

Västsvenska SOM-undersökningen 2024
Uppföljning av Vision Västra Götaland

[SOM-rapport nr 2025:24]

VGR Analys 2025:49

Innehåll

Rapportens bakgrund och syfte	1
1. Västra Götaland, invånarna och dess välbefinnande.....	2
Boende och uppväxt.....	5
Utbildning	8
Invånarnas välbefinnande.....	11
Oro	17
Sammanfattning	19
2. Demokrati och delaktighet.....	21
Nöjdhet med demokratin.....	21
Förtroende för politiker och beslutande organ	23
Upplevelse av att kunna påverka politiska beslut	26
Politiskt deltagande	29
Sammanfattning	31
3. Kultur och fritid	33
Föreningsliv och engagemang.....	33
Besöksmål i regionen	36
Fritidsvanor och online-aktiviteter	39
Kultur i regionen	44
Sammanfattning	49
4. Arbetsmarknad och arbetsliv	51
Arbetsmarknaden upplevs inte som något stort samhällsproblem	51
Större oro för arbetslöshet bland låginkomsttagare.....	54
Något mer kritisk bedömning av regionens insatser för ökad sysselsättning.....	56
Distansarbete.....	57
AI och automatisering	59
Sammanfattning	61
5. Hälsa och sjukvård.....	63
Självskattad hälsa	63
Bedömningar av sjukvården i Västra Götaland.....	65
Sammanfattning	71
6. Infrastruktur	73
Bedömning av infrastrukturprojekt	75
Pendling och kollektivtrafik i Västra Götaland.....	79
Sammanfattning	85
7. Miljö och hållbarhet.....	87

Synen på energikällor.....	90
Ekologisk modernisering (påståenden om miljö och klimat).....	92
Sammanfattning	95
8. Slutdiskussion	96
Appendix	100
Information om den västsvenska SOM-undersökningen	100
Undersökningens upplägg.....	100
Svarsfrekvens och representativitet.....	101
Procentskattningar och felmarginaler.....	102
Referenser	104

Rapportens bakgrund och syfte

Visionen om ett gott liv i regionen uttrycks i Västra Götalandsregionens visionsdokument *Vision Västra Götaland – det goda livet*. Visionen, vilken antogs efter beslut i regionfullmäktige 2005, har tagits fram av Västra Götalandsregionen, kommunerna och andra intressenter så som högskolor och universitet, näringsliv, arbetsmarknadens organisationer och statliga organ. Visionen dikterar att fem fokusområden prioriteras: näringsliv, kompetens, infrastruktur och kommunikationer, kultur och hälsa. För att uppfylla visionen har bland annat en regional utvecklingsstrategi tagits fram, vilket utgörs av dokumentet *Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030* (VG2030). Strategins övergripande mål tar ut en bäring i horisonten och läses: *Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle*. Utvecklingen i regionen ska genomsyras av långsiktiga prioriteringar om att stärka innovationskraften, bygga kompetens, öka inkludering och att knyta samman Västra Götaland.

Den här rapportens syfte är att utvärdera visionens efterlevnad utifrån ett invånarperspektiv med hjälp av årligen återkommande medborgarundersökningar. Rapporten baseras på den västsvenska SOM-undersökningen vilket är en årligt återkommande undersökning utförd av SOM-institutet vid Göteborgs universitet i samarbete med Västra Götalandsregionen. Den första utvärderingen av Västra Götalandsregionens visionsarbete presenterades 2009, vilket innebär att det finns goda förutsättningar att presentera långsiktiga trender och hur den årliga utvecklingen ser ut i regionen inom en mängd olika områden. Rapportens upplägg följer en tematisk indelning kring sju ämnen vilket avslutas med en generell slutdiskussion. Varje avsnitt i rapporten knyter an till och följer både upp den mer övergripande visionen men också den regionala utvecklingsstrategin.

1. Västra Götaland, invånarna och deras välbefinnande

Västra Götalands demografiska sammansättning ligger till grund för de analyser och slutsatser som presenteras i den här rapporten. Befolkningsstrukturen och hur den utvecklas är en viktig faktor när inomregionala variationer i vanor och attityder analyseras. Det inledande kapitlet i Visionsrapporten syftar till att ge en överblick över hur svarspersonerna i den västsvenska SOM-undersökningen fördelar sig över regionens delar, olika utbildningsnivåer, subjektiva klasser, boendeyråden och nationaliteter. Västra götlandsregionens utvecklingsstrategi innefattar ett antal långsiktiga prioriteringar och målsättningar som bland annat innebär att öka inkluderingen och bygga kompetens samt arbeta för ett jämlikt och öppet samhälle. Kapitlet redovisar fördelningen av attityder, vanor och bedömningar hos befolkningen i frågor som berör dessa prioriteringsområden, utifrån ett antal frågor som ställts i den västsvenska SOM-undersökningen 2024, och i de flesta fall med möjlighet till decennier av bakåtblickande.

I Visionsrapporten kommer vi att i olika kontexter titta närmare på hur vanor och attityder, välmående och bedömning av regionens verksamheter eventuellt varierar mellan Västra Götalands olika delar. Västra Götalandsregionen är indelad i fyra delregioner (tabell 1.1). När vi i föreliggande rapport gör analyser på delregionnivå i Västra Götaland används den här befintliga indelningen i de olika kommunförbunden: Göteborgsregionen (inklusive Kungsbacka), Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodal.

Tabell 1.1 Delregioner i Västra Götaland

Göteborgsregionen	Sjuhärad	Skaraborg	Fyrbodal
Ale	Bollebygd	Essunga	Bengtstors
Alingsås	Borås	Falköping	Dals-Ed
Göteborg	Herrljunga	Grästorps	Färgelanda
Härryda	Mark	Gullspång	Lysekil
Kungsbacka	Svenljunga	Götene	Mellerud
Kungälv	Tranemo	Hjo	Munkedal
Lerum	Ulricehamn	Karlsborg	Orust
Lilla Edet	Vårgårda	Lidköping	Sotenäs
Mölnadal		Mariestad	Strömstad
Partille		Skara	Tanum
Stenungsund		Skövde	Trollhättan
Tjörn		Tibro	Uddevalla
Öckerö		Tidaholm	Vänersborg
		Töreboda	Åmål
		Vara	

De olika delregionerna är olika stora till yta och befolkningsmängd. Skillnader i befolkningsmängd är i sig ingen grund till variation vad gäller vanor och åsikter delregionerna emellan. Om skillnaderna i befolkningens sammansättning däremot är stora och systematiska mellan de olika delregionerna kan de förväntas påverka resultaten. För en fullständig metodredovisning över hur detta påverkar svarsmönster i 2024 års västsvenska SOM-undersökning SOM-rapport 2025:4 (SOM-institutet, 2025b).

Tabell 1.2 visar den totala befolkningmängden i Sverige, Västra Götaland respektive de fyra delregionerna och hur den har förändrats sedan bildandet av regionen 1998. Av tabellen framgår att samtliga delregioner har genomgått en generell ökning i befolkningmängd sedan mätningarnas början. Ökningen har emellertid varit som störst i Göteborgsregionen, runt 30 procent. Befolkningsutvecklingen liknar den i Region Stockholm där storstaden står för den största befolkningsutvecklingen över tid (SCB, 2025a).

Tabell 1.2 Befolkningen i Sverige, Västra Götaland och de fyra delregionerna, 1998–2024 (antal)

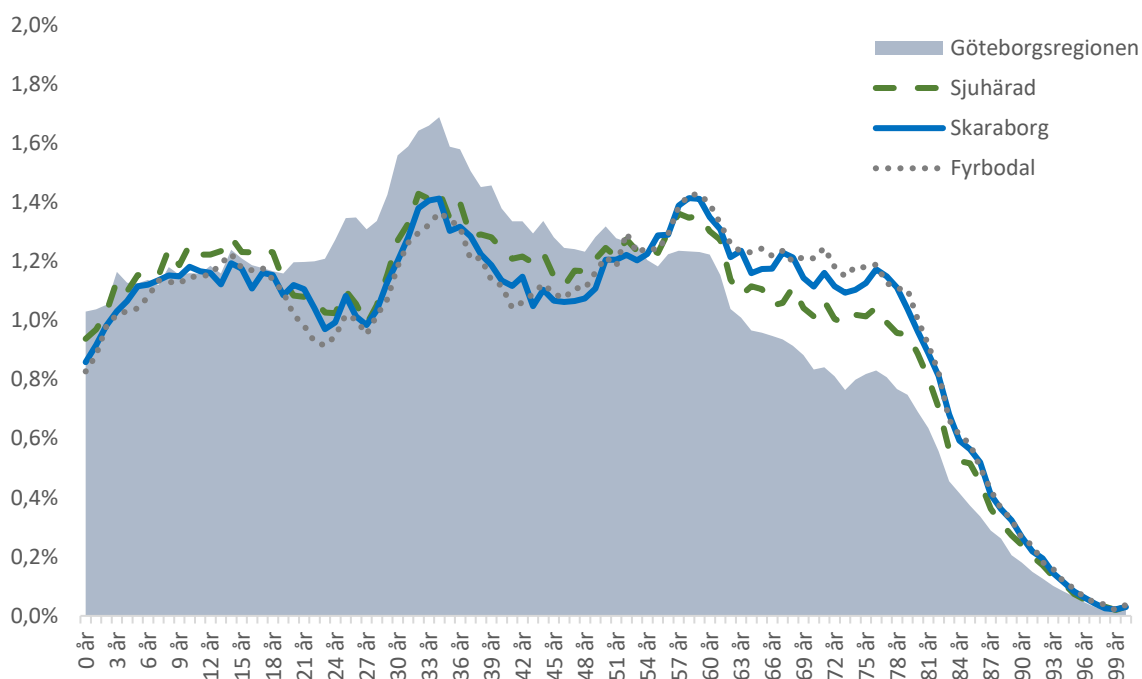
År	Sverige	Västra Götaland	Göteborgs- regionen	Sjuhärad	Skaraborg	Fyrbodäl
1998	8 854 322	1 486 918	831 428	202 672	257 594	258 366
2000	8 882 792	1 494 641	844 802	202 809	254 756	257 387
2002	8 940 788	1 508 230	858 709	203 966	254 105	258 023
2004	9 011 392	1 521 895	872 155	205 016	255 109	258 311
2006	9 113 257	1 538 284	888 229	206 716	255 758	258 625
2008	9 256 347	1 558 130	906 691	208 522	256 234	259 359
2010	9 415 570	1 580 297	928 629	210 484	256 472	259 737
2012	9 555 893	1 600 447	947 575	212 276	256 955	260 427
2014	9 747 355	1 632 012	970 912	215 275	260 057	263 987
2015	9 851 017	1 648 682	982 360	217 326	261 803	266 337
2016	9 995 153	1 671 783	997 446	220 323	264 342	270 114
2017	10 120 242	1 690 782	1 012 569	222 543	265 950	271 706
2018	10 171 524	1 709 814	1 028 248	224 540	267 268	273 106
2019	10 327 589	1 725 881	1 041 850	226 086	268 462	273 878
2020	10 379 295	1 734 443	1 049 592	226 884	268 955	273 942
2021	10 452 326	1 744 859	1 058 278	228 306	269 771	273 805
2022	10 521 556	1 758 656	1 070 935	229 126	270 414	273 982
2023	10 551 707	1 767 016	1 080 980	229 166	269 847	272 676
2024	10 587 710	1 772 821	1 087 605	229 371	269 595	272 042
Förändring 1998–2024	19,6%	19,2%	30,8%	13,2%	4,7%	5,3%

Kommentar: I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: SCB (2025).

Figur 1.1 visar åldersfördelningen i de olika delregionerna i procentandelar för varje årskulls andel av den totala befolkningen. Av figuren framgår att andelen invånare i åldrarna 20-50 år är något högre i Göteborgsregionen jämfört med övriga delregioner, samtidigt som andelen invånare över 50 år är jämförelsevis lägre.

Figur 1.1 Befolkningsandel i varje årskull och delregion, Västra Götaland 2024 (procent)

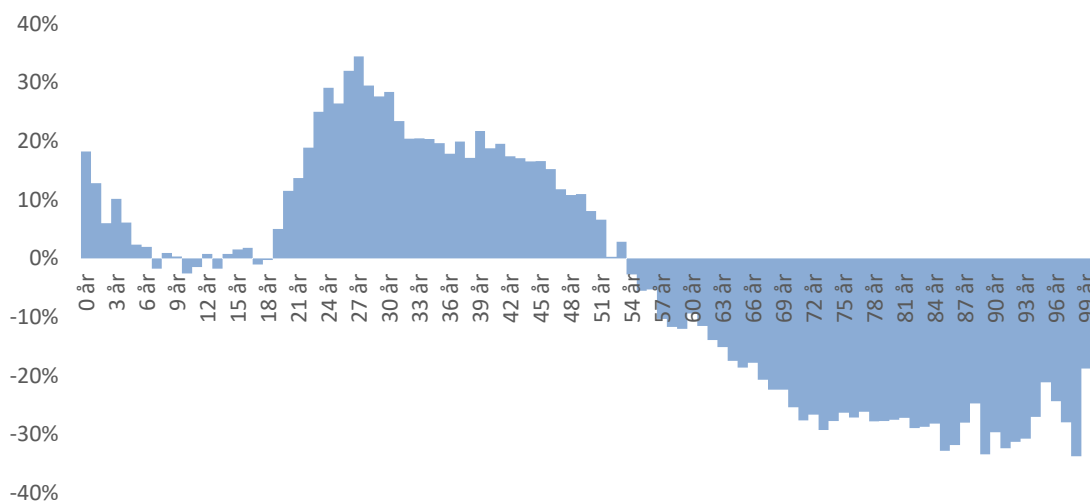

Kommentar: Figuren visar hur stor andel av befolkningen i de olika delregionerna varje årskull utgör. I faktiska tal är befolkningen 3,5 till 4,5 gånger större i Göteborgsregionen än i de övriga tre delregionerna.

Källa: SCB (2025).

Figur 1.2 visar hur stor andel av befolkningen i Göteborgsregionen varje årskull utgör, jämfört med motsvarande andel i Skaraborg, Sjuhärad och Fyrbodal. Figuren visar en klar skillnad i åldersfördelning mellan Göteborgsregionen och övriga tre delregioner. Sammanlagt utgör 20–50-åringar omkring 43 procent av befolkningen i Göteborgsregionen jämfört med ett genomsnitt på 36 procent i de övriga delregionerna. Samtidigt utgör personer över 65 år i genomsnitt 24 procent av befolkningen i Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodal, jämfört med dryga 18 procent i Göteborgsregionen. Vi kan alltså konstatera att delregionerna utanför Göteborgsregionen har en äldre befolkningssammansättning.

Figur 1.2 Skillnad mellan Göteborgsregionen och Skaraborg/Sjuhärad/Fyrbodalen i befolkningsandel för varje årskull, Västra Götaland 2024 (procent)

Kommentar: Positiva tal indikerar övervikt i befolkningsandel för Göteborgsregionen. Exempelvis har Göteborg fler i åldern 20–50.

Källa: SCB (2025).

Boende och uppväxt

Regionindelningen och åldersfördelningen som hittills presenterats är baserad på registerdata. I den västsvenska SOM-undersökningen ombeds de svarande att på egen hand uppge i vilken typ av område de bor. I formuläret anges inga förtydliganden för vad som avses med de olika svarsalternativen på frågan med avseende på exempelvis befolkningsstorlek i de olika typerna av områden. Svaren delas in i fyra kategorier (tabell 1.3). Bland de svarande är det 14 procent som uppger sig bo på landsbygden, 21 procent bor i mindre tätorter, 35 procent i städer eller större tätorter och 30 procent anger Göteborg som boendeområde. Jämfört med 2023 års mätning har det skett en liten förskjutning från Göteborg till städer eller större tätorter (från 34 till 30 respektive 32 till 35 procent).

Tabell 1.3 Svarspersonernas boendeområde, Västra Götaland 2024 (procent och antal)

Ren landsbygd	Mindre tätort	Stad eller större tätort	Göteborg	Summa procent	Antal
14	21	35	30	100	2 521

Kommentar: Frågan lyder: *I vilken typ av område bor du?* Personer som svarat något av alternativen *Storstad, centralt, Storstad, ytterområde/förort, Stad eller större tätort, centralt* eller *Stad eller större tätort, ytterområde* och enligt urvalsdata bor i Göteborg har förts till kategori Göteborg. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Av de svarande är 91 procent själva uppvuxna i Sverige (tabell 1.4). Nio procent uppger att de är uppvuxna utanför Sverige och motsvarande siffra för de svarandes föräldrar är 16 (faderns uppväxt) respektive 15 (moderns uppväxt) procent. Det finns en liten skillnad mellan Göteborgsregionen och övriga delregioner så till vida att andelen som själva är uppvuxna utanför Sverige är något större i storstadsområdet än övriga delar av Västra Götaland (11 procent i Göteborgsregionen, 6–8 procent i övriga delregioner). Samma mönster kan skönjas när det gäller föräldrarnas uppväxt.

Det går att utläsa en viss skillnad vad gäller svarspersonernas nuvarande boendeområde (tabell 1.3) respektive det område där de vuxit upp (tabell 1.4). Det framgår exempelvis att andelen som idag bor på ren landsbygd är fem procentenheter lägre än andelen som vuxit upp på ren landsbygd. På samma sätt kan vi se att boende i storstaden Göteborg är nio procentenheter högre än andelen som anger att de vuxit upp i någon av de tre svenska storstäderna.

Tabell 1.4 Svarspersonernas uppväxtområde, Västra Götaland 2024 (procent)

	Uppväxtområde – själv	Uppväxtområde – far	Uppväxtområde – mor
Ren landsbygd i Sverige	19	28	28
Mindre tätort i Sverige	30	24	24
Stad eller större tätort i Sverige	21	16	18
Stockholm, Göteborg eller Malmö	21	16	15
Annat land i Norden	2	4	4
Annat land i Europa	3	6	6
Land utanför Europa	4	6	5
Summa procent	100	100	100
Antal	2 368	2 377	2 394

Kommentar: Frågan lyder: *Var någonstans har du, respektive din far och din mor, huvudsakligen vuxit upp?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Andel uppvuxna utanför Sverige innefattar de som vuxit upp i annat land i Norden, annat land i Europa eller annat land utanför Europa.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

I den västsvenska SOM-undersökningen 2024 uppger 92 procent av svarspersonerna att de är svenska medborgare och fem procent att de har dubbelt medborgarskap, varav ett är svenskt (tabell 1.5). Tre procent uppger att de är enbart utländska medborgare och saknar ett svenskt medborgarskap. Andelen utländska medborgare är marginellt högre i Göteborgsregionen jämfört med övriga delregioner i Västra Götaland.

Tabell 1.5 Svarspersonernas medborgarskap, Västra Götaland 2024 (procent)

Medborgarskap	Västra Götaland	Göteborgsregionen	Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodalen
Svensk medborgare	92	90	94
Både svensk medborgare och medborgare i annat land	5	6	4
Medborgare i annat land	3	4	2
Summa procent	100	100	100
Antal	2 310	1 438	1 075

Kommentar: Frågan lyder: *Är du...:* Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Antalet utländska medborgare i delregionerna Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodalen är för litet för att särredovisas. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Västra Götalandsregionens utvecklingsstrategi har en målsättning om att arbeta mot ett inkluderande samhälle där invånare har möjlighet att delta på jämlika villkor. En faktor som används i kartläggningen av denna målsättning är svarspersonernas klasstillhörighet så som de själva uppfattar den. Den subjektiva klasstillhörigheten hänger i hög grad samman med individers yrken och positioner på arbetsmarknaden (Karlsson, 2016). Deltagarna i den västsvenska SOM-undersökningen ombads svara på om deras nuvarande hem kan klassificeras som ett arbetarhem, jordbrukarhem, tjänstemannahem, högre tjänstemannahem eller företagarhus (tabell 1.6). En majoritet av de svarande, 56 procent, uppger sig ha vuxit upp i ett arbetarhus och en mindre andel, 40 procent, klassificerar sitt nuvarande hem på samma sätt. Jämfört med de 21 procent som uppger sig ha vuxit upp i tjänstemannahem är det en betydligt högre andel, 38 procent, som uppger sig bo i tjänstemannahem nu. Vi ser alltså en klassmässig förflyttning när svarspersonerna bedömer uppväxthem och nuvarande hem.

Det finns några tydliga skillnader i såväl uppväxthem som nuvarande hem vid en jämförelse mellan Göteborgsregionen och övriga delregioner. Andelen som nu bor i arbetarhus är 35 procent i Göteborgsregionen och runt 45 procent i övriga regionen. Omvänt är andelen boende i tjänstemannahem högre i Göteborgsregionen än i övriga delregioner. För boende i egenföretarhus syns inga sådana mellanregionala skillnader. Liknande mönster uppmäts för uppväxthem, men här är skillnaderna mellan de olika delregionerna något mindre.

Tabell 1.6 Subjektiv klass, Västra Götaland 2024 (procent)

Subjektiv klass	Nuvarande hem	Uppväxthem
Arbetarhus	40	56
Jordbrukarhus	3	9
Tjänstemannahem	38	21
Högre tjänstemannahem	11	6
Företarhus	8	8
Summa procent	100	100
Totalt antal	2 381	2 386

Kommentar: Frågan lyder: *Om du skulle beskriva ditt nuvarande hem/ditt uppväxthem vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?* Samtliga alternativ redovisade. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Förutsättningarna för inkludering och deltagande på jämlika villkor varierar mellan olika socioekonomiska områden. I rapporten har vi möjlighet att presentera analyser i olika så kallade resursområden i Göteborgs Stad. Indelningen i olika socioekonomiska resursområden bygger på kommunens primärområden och redovisas utifrån fyra kategorier: starka, medelstarka, medelsvaga och svaga områden, baserat på medelinkomst och andel som erhåller ekonomiskt bistånd i respektive primärområde. Tabell 1.7 redovisar hur fördelningen av svars personer boende i Göteborgs Stad ser ut mellan de fyra resursområdena. Tabellen visar att störst andel svarande – 31 procent – bor i ett resursstarkt område och att fördelningen mellan medelresursstarka och medelresurssvaga områden är jämn. Den lägsta andelen svarande – 16 procent – bor i ett resurssvagt område.

Tabell 1.7 Svarepersonernas resursområde, Göteborgs Stad 2024 (procent och antal)

Resursstarka områden	Medelresursstarka områden	Medelresurssvaga områden	Resurssvaga områden	Summa procent	Antal
31	27	26	16	100	781

Kommentar: Indelningen bygger på primärområdena i Göteborgs Stad och baseras på respektive områdes medelinkomst och andel som erhåller ekonomiskt bistånd.

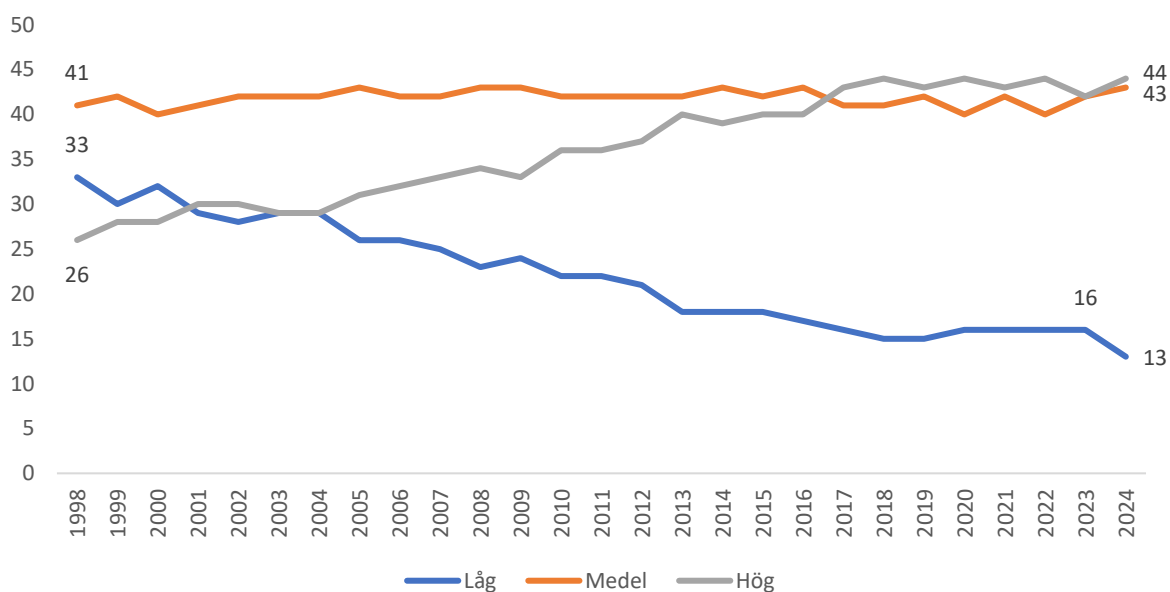
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Utbildning

Möjlighet till utbildning är en av flera långsiktiga målsättningar som ingår i Västra Götalandsregionens utvecklingsstrategi. Utbildning används ofta som en indikator på ett lands humankapital, ett mått på kunskaper och färdigheter sedda som en ekonomisk resurs och hänger samman med bland annat hälsa, deltagande i samhället och möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Forskning indikerar dessutom att en välfungerande skolverksamhet verkar kunna bidra till upprätthållandet av mellanmänsklig tillit, i synnerhet i områden med hög andel utrikesfödda (Rönnerstrand & Solevid, 2021). Att skapa förutsättningar för en jämlik utbildning oberoende av socioekonomisk status är en målsättning i Västra Götalandsregionens utvecklingsstrategi och en långsiktig prioritering är att öka möjligheten till livslångt lärande.

Andelen högutbildade – personer som har eller håller på att skaffa sig en universitets- eller högskoleutbildning – ligger sedan några år tillbaka på en relativt stabil nivå i den västsvenska SOM-undersökningen, vilket återspeglas i figur 1.3. Närmare hälften – 44 procent – tillhör gruppen med hög utbildning. Andelen med medelhög utbildning har legat stabilt kring 40 procent sedan mätningarnas början och andelen svarande med låg utbildning minskar stadigt.

Figur 1.3 Utbildningsnivå bland svars personer 16+ år, i den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2024 (procent)

Kommentar: Utbildning: *Låg*: max grundskola eller motsvarande obligatorisk skola. *Medel*: allt över grundskola men ej studier vid universitet/högskola, *Hög*: studier vid/examen (inklusive forskarutbildning) från högskola/universitet. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998–2024.

I SCBs statistikdatabas kan vi se att det är omkring 48 procent av de boende i Västra Götaland i åldrarna 25 till 64 år som har någon form av eftergymnasial utbildning år 2024 (SCB, 2025d). Den siffran är på liknande nivå som i den västsvenska SOM-undersökningen 2024 där 44 procent av de svarande mellan 30 och 64 år har en hög utbildning.

Tabell 1.8 visar fördelningen av de svarandes utbildningsnivå i några olika grupper av befolkningen. En bit över hälften i gruppen kvinnor uppger sig ha fullgjort en hög eller medelhög utbildning. Motsvarande siffror är något lägre bland männen. Subjektiv klasstillhörighet har förhållandevis stark korrelation med utbildningsnivå. Andelen högutbildade är hög bland de som uppgett att de har vuxit upp i tjänstemanna- och högre tjänstemannahem. Lägst andel högutbildade på 16 procent återfinns bland de som vuxit upp i arbetarhem.

Vissa inomregionala skillnader kan noteras när det gäller utbildningsnivå. Andelen med hög utbildning är högre i Göteborgsregionen, 43 procent, än i de övriga tre delregionerna där omkring 25 procent anger att de har en hög utbildning. De här utbildningsskillnaderna skulle kunna ha betydelse för skillnader i vanor, attityder och bedömningar mellan Västra Götalands olika delregioner, något som uppmärksammas vidare genom rapporten.

Tabell 1.8 Utbildningsnivå i olika grupper, Sverige och Västra Götaland 2024 (procent)

	Låg	Medellåg	Medelhög	Hög	Summa procent	Antal svar
Sverige	14	29	22	35	100	12 175
Västra Götaland	13	29	23	25	100	2 487
Kön						
Kvinna	11	15	15	39	100	1 307
Man	15	34	21	30	100	1 173
Ålder						
16–29 år	9	54	13	24	100	279
30–49 år	3	20	20	57	100	617
50–64 år	6	33	27	34	100	696
65+ år	27	24	25	25	100	895
Subjektiv klass						
Arbetarhem	21	41	22	16	100	936
Jordbrukarhem	25	43	20	25	100	72
Tjänstemannahem	6	19	25	50	100	906
Högre tjänstemannahem	4	15	24	57	100	261
Företagarhem	12	25	23	40	100	191
Delregion						
Göteborgsregionen	10	25	22	43	100	1 433
-Göteborg	9	23	21	47	100	743
-Resursstarkt område	9	19	21	51	100	236
-Medelresursstarkt omr.	6	21	21	52	100	202
-Medelresurssvagt omr.	9	20	24	47	100	191
-Resurssvagt omr.	13	41	19	27	100	114
Sjuhärad	17	37	23	23	100	329
Skaraborg	17	33	26	24	100	356
Fyrbodalsregionen	14	35	25	26	100	369

Kommentar: *Lågutbildad* - ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellågutbildad* – studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhögutbildad* - eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *högutbildad* – examen (inkl. forskarutbildning) från högskola/universitet. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2024 samt den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Ett centralt inslag i Västra Götalandsregionens utvecklingsstrategi är att genom tidiga insatser stärka barn och ungas förutsättningar att klara skolgången. Likvärdigheten i den svenska skolan har samtidigt kommit att ifrågasättas allt mer under de senaste åren. Ett antal reformer under 1980- och 90-talen, främst kommunaliseringen och friskolereformen, har bidragit till en omstrukturering av skolsystemet och parallellt med reformerna har vi sett en försämring av likvärdigheten och även kunskapsresultaten (Jarl, 2025). Trots att det generella förtroendet för grundskolan stadigt ökar finns det en stor andel av befolkningen som anser att skolans kvalitet under senare år har genomgått en försämring (Lindblad m.fl., 2022). En faktor som kan påverka utbildningsnivån är den växande andelen unga som inte går ur grundskolan med godkända betyg, något som i sin tur är tydligt koncentrerat till ett mindre antal skolor (VGR Analys, 2020). Ökande skillnader i skolresultat är i huvudsak en effekt av både bostads- och skolsegregation (Holmlund m.fl., 2020).

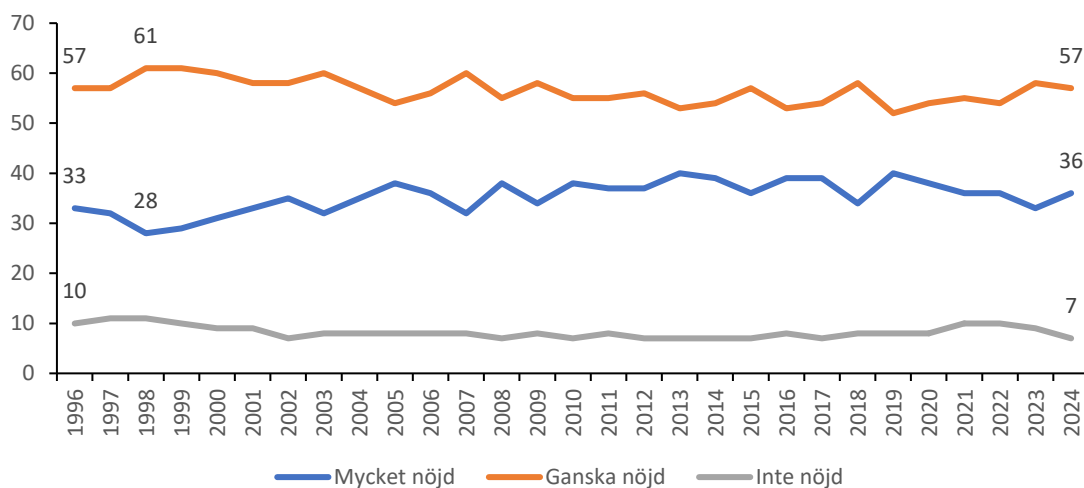
Resultat för utbildningsnivå i olika resursområden i Göteborgs Stad ger vissa indikation på den här typen av skillnader. Utbildningsnivån skiljer sig signifikant åt beroende på om den svarande bor i

ett resursstarkt område eller i ett resurssvagt område¹ i Göteborg. Andelen högutbildade är runt 50 procent i resursstarka och medelstarka/svaga områden och nära nog hälften så stor i, 27 procent, i områden klassificerade som resurssvaga.

Invånarnas välbefinnande

Den västsvenska SOM-undersökningen mäter invånarnas allmänna livstillfredsställelse genom att ställa frågan om hur nöjda de på det hela taget är med sina liv. Figur 1.4 visar fördelningen av de olika svarsalternativen mellan 1998 och 2024. Över hela tidsperioden har en majoritet av regionens invånare varit nöjda med sina liv och andelen mycket respektive ganska nöjda ligger på en relativt stabil nivå över de år frågan har mätts i den västsvenska SOM-undersökningen. Över tid kan vi se en liten minskning i andelen som är ganska nöjda med livet från 61 procent i slutet på 1990 talet till 57 procent i 2024 års undersökning. Andelen som är mycket nöjda med livet har under samma period ökat från 28 till 36 procent. Andelen som inte är nöjda med livet har under hela mätperioden varit på, eller strax under 10 procent.

Figur 1.4 Livstillfredsställelse, Västra Götaland 1998–2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?* Svarsalternativen är *Mycket nöjd*, *Ganska nöjd*, *Inte särskilt nöjd* och *Inte alls nöjd*. I figuren har alternativen *Inte särskilt nöjd* och *Inte alls nöjd* slagits samman till 'Inte nöjd'. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2024.

Livstillfredsställelsen varierar något när vi jämför olika grupper i befolkningen i Västra Götaland. Bland unga är nöjdheten mindre utbredd än bland äldre, vilket redovisas i tabell 1.9. En tänkbar förklaring skulle kunna vara en något senare etablering på bostads- och arbetsmarknaden (VGR Analys, 2020). Andelen som uppger sig inte vara nöjda med livet är nästan dubbelt så stor i den yngsta åldersgruppen jämfört med den äldsta.

Bland de som i störst utsträckning uppger sig vara mycket nöjda återfinns personer hemmahörande i högre tjänstemannahem, höginkomsttagare och boende i resursstarka områden (tabell 1.9). Skillnaderna beroende på subjektiv klass, inkomst och boendeområde är statistiskt

¹ Chi-2 test med p-värde <0,000.

säkerställda². Låginkomsttagare och svarande uppvuxna i arbetarhem är i lägre grad nöjda med sina liv. Skillnaden i nöjdhet är förhållandevis stor mellan boende i Göteborgs Stads olika socioekonomiska områden: andelen som uppger sig vara mycket nöjda med livet är omkring 20 procentenheter högre för svarande som bor i ett resursstarkt område, jämfört med dem som bor i ett resurssvagt område.

Tabell 1.9 Livstillfredsställelse, Västra Götaland 2024 (procent och antal)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte nöjd	Summa procent	Antal svar
Västra Götaland	36	57	7	100	2 516
Kön					
Kvinna	37	57	6	100	1 315
Man	34	58	8	100	1 194
Ålder					
16–29 år	29	60	11	100	284
30–49 år	37	55	8	100	620
50–64 år	34	59	7	100	701
65+ år	38	56	6	100	911
Subjektiv klass					
Arbetarhem	30	60	10	100	925
Jordbrukarhem	36	53	11	100	72
Tjänstemannahem	37	58	5	100	906
Högre tjänstemannahem	48	47	5	100	262
Företagarhem	42	52	6	100	192
Månadsinkomst					
Max 14 999	29	57	14	100	358
Mellan 15 000 och 24 999	34	58	8	100	479
Mellan 25 000 och 34 999	32	60	8	100	489
Mellan 35 000 och 44 999	35	59	6	100	507
Minst 45 000	46	52	2	100	575
Delregion					
Göteborgsregionen	35	58	7	100	1 440
-Göteborg	33	59	8	100	753
-Resursstarkt område	41	56	3	100	238
-Medelresursstarkt omr.	32	57	11	100	205
-Medelresurssvagt omr.	32	61	7	100	194
-Resurssvagt omr.	22	64	14	100	116
Sjuhärad	36	58	6	100	334
Skaraborg	35	56	9	100	364
Fyrbodol	37	55	8	100	378

Kommentar: För frågans lydelse se figur 1.4. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

² ANOVA med p-värde <0,000

En långsiktig prioritering i Västra götalandregionens utvecklingsstrategi är invånarnas välbefinnande. Detta är i sin tur relaterat till bland annat känslan av meningsfullhet, gemenskap och samhörighet. Tabell 1.10 redogör för några faktorer som på olika sätt knyter an till detta prioriteringsmål. I den västsvenska SOM-undersökningen tillfrågas västsvenskarna huruvida de upplever att deras liv är i balans, om de lever ett meningsfullt liv samt i vilken utsträckning de känner sig ensamma. Sammantaget framgår att en klar majoritet sällan känner sig ensamma och att de upplever livet som meningsfullt. Andelen som helt och hållet instämmer i att deras liv är i balans är lägre än för övriga påståenden.

Tabell 1.10 Påståenden om livet, Västra Götaland 2024 (procent)

	Stämmer helt	Stämmer ganska bra	Stämmer inte särskilt bra	Stämmer inte alls	Summa procent	Antal svar
Jag upplever att mitt liv är i balans	23	60	15	2	100	2 499
Mitt liv är meningsfullt	40	49	9	2	100	2 478
Jag känner mig sällan ensam	45	40	11	4	100	2 489

Kommentar: Frågan lyder 'I vilken utsträckning stämmer följande påståenden in på ditt liv?'. Svarsalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Tabell 1.11 redogör för olika gruppers upplevelse av att livet är meningsfullt. Vi kan skönja vissa socioekonomiska mönster i svaren. De som identifierar sitt hem som arbetarhem stämmer i lägst grad in i påståendet om att livet är meningsfullt. Inom denna grupp uppger sig 85 procent ha ett meningsfullt liv, vilket kan jämföras med svarande i gruppen högre tjänstemannahem, vars motsvarande siffra är 95 procent. Även bland låginkomsttagare är andelen som instämmer i påståendet jämförelsevis lägre – 80 procent upplever livet som meningsfullt medan motsvarande andel hos höginkomsttagare är 15 procentenheter högre. Vidare går det att notera en viss ålderskillnad bland de svarande. I den yngsta åldersgruppen är andelen som upplever sitt liv som meningsfullt något lägre än övriga åldersgrupper.

Störst skillnader hittas dock mellan dem som är nöjda respektive inte nöjda med sitt liv. Bland de som uppger att de är nöjda med livet är upplever nästan alla – 93 procent – meningsfullhet jämfört med 29 procent bland dem som inte är nöjda med livet. Den senare gruppen är förvisso liten sett till antal svarande, men med tanke på Västra Götalandregionens långsiktiga prioriteringar kring sammanhållning och samhörighet, tillit och likvärdighet indikerar resultaten att regionen står inför en stor utmaning på detta område.

Tabell 1.11 Meningsfullhet i livet, Västra Götaland 2024 (procent och antal svar)

	Stämmer helt	Stämmer ganska bra	Stämmer inte särskilt bra	Stämmer inte alls	Summa procent	Antal svar
Samtliga	40	49	9	2	100	2 478
Kön						
Kvinna	42	48	8	2	100	1 298
Man	39	49	10	1	100	1 173
Ålder						
16–29 år	41	42	12	5	100	278
30–49 år	43	45	10	2	100	617
50–64 år	40	51	8	1	100	697
65+ år	38	52	9	1	100	886
Subjektiv klass						
Arbetarhem	35	50	12	3	100	921
Jordbrukarhem	44	46	7	1	100	73
Tjänstemannahem	40	52	7	1	100	898
Högre tjänstemannahem	55	40	3	2	100	256
Företagarhem	49	43	7	1	100	189
Månadsinkomst						
Max 14 999	30	50	14	6	100	348
Mellan 15 000 och 24 999	38	46	13	2	101	471
Mellan 25 000 och 34 999	35	54	10	1	100	488
Mellan 35 000 och 44 999	43	48	7	2	100	507
Mer än 45 000	52	43	5	0	100	568
Delregion						
Göteborgsregionen	40	49	9	2	100	1 422
-Göteborg	38	48	11	1	100	739
-Resursstark	46	47	6	1	100	238
-Medelresursstark	36	49	13	2	100	202
-Medelresurssvag	36	50	12	2	100	192
-Resurssvag	30	49	19	2	100	107
Sjuhärad	41	50	7	2	100	329
Skaraborg	41	46	12	1	100	355
Fyrbodalsregionen	40	51	8	1	100	372
Livstillfredsställelse						
Nöjd med livet	43	50	6	1	100	2 272
Inte nöjd med livet	5	23	54	18	100	180

Kommentar: Frågan lyder *I vilken utsträckning stämmer följande påståenden in på ditt liv? – Mitt liv är meningsfullt.* Svarsalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av dem som besvarat delfrågan. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

För att få fördjupad bild av invånarnas livstillfredsställelse ombads respondenterna i den västsvenska SOM-undersökningen att svara på i vilken utsträckning de under den senaste veckan gjort något intressant, känt sig stolta, bestämt över sin egen tid och blivit väl behandlade av andra. Dessa fyra faktorer är starkt kopplade till upplevelsen av meningsfullhet och utgöra en del av förståelsen av livstillfredsställelse, även vid kontroll för utbildning, kön och ålder. Känslan av meningsfullhet i vardagen har dessutom visat sig ha en större effekt på livstillfredsställelsen hos människor som befinner sig i arbetslöshet (VGR Analys, 2019).

Det påstående som flest respondenter i mycket stor utsträckning instämmer i är att ha blivit väl behandlad av andra (tabell 1.12). Något färre upplever att de i mycket stor utsträckning kunnat bestämma över sin egen tid. Andelen som inte alls eller i ganska liten utsträckning gjort intressanta saker, känt sig stolta, bestämt över sin egen tid eller blivit väl behandlade av andra varierar mellan åtta och 40 procent.

Tabell 1.12 Om du tänker tillbaka på den senaste veckan, i vilken utsträckning har du:

	Inte alls	I ganska liten utsträckning	I ganska stor utsträckning	I mycket stor utsträckning	Summa procent	Antal svar
Lärt dig något eller gjort något intressant	6	34	43	17	100	2 497
Känt dig stolt över något du gjort	6	24	51	19	100	2 488
Kunnat bestämma över din egen tid	3	17	46	34	100	2 491
Blivit väl behandlad av andra	2	6	48	44	100	2 481

Kommentar: Frågan lyder *Om du tänker tillbaka på den senaste veckan, i vilken utsträckning har du?*. Svartalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Att lära sig eller göra något intressant är vanligast förekommande i de yngsta åldersgrupperna, medan den äldsta åldersgruppen i lägre grad uppger samma sak (tabell 1.13). Pensionärerna uppger å andra sidan i större utsträckning att de kunnat bestämma över sin egen tid samt att de blivit väl behandlade av andra.

Tabell 1.13 Påståenden om den senaste veckan, Västra Götaland 2024 (andel i ganska eller mycket stor utsträckning i procent)

	Lärt dig något eller gjort något intressant	Känt dig stolt över något du gjort	Kunnat bestämma över din egen tid	Blivit väl behandlad av andra	Minsta antal svar
Samtliga	60	70	80	92	2 481
Kön					
Kvinna	60	72	81	94	1 303
Man	60	67	79	90	1 171
Ålder					
16–29 år	72	72	74	91	274
30–49 år	67	72	67	91	616
50–64 år	65	75	81	93	698
65+ år	48	63	91	92	893
Subjektiv klass					
Arbetarhem	52	66	76	88	928
Jordbrukarhem	54	72	80	89	71
Tjänstemannahem	66	71	83	97	898
Högre tjänstemannahem	74	78	82	95	258
Företagarhem	68	74	89	93	188
Månadsinkomst					
Max 14 999	54	63	81	87	350
Mellan 15 000 och 24 999	46	61	86	91	474
Mellan 25 000 och 34 999	55	67	81	89	487
Mellan 35 000 och 44 999	66	73	74	94	506
Mer än 45 000	78	79	79	97	569
Delregion					
Göteborgsregionen	62	68	79	92	1 425
-Göteborg	60	70	80	92	743
-Resursstarkt område	66	69	84	97	237
-Medelresursstarkt omr.	62	68	82	95	204
-Medelresurssvagt omr.	62	69	76	90	191
-Resurssvagt omr.	53	62	80	78	111
Sjuhärad	58	72	81	92	333
Skaraborg	60	72	80	90	359
Fyrbodalen	57	70	82	93	374
Livstillfredsställelse					
Nöjd med livet	62	72	82	94	2 284
Inte nöjd med livet	38	37	60	65	178

Kommentar: Frågan lyder 'Om du tänker tillbaka på den senaste veckan, i vilken utsträckning har du'. Tabellen redovisar andelen som uppger att påståendena i ganska eller mycket stor utsträckning stämmer. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. I Göteborgsregionen ingår även Kungsbacka kommun.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Även i de här frågorna är skillnaderna i svar stora beroende på om man är nöjd eller inte nöjd med livet. Nöjda personer svarar genomgående mer positivt på frågorna om hur senaste veckan har varit, särskilt framträdande är detta för om man har lärt sig något/gjort något intressant och om man känner sig stolt över något man har gjort. Vi kan också notera vissa skillnader beroende på subjektiv klass. Personer från högre tjänstemannahem utmärker sig genom att i högst grad uppge att de lärt sig/gjort något intressant och känt sig stolta över något som de gjort den senaste veckan. Svarande i företagarhem uppger i högst utsträckning att de kunnat bestämma över sin egen tid och respondenter boendes i arbetarhem uppger i lägst utsträckning detsamma.

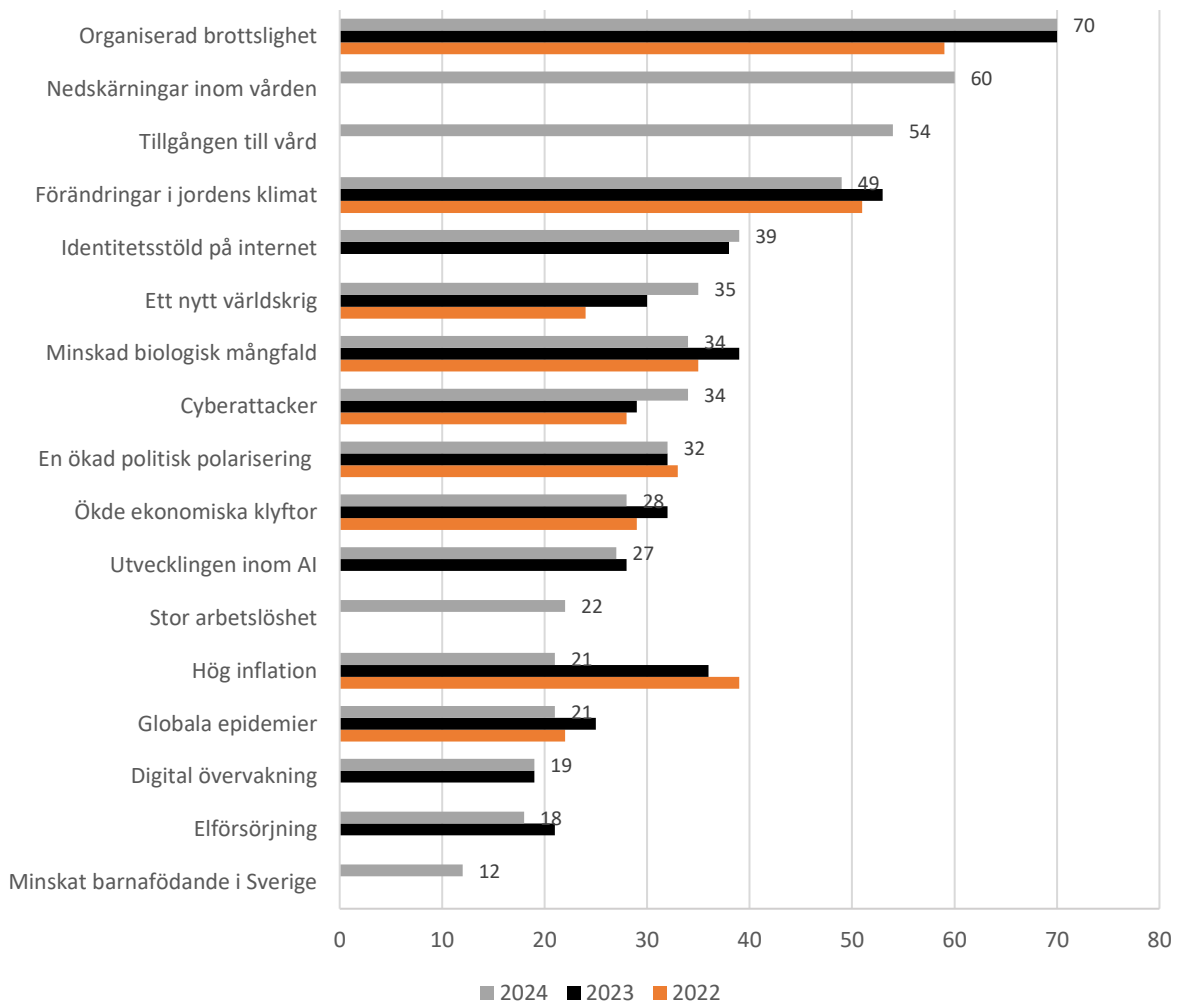
Svarspersoner boende i Göteborgsregionen och Sjuhärad uppger i högst utsträckning att de gjort eller lärt sig något intressant. Vidare varierar svaren på tre av fyra påståenden beroende på den ekonomiska resursstyrkan i de svarandes bostadsområde (Göteborgs Stad). Boende i resurssvaga områden anger i lägre grad än andra att de gjort eller lärt sig något intressant, känt sig stolta över något de gjort och blivit väl behandlade av andra.

Vissa ålderskillnader framträder också i tabell 1.13. De yngre upplever i betydligt högre grad än äldre att de lärt sig något eller gjort något intressant, men upplever samtidigt i lägre grad än äldre att de kunnat bestämma över sin egen tid.

Oro

Slutligen redovisas en översikt över frågor som i olika grad uppges oroa regionens invånare. Figur 1.6 visar andelen som i de västsvenska SOM-undersökningarna 2022–2024 uppgav sig vara mycket oroliga för ett antal olika potentiella orosmoment. Under 2024 var västsvenskarna mest oroliga för organiserad brottslighet, nedskärningar inom vården och tillgången till vård. Oron för organiserad brottslighet är på samma nivå som 2023, orosfrågorna gällande vård är nya i 2024 års undersökning. Västsvenskarna uttrycker också oro för förändringar i jordens klimat, identitetsstöld på internet, ett nytt världskrig, minskad biologisk mångfald och en ökad politisk polarisering. Minst oro av de områden vi frågat om upplever man för minskat barnafödande, elförsörjning, digital övervakning och globala pandemier. Den största förändringen jämfört med 2023 noteras för oron för hög inflation där andelen mycket oroliga har minskat från 36 till 21 procent.

Figur 1.5 Orosbedömningar inför framtiden, Västra Götaland 2022–2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?* Svarsalternativen är: *Mycket oroande, ganska oroande, inte särskilt oroande, inte alls oroande.* Figuren visar andelen som har svarat *Mycket oroande*. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Minsta antal svarspersoner är 2 416.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2022–2024.

Sammanfattning

Invånarna

Befolkningssammansättningen i Västra Götaland och i svarspopulationen i den Västsvenska SOM-undersökningen 2024 är viktiga underlag när vi tolkar resultaten som presenteras i rapporten. Ålder, sysselsättning, utbildningsnivå, inkomstnivåer och boendeplats bidrar till grunden i de komplexa liv olika människor lever och hur de ser på såväl mer närliggande frågor som på regionens verksamheter och prestationer. Drygt två tredjedelar av de svarande är bosatta i en stad/större tätort, eller i Göteborg. De senaste åren noteras några mindre rörelser inom regionen från storstaden till andra större städer.

En målsättning i Västra götalandregionens utvecklingsstrategi är att skapa förutsättningar för en jämlik utbildning, oavsett var i regionen man bor. Det finns förvisso inomregionala skillnader genom att andelen med högre utbildning är betydligt större i storstaden Göteborg än i övriga delregioner. Frågan är dock hur man tolkar dessa skillnader. Göteborg har ett betydligt större utbud av högre utbildning och lockar till sig personer med intresse för utbildning. Kanske beror de inomregionala skillnaderna snarare på att sociodemografin ser olika ut i och utanför storstaden. Faktorer som subjektiv klass ger tydliga indikationer på detta. Störst skillnad i utbildningsnivå återfinns emellertid mellan personer i medelresursstarka respektive resurssvaga boendeområden i Göteborgs Stad. Personer hemmahörande i resursstarka områden är betydligt mer sannolika att uppnå en högre utbildning jämfört med personer som bor i ett resurssvagt område, samtidigt som utbildningsnivån bland övriga resursområden är förhållandevis jämn. Vi kan också notera att utbildningsgapet mellan kvinnor och män kvarstår och män uppnår i lägre utsträckning en hög utbildningsnivå. Det kan vara så att förutsättningarna för en jämlik utbildning inte i första hand handlar om boendeort utan om andra faktorer.

Välbefinnande

Invånarnas välbefinnande, mätt som livstillfredsställelse, ligger på en förhållandevis mycket stabil nivå. Men under den stabila ytan syns vissa socioekonomiska skillnader som att höginkomsttagare, personer i högre tjänstemannahem och i resursstarka områden i högre grad är nöjda med livet. Samma mönster går igen när man frågar om meningsfullhet i livet. Här blir det särskilt tydligt att personer med en hög livstillfredsställelse upplever meningsfullhet, medan personer som är mindre nöjda med livet inte uttrycker meningsfullhet i någon större utsträckning.

Samma mönster uppträder när vi i stället mäter synen på den egna kompetensen, autonomi och bemötande under den gångna veckan. Resultaten blir mer positiva med högre inkomst, boende i högre tjänstemannahem och i resursstarka områden. Här framträder också åldersskillnader genom att invånare som befinner sig mitt i livet uttrycker en hög grad av stolthet över saker de har åstadkommit, men brist på tid. Äldre svarande uppger sig tvärtom i hög utsträckning kunna bestämma över sin egen tid, samt att de har blivit väl behandlade av andra.

Sett till Västra Götalandregionens målsättningar om en starkt sammanhållning, jämlikhet och

livslångt lärande visar resultaten på ett positivt utfall. Många svarspersoner är nöjda med livet, vad de åstadkommer och hur de blir bemötta. Det framträder emellertid en liten grupp som kan bedömas vara mindre nöjd, mindre integrerad och kanske mer sårbar då det är tydligt att socioekonomiska faktorer ligger bakom de här skillnaderna. Här har regionen en utmaning att göra samhället än mer inkluderande och likvärdigt.

Oro

Invånarna i Västra Götaland känner fortsatt hög oro inför organiserad brottslighet, men också frågor om sjukvård – tillgång till vård och nedskärningar inom vården – skapar hög oro. Orosmätningarna i SOM-undersökningarna speglar i stor utsträckning samtida händelseförlopp, både i närheten och globalt. Oron för hög inflation, som var ovanligt hög 2022, har gått tillbaka kraftigt. Oron för ett nytt världskrig har ökat 2024 jämfört med 2023, liksom oron för cyberattacker. Oron för förändringar i jordens klimat är konstant relativt hög. Vi kan konstatera med invånarna i Västra Götaland läser av världsläget, spänningar och strömningar när de ger uttryck för samhällsoro inom olika områden.

2. Demokrati och delaktighet

I detta kapitel presenterar vi hur invånarna i Västra Götaland uppfattar grundläggande element i den västsvenska demokratin samt redogör för aspekter av deras demokratiska deltagande. Kapitlet riktar strålkastarljuset särskilt mot ungdomars syn på demokratin och på politiskt deltagande. Den regionala utvecklingsstrategin pekar ut inkluderingen av unga som en viktig del av regionens arbete. Givet undersökningar som indikerar en låg tilltro till demokratin bland unga är detta fokus väl motiverat. Vi börjar med att redovisa hur nöjda invånarna är med demokratin, deras förtroende för politiker och hur bra de anser att politikerna utför sina uppgifter. Sedan går vi vidare till att granska västsvenskarnas åsikter om möjligheterna att påverka politiska beslut, och deras politiska intresse och prat om politik.

Nöjdhet med demokratin

Förtroende framhålls ofta som en grundbult för ett fungerade samhälle. Demokratin fungerar bättre om medborgarna känner förtroende för den representativa demokratin institutioner och för dess politiker. Medborgarnas nöjdhet med demokratin kan ses som ett omdöme om demokratin effektivitet och funktionalitet (Linde & Ekman, 2003). I den västsvenska SOM-undersökningen mäts nöjdheten med demokratin genom frågeformuleringen *Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i*. Frågan mäts på olika nivåer: EU, Sverige, Västra Götalandsregionen samt kommunen.

I tabell 2.1 redovisas resultaten av nöjdheten med demokratin på de olika nivåerna. I likhet med föregående år får bedömningen av demokratin i Sverige högst andel nöjda (Mycket nöjd + Ganska nöjd = 70 procent) följt av bedömningen av demokratin i kommunen (67 procent), därefter Västra Götaland (63 procent) och sist EU (54 procent). Det är fler som är nöjda än inte nöjda med demokratin på alla nivåer. En styrka med den svenska demokratin är att en väldigt liten andel inte alls är nöjda med hur den fungerar. När det gäller demokratin i Sverige utgörs denna andel endast av en av tjugo (5 procent). Jämförande studier av synen på demokratin visar att Sverige står ut i positiv bemärkelse. I vårt land är nöjdheten med demokratin mer utbredd än i andra länder (Wike, Fetterolf, & Schulman, 2025). Västsverige är inget undantag.

Tabell 2.1 Nöjd med demokratin i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen respektive hemkommunen, Västra Götaland 2024 (procent)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd	Summa procent	Antal svar
EU	3	51	38	8	100	2 296
Sverige	13	57	25	5	100	2 327
Västra Götalandsregionen	8	55	30	7	100	2 296
Kommunen där du bor	9	58	26	7	100	2 308

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

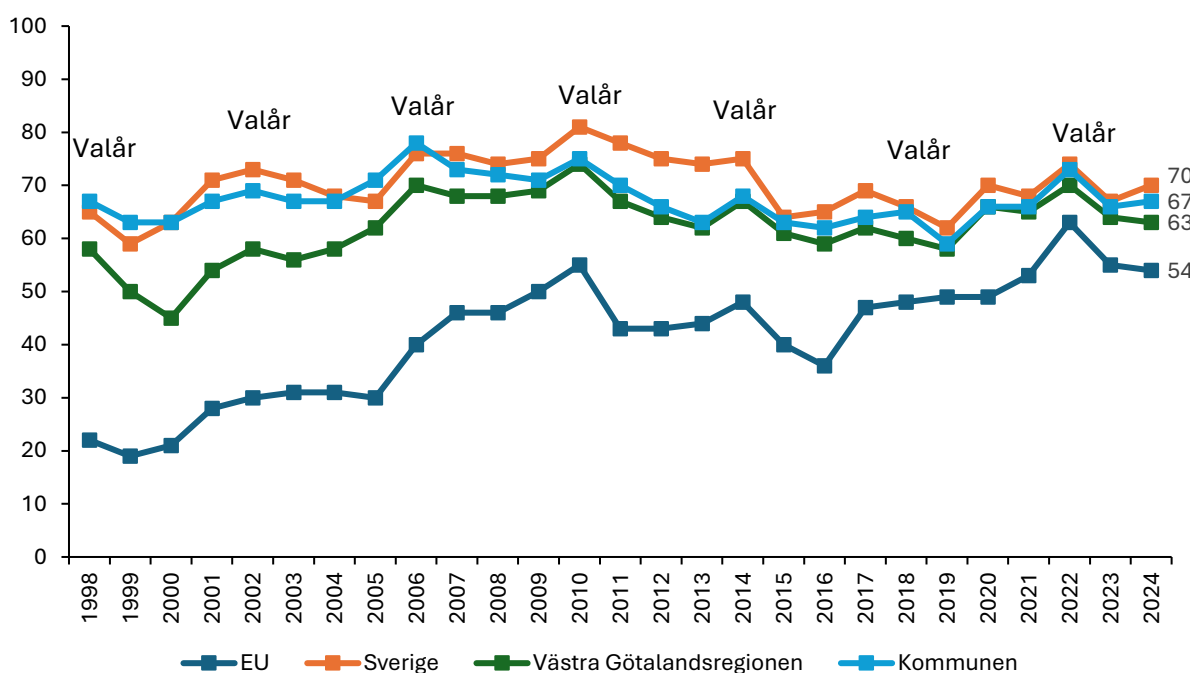
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Den åldersgrupp som är i särklass mest nöjd med demokratin i Västra Götalandsregionen är de unga. Andelen mycket eller ganska nöjda bland västsvenskar 16–29 år är 85 procent, vilket kan jämföras med 58 procent bland dom över 65 år.

Nöjdhet med demokrati är normalt relativt stabilt över tid. De förändringar som noteras är inte heller speciellt stora sett i ett längre tidsperspektiv, se figur 2.1. När det gäller demokratin i EU kan man se en längre trend av stigande nöjdhet med demokratin mellan 1998–2022. Nedgången i nöjdhet jämfört med kulmen 2022 bör nog ses som en ”normalisering” efter den kraftiga uppslutningen bakom EU som följde Rysslands invasion av Ukraina.

Rytmen i den svenska demokratiopinionen utgörs av valårseffekten. När det är valår i Sverige tenderar nöjdheten med demokratin att stiga jämfört med året innan. Året efter valet sjunker nöjdheten tillbaka. En tänkbar kausal drivkraft bakom valårseffekten är uppmärksamheten på politikens möjligheter. Valen väcker förväntningar och förhoppningar om att något kan bli bättre (Holmberg & Weibull, 2019).

Figur 2.1 Mycket eller ganska nöjd med demokratin i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen och kommunen, Västra Götaland 1998–2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Figuren visar de som är mycket eller ganska nöjda med demokratin.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2024.

Sammanfattningsvis är en majoritet av västsvensarna åtminstone ganska nöjda med demokratin i Sverige, Västra Götalandsregionen, i kommunen och i EU. Den åldersgrupp som är mest nöjd är de unga. Bland västsvenskar mellan 16 och 29 år är 85 procent nöjda med demokratin i regionen. Nöjdheten med demokratin i EU har ökat stort sedan 2016 och ligger trots årets minskning sedan 2022 på en förhållandevis hög nivå.

Förtroende för politiker och beslutande organ

I en representativ demokrati delegerar medborgarna det politiska beslutsfattandet till folkvalda representanter. Därför blir förtroendet för dessa folkvalda politiker en central måttstock för att bedöma demokratins kvalitet (Craig m.fl., 1990). I den västsvenska SOM-undersökningen ställs frågan *Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?* Frågan avser förtroende för politiker på riksnivå, politiker i Västra Götalandsregionen samt kommunpolitiker.

Förtroende är ett begrepp som ägnas stor uppmärksamhet inom samhällsvetenskaplig forskning. Forskningen behandlar både förtroendets drivkrafter och dess konsekvenser – det vill säga vad som skapar förtroende och vilka effekter det medför. Därtill finns studier som undersöker vad det innebär att hysa förtroende för till exempel politiker eller myndigheter. Denna forskning visar att begreppet förtroende rymmer flera olika dimensioner, såsom en aktörs grad av kompetens eller motivation (Rydén m.fl., 2024).

Resultaten redovisas i tabell 2.2. Politiker på samtliga nivåer har fler negativa än positiva omdömen. Rikspolitiker är den grupp med högst nivå av positiva omdömen på 24 procent. För kommunens politiker har 21 procent mycket eller ganska högt förtroende. Lägst förtroende har Västra Götalandsregionens politiker där enbart 12 procent har mycket eller ganska högt förtroende. Dessutom uppger 19 procent av de svarande att de inte har någon uppfattning i frågan, vilket är en större andel jämfört med rikspolitiker och kommunpolitiker. Runt en tredjedel av de svarande har uppgett att de har ganska eller mycket litet förtroende för politiker på alla nivåer. Vidare benämner ungefär en tredjedel av Västra Götalands invånare att de varken har stort eller litet förtroende för någon av politikergrupperna.

Unga sticker ut i positiv bemärkelse. Förtroendet i gruppen 16–29 år är högre än i de övriga åldersgrupperna. Detta gäller särskilt förtroendet för Västra Götalandsregionens politiker. Andelen med förtroende för dessa politiker är 23 procent, vilket kan jämföras med 11 procent i gruppen över 65 år.

Förtroendet för politikerna på de tre nivåerna ligger relativt stabilt, men med en viss tendens till minskat förtroende för kommunens och regionens politiker mellan 2023 och 2024.

Tabell 2.2 Förtroende för politiker i Västra Götalandsregionen och kommunen, Västra Götaland 2024 (procent och balansmått)

	Varken stort						Summa procent	Balans-mått	Antal svar
	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning			
Rikspolitiker	2	24	30	23	12	9	100	-9	2 356
Västra Götalandsregionens politiker	1	13	33	21	13	19	100	-20	2 348
Kommunens politiker	2	19	32	20	14	13	100	-13	2 351

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska' stort förtroende minus andelen som svarat 'ganska litet' eller 'mycket litet' förtroende. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla har stort förtroende) och -100 (alla har litet förtroende).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Den västsvenska SOM-undersökningen mäter även invånarnas bedömning av hur kommunstyrelserna respektive regionstyrelsen sköter sin uppgift (tabell 2.3). Huruvida ett beslutande organ sköter sin uppgift är dels ett betyg på det allmänna förtroendet för de olika styrelserna, dels ett uttryck för hur medborgarna värderar politikernas prestation. Hela 61 procent uppger att de inte har någon uppfattning eller att regionstyrelsen sköter uppgiften varken bra eller dåligt. Motsvarande siffra när det gäller kommunstyrelserna är 50 procent. Likt slutsatsen kring förtroendet för politiker är den höga andelen som inte har någon uppfattning eller väljer mittenalternativet en möjlig konsekvens av okända politiker och avsaknad av kännedom kring den politik som förs. Utfallen visar att fler avger ett negativt omdöme än ett positivt om regionstyrelsen, det vill säga en större andel anser att regionstyrelsen sköter sitt arbete dåligt snarare än bra (-12). Kommunstyrelsen bedöms mer positivt, men likväl är det fler som anser att kommunstyrelserna sköter sitt arbete dåligt än bra (-2). Förändringarna jämfört med 2023 är små.

Det framträder ett tydligt mönster kopplat till ålder. Den yngsta åldersgruppen är klart mer nöjd med hur regionstyrelsen och kommunstyrelsen sköter sitt uppdrag. Andelen i gruppen 16–29 år som tycker att regionstyrelsen sköter sitt arbete mycket eller ganska bra är nio procentenheter högre än genomsnittet för alla åldrar – 23 procent jämfört med 14.

Resultaten visar att i bedömningarna avseende regionstyrelsen så är invånare boende i tre av fyra delregioner – Göteborgsregionen, Skaraborg och Fyrbodal – mer negativa än positiva i sina omdömen. För Sjuhärad är balansmättet ± 0 , vilket betyder att andelen positiva och negativa är lika stora. Minst nöjda är boende i Skaraborg med ett balansmått på -27, där hela 35 procent anser att regionstyrelsen sköter sitt arbete ganska eller mycket dåligt.

Avseende omdömet om kommunstyrelserna så är skillnaderna mellan de fyra delregionerna mindre. Mest positiva är boende i Skaraborg (balansmått +8) och Sjuhärad (+4). En intressant statistiskt signifikant förändring mellan 2023 och 2024 gäller Skaraborg. Där har andelen som är positiva till kommunstyrelsen ökat från 28 procent 2023 till 36 procent 2024.

Tabell 2.3 Bedömning av hur regionstyrelsen respektive kommunstyrelsen sköter sin uppgift, Västra Götaland 2024 (procent och balansmått)

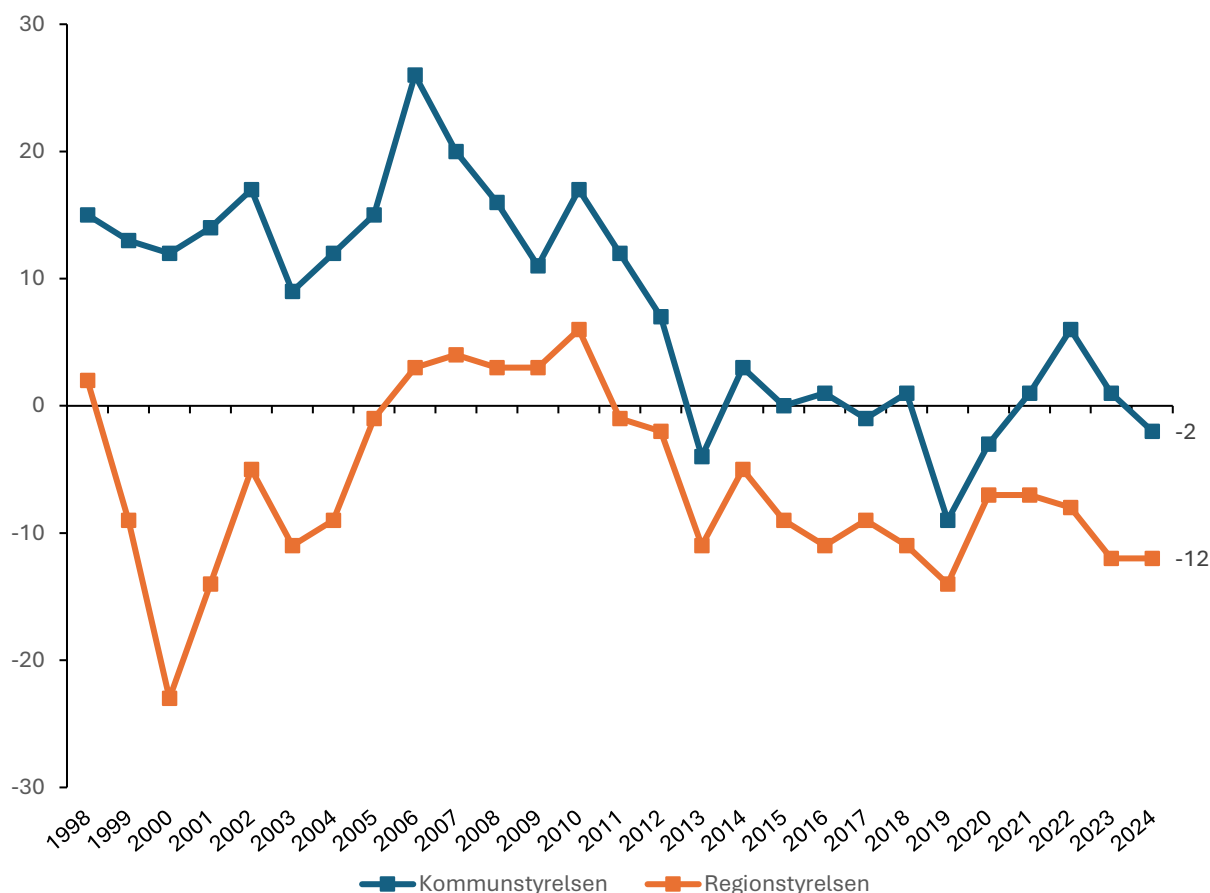
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Summa procent	Balansmätt	Antal svar
Regionstyrelsen, samtliga	1	13	31	17	9	29	100	-12	2 358
Göteborgsregionen	1	13	29	16	9	32	100	-11	1 290
Sjuhärad	1	17	35	12	6	29	100	±0	336
Skaraborg	1	11	28	25	14	21	100	-27	359
Fyrbodals kommun	1	12	37	17	8	25	100	-12	373
Kommunstyrelsen, samtliga	3	22	27	17	9	21	100	-2	2 379
Göteborgsregionen	3	20	27	16	9	26	100	-3	1 303
Sjuhärad	3	24	33	15	7	19	100	+4	337
Skaraborg	5	31	25	19	7	15	100	+8	362
Fyrbodals kommun	3	21	33	19	9	15	100	-4	378

Kommentar: Frågan lyder: *Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?*. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska' stort förtroende minus andelen som svarat 'ganska litet' eller 'mycket litet' förtroende. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla har stort förtroende) och -100 (alla har litet förtroende).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Över tid så har balansmåten gällande bedömningen av hur kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sin uppgift förändrats i både positiv och negativ riktning, se figur 2.2. För regionstyrelsen är sedan 2012 andelen negativa västsvenskar större än andelen positiva. Sedan 2023 är balansmättet -12. Kommunstyrelsen ligger bättre till. För denna politiska institution har balansmättet under det senaste decenniet växlat mellan positivt och negativt. Sedan valåret 2022 har mätningarna visat på två år av minskad nöjdhet.

Figur 2.2 Bedömning av hur kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sin uppgift, Västra Götaland 1998–2024 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?* Svartaltemativen är 'mycket bra', 'ganska bra', 'varken bra eller dåligt', 'ganska dåligt', 'mycket dåligt' samt 'ingen uppfattning'. Balansmättet visar andelen som anser att arbetet i regionstyrelsen respektive kommunstyrelsen sköts bra minus andelen som anser att arbetet sköts dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla anser att arbetet sköts bra) och -100 (alla anser att arbetet sköts dåligt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2024.

Upplevelse av att kunna påverka politiska beslut

Den upplevda förmågan att påverka politiska beslut är kopplad till det generella förtroendet för demokratin (Easton & Dennis, 1967). Dessutom är känslan av att kunna påverka politiska beslut tätt sammanknuten med politiskt beteende och engagemang. Om medborgarna uppfattar att det politiska systemet inte är lyhört, kan detta leda till en minskning av det politiska engagemanget (Karp & Banducci, 2008). Vikten av delaktighet benämns också i Västra Götalands utvecklingsstrategi där det finns en målsättning om att invånarna ska känna sig inkluderade för att stärka demokratin i regionen.

I den västsvenska SOM-undersökningen undersöks invånarnas upplevda möjlighet att påverka politiska beslut i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen, kommunen och stadsdelen/del av kommunen. Resultaten redovisas i tabell 2.4. Uppfattningen om att kunna påverka politiska beslut är som lägst på EU-nivå, där 9 procent anser att de har goda möjligheter att påverka. Störst upplevd möjlighet att påverka finns i kommunen där 29 procent anser att de har goda möjligheter, följt av Sverige (25 procent), i stadsdelen/del av kommunen (23 procent) och

Västra Götalandsregionen (20 procent). Till en viss del bekräftar resultaten antagandet att politiska system närmare medborgarna ökar sannolikheten att medborgarna känner att de kan påverka.

Tabell 2.4 Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut på olika nivåer, Västra Götaland 2024 (procent)

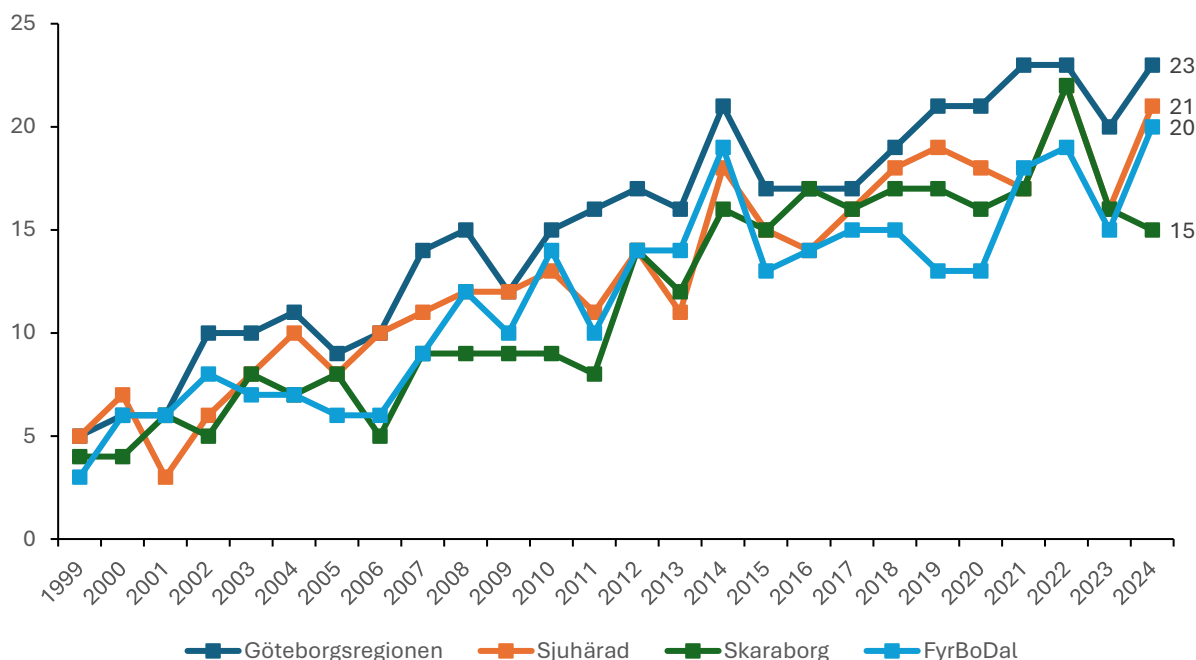
	Mycket goda möjligheter	Ganska goda möjligheter	Varken goda eller dåliga möjligheter	Ganska dåliga möjligheter	Mycket dåliga möjligheter	Ingen uppfattning	Summa procent	Antal svar	Balansmätt
EU	1	8	22	24	33	12	100	2 370	-48
Sverige	3	22	29	23	16	7	100	2 369	-14
Västra Götalandsregionen	2	18	32	21	17	10	100	2 367	-18
Kommunen	4	25	30	18	14	9	100	2 359	-3
Stadsdelen/del av kommunen	4	19	31	17	15	14	100	2 342	-9

Kommentar: Frågan lyder: *Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i...* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som anser sig ha goda möjligheter att påverka politiska beslut bra minus andelen som upplever sig ha dåliga möjligheter. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla anser att de har goda möjligheter) och -100 (alla anser att de har dåliga möjligheter). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Figur 2.3 redovisar västsvenskarnas upplevda möjlighet att påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen över tid uppdelat på de fyra delregionerna. Generellt så har känslan av att kunna påverka politiska beslut ökat dramatiskt sedan mätningarnas start, dock från väldigt låga nivåer. En ökning från 3–5 procent 1999 till 19–23 procent 2022. År 2023 såg vi en minskning, följt av en uppgång i mätningen 2024. Uppgången gäller tre av fyra delregioner; Göteborgsregionen, Sjuhärad och Fyrbodalen. I Skaraborg går utvecklingen i motsatt riktning. Där har andelen som upplever sig kunna påverka minskat från 22 procent 2022 till 15 procent år 2024.

Figur 2.3 Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen, Västra Götaland 1999–2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i...* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Svartalternativen är 'mycket goda möjligheter', 'ganska goda möjligheter', 'varken bra eller dåliga möjligheter', 'ganska dåliga möjligheter', 'mycket dåliga möjligheter' samt 'ingen uppfattning'. Figuren visar andelen som svarat mycket eller goda möjligheter att påverka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1999–2024.

Huruvida möjligheten att påverka politiska beslut skiljer sig åt beroende på kön, ålder, utbildning samt partisynpati redovisas i tabell 2.5. Resultaten pekar på att yngre personer upplever att de kan påverka politiska beslut i mycket högre utsträckning än äldre, skillnaden är 25 procentenheter mellan 16–29 åringar och dem som är 65+. Det finns även skillnader beroende på utbildningsnivå. Människor med hög utbildning uppger att de har större möjlighet att påverka jämfört med de som ingår i gruppen med lägst utbildningsnivå. Den skillnaden är 12 procentenheter. När det kommer till partisynpati så är det Sverigedemokraterna som sticker ut där enbart 11 procent upplever sig kunna påverka.

Tabell 2.5 Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen, Västra Götaland 2024 (procent och antal)

	Upplevd möjlighet att påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen	Antal svar
Samtliga	20	2 367
Kön		
Kvinna	20	1 239
Man	22	1 122
Ålder		
16–29 år	40	275
30–49 år	24	600
50–64 år	18	654
65+ år	15	838
Utbildning		
Låg	12	288
Medellåg	22	673
Medelhög	18	524
Hög	24	813
Partisynpati		
Vänsterpartiet	22	185
Socialdemokraterna	28	702
Centerpartiet	23	125
Liberalerna	19	92
Moderaterna	19	469
Kristdemokraterna	17	76
Miljöpartiet	28	126
Sverigedemokraterna	11	287
Annat parti	7	77

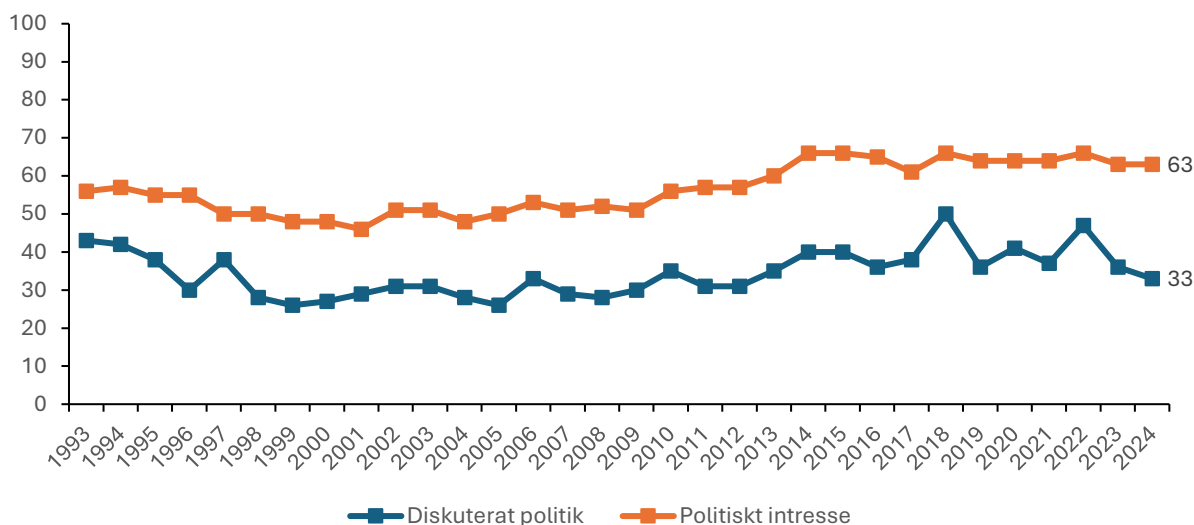
Kommentar: Frågan lyder: *Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i...* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Svartaltemativen är 'mycket goda möjligheter', 'ganska goda möjligheter', 'varken bra eller dåliga möjligheter', 'ganska dåliga möjligheter', 'mycket dåliga möjligheter' samt 'ingen uppfattning'. Tabellen visar andelen som svarat mycket eller goda möjligheter att påverka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Resultat inom parentes har mindre än 50 personer som besvarat frågan och ska därmed tolkas med försiktighet.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Politiskt deltagande

Två nyckelindikatorer i den demokratiska dialogen är politiskt intresse och vana att diskutera politik. Figur 2.4 visar andelen som diskuterat politik minst en gång i veckan samt andelen som uppgett att de har ett mycket eller ganska stort politiskt intresse. Båda parametrarna visar på en förhållandevis stabil utveckling över tid. Under både 2018 och 2022 ökade andelen som diskuterat politik stort. Det är ökningarna som sticker ut över tid och kan jämföras med de relativt modesta valårseffekter som noteras 2006, 2010 och 2014. Efterdyningarna och tiden det tog att bilda regering både 2018 och 2022 kan vara orsaker till detta. 2023 minskar andelen som diskuterat politik minst en gång i veckan från 47 procent 2022 till 36 procent. Mätningen år 2024 visar att fallet fortsatt, ner till 33 procent. Andelen som uppgett att de har ett mycket eller ganska stort politiskt intresse är på en mycket stabil och ur ett längre perspektiv hög nivå.

Figur 2.4 Andel som diskuterat politik minst en gång i veckan och andel som är mycket eller ganska intresserad av politik, Västra Götaland 1993–2024 (procent)

Kommentar: Frågorna lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna: Diskuterat politik?* och *"Hur intresserad är du i allmänhet av politik?"* Figuren visar andelen som diskuterat politik minst en gång i veckan samt andelen som angett att de har ett mycket eller ganska stort intresse för politik. Procentbaserna utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1993–2024.

Tabell 2.6 visar svarsfördelningen i olika grupper gällande huruvida de har diskuterat politik och om de är politiskt intresserade. Tidigare litteratur visar på att det politiska självförtroendet, till exempel att man regelbundet diskuterar politik, är större bland vissa grupper i samhället (Southwell, 2012). I tabell 2.6 kan vi se att män, personer över 65 år, de med högre utbildning samt boende i Göteborgsregionen uppvisar högre nivåer av politiskt intresse. Skillnaderna inom grupperna är framför allt påtagliga när det gäller uppnådd utbildningsnivå. Det skiljer 21 procentenheter mellan de som har låg och hög utbildning när det gäller att ha diskuterat politik och 22 procentenheter för samma grupper avseende politiskt intresse. Även ålderskillnaderna är påtagliga när det gäller politiskt intresse. Andelen som är intresserade av politik är 22 procentenheter högre i den äldsta gruppen (65+) jämför med den yngsta (16–29).

Tabell 2.6 Diskuterat politik och politiskt intresse i olika samhällsgrupper, Västra Götaland 2023 (procent och antal)

	Diskuterat politik minst en gång i veckan	Politiskt intresse	Minsta antal svar
Samtliga	33	63	2 327
Kön			
Kvinna	30	55	1 223
Man	37	71	1 098
Ålder			
16–29 år	33	49	267
30–49 år	35	57	587
50–64 år	37	62	652
65+ år	29	71	821
Utbildning			
Låg	20	51	292
Medellåg	30	55	666
Medelhög	34	65	517
Hög	41	73	808
Delregion			
Göteborgsregionen	36	65	1 278
Sjuhärad	27	57	329
Skaraborg	34	62	352
Fyrbodalsregionen	30	60	368

Kommentar: Frågorna lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna: Diskuterat politik?* och *”Hur intresserad är du i allmänhet av politik?”* Andelen som diskuterat politik avses de som diskuterar minst en gång i veckan. Andelen som har ett politiskt intresse avses de som angett att de har ett mycket eller ganska stort intresse för politik. Procentbaserna utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Sammanfattning

I Västra Götalandsregionens styrdokument Vision Västra Götaland – Det goda livet ingår ”Trygghet, gemenskap och delaktighet i samhällslivet” som en av definitionerna av Det goda livet. Engagemang i samhället är tätt förknippat med västsvenskarnas uppfattningar om demokrati och deras politiska aktivitet. I den regionala utvecklingsstrategin finns också en målsättning om en omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Med en välfungerande demokrati skapar Västra Götaland ett öppet och inkluderande samhälle som ger utrymme för denna omställning. Därtill lyfts behovet av inkludering av unga fram som en del av strategin. Detta kapitel skildrar hur västsvenskarna ser på demokratin och det politiska styret samt i vilken grad de känner att de har möjlighet att delta och engagera sig i politiken. Vidare lyfter kapitlet frågan om ungdomars demokratiska deltagande och syn på demokratin.

Sammantaget visar resultaten att majoriteten av de boende i Västra Götaland är nöjda med demokratin. Mest nöjda är västsvenskarna med demokratin i Sverige, följt av kommunen, regionen och minst i EU. Nivåerna av nöjdhet 2023 och 2024 är relativt likvärdiga. Förtroendet för politiker på alla nivåer är däremot relativt lågt. En grupp som bryter mönstret något är de unga. De hyser större förtroende än äldre, inte minst för politiker i Västra Götalandsregionen. Generellt gäller dock att bedömningen av Västra Götalandsregionens politiker är betydligt mer negativ än bedömningen av politiker på riks- och kommunnivå.

En större andel bedömer att regionstyrelsen sköter sin uppgift dåligt än bra. Andelen som anser sig kunna påverka politiska beslut i Västra Götalandsregionen är lägre än i Sverige, kommunen

och stadsdelen/delen av kommunen, men högre än upplevelsen av att kunna påverka i EU. Över tid har det skett en tydlig ökning i upplevelsen av att kunna påverka. Utvecklingen i Skaraborg de två senaste åren går dock i motsatt riktning. I denna del av regionen har andelen som upplever sig kunna påverka minskat från 22 procent år 2022 till 15 procent år 2024, något som vi kommer återkomma till nedan.

Det politiska intresset är fortsatt stort. Under de senaste tio åren har andelen politiskt intresserade legat mellan 60 och 70 procent. Ungefär en tredjedel av befolkningen diskuterar politik minst en gång i veckan, en andel som är lägre än under valåren.

Demokrati och deltagande i väst

Det råder en betryggande mellanvalsstiltje för flera av demokratiindikatorerna i den västsvenska SOM-undersökningen. Förtroende för politiker är ett relativt trögrörligt fenomen. Det gäller även indikatorer på demokratiskt deltagande och intresse – i alla fall om man ser till förändringen från ett år till ett annat. Det politiska intresset biter sig fast. Den ökning vi såg i intresse för cirka 15 år sedan är nu befäst. Över 60 procent av västsvenskarna är intresserade av politik, vilket ligger i linje med nivåerna nationellt (SOM-institutet, 2025a). I vad mån människor pratar om politik är mer avhängigt kontexten. Det går upp i samband med val och ner i mellanvalsperioden.

Långsiktigt ser vi en ökning i upplevelsen av att kunna påverka. Den trenden har pågått mer eller mindre konstant under den senaste 25-årsperioden. I den senaste undersökningen ser vi ett litet hack uppåt i kurvan för tre av de fyra västsvenska delregionerna. Just det gör nedgången i upplevelsen av att kunna påverka bland Skaraborgare intressant. Denna undersökning är inte designad för att ge svar på varför, men det vittnar om betydelsen av att vid sidan av analysen över tid också studera den inomregionala variationen. Därtill ger data en fingervisning om att missnöjet i Skaraborg troligen är mer kopplat till den regionala än den kommunala nivån. Skaraborgarna är mer positiva än negativa vad gäller kommunstyrelsens arbete. När det gäller inställningen till regionstyrelsen är missnöjet mycket större. En tolkning av dessa resultat är att missnöjet handlar om nedläggningen av akutmottagningen i Lidköping, som drevs igenom i december 2023. Med reservation för att antalet svarspersoner i Lidköping är lågt (n=57) så indikerar data att missnöjet med regionstyrelsen är större i denna kommun än i andra kommuner i Skaraborg.

Ungdomars politiska deltagande och intresse är ett återkommande tema i samhällsdebatten. Den gängse bilden är nog ofta att ungdomar är ointresserade och hyser en misstro mot politikens och demokratins institutioner. Ungdomsbarometern visar att fyra av tio unga misstror politikens möjligheter att lösa samhällsproblem i Sverige (Unga, demokrati och Politik, Rapport från Ungdomsbarometern, 2025). Vad undersökningen inte ger svar på är hur äldre grupper ser på politikens möjligheter. Den västsvenska SOM-undersökningen visar att många unga saknar förtroende för politiker, men misstron är ännu mer utbredd bland äldre. I allt väsentligt sticker unga ut som mer positiva och mer nöjda med den svenska demokratin och dess institutioner jämfört med äldre grupper.

Det finns dock områden där unga kommer ut ”sämre” än äldre. Det politiska intresset är lägre i gruppen 16–24 år. Allt talar dock för att detta är en ålderseffekt snarare än en generationseffekt. Forskning visar att ungdomars samhällsintresse ökar succesivt med stigande ålder (Amná & Helander, 2022). Tyvärr verkar dock stigande ålder också gå hand i hand med ökad misstro mot politiker och minskad känsla av att kunna påverka. Frågan är vilka demokratiska och institutionella reformer som skulle kunna möjliggöra att ungdomars politiska socialisation gör dem intresserade av politik och förtroendefulla gentemot folkvalda samt sina egna möjligheter att kunna påverka politiken.

3. Kultur och fritid

Kultur är en viktig del av Vision Västra Götaland – Det goda livet (VGR, 2005) och utgör ett av regionens fem fokusområden. I regionens kulturstrategi och kulturplan för åren 2024–2027 samt i den regionala utvecklingsstrategin från 2021 lyfts kulturens och föreningslivets betydelse för människors välbefinnande och känsla av gemenskap. I det här kapitlet granskas det västsvenska kulturlivet samt de fritidsaktiviteter som människor ägnar sig åt. Kapitlet inleds med västsvenskarnas föreningsengagemang. Därefter görs en genomgång av olika besöksmål, fritidsvanor och online-aktiviteter. Slutligen redovisas olika kulturvanor och vanornas förändring över tid samt hur invånarna bedömer regionens arbete med kultur.

Den västsvenska SOM-undersökningen innehåller en rad frågor som rör människors vanor och fritidsaktiviteter – många av dem med tydlig koppling till kultur i vid bemärkelse. Undersökningen tar också upp föreningsengagemang och hur ofta invånarna besöker olika platser och evenemang i regionen. Tillsammans ger detta en värdefull bild av västsvenskarnas deltagande i kulturlivet. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att undersökningen inte fångar allt. Mycket av det människor gör på sin fritid, många av de sammanhang de ingår i och det kulturutövande de ägnar sig åt, täcks inte in av de många frågor som ingår i undersökningen (se Bové & Jansson, 2017). Resultaten ska därför ses som en övergripande fingervisning om generella vanor och mönster i befolkningen liksom vilka skillnader som kan ses mellan olika grupper i Västsverige.

Föreningsliv och engagemang

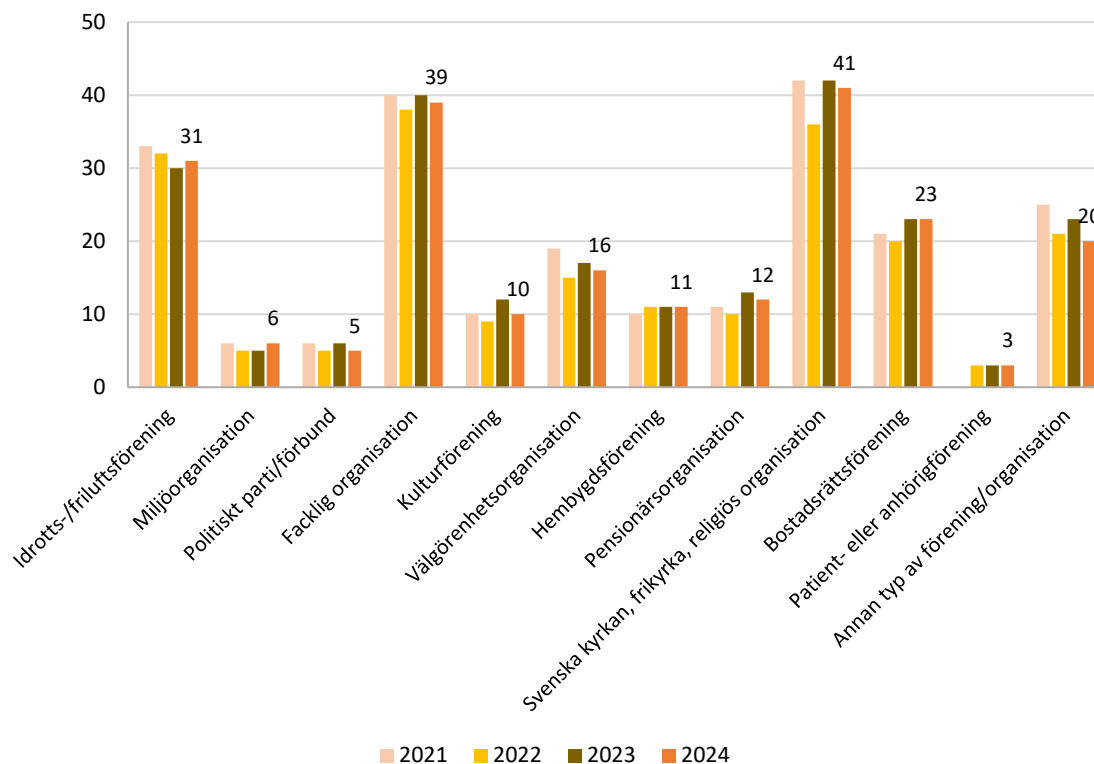
Det västsvenska föreningslivet omfattar många människor och spänner över ett brett fält av aktiviteter och inriktningar. För vissa är det idrotten som lockar till deltagande, för andra är det hembygdsfrågor, politik eller välgörenhet som väcker engagemang. Tillgång till föreningsliv, upplevelser och kultur möjliggör inkludering, gemenskap och välbefinnande. Det stärker den enskilde samtidigt som det bidrar till samhällsutvecklingen och demokratin. I den regionala utvecklingsstrategin från 2021 (s. 14) beskrivs hur kultur- och föreningsliv fungerar som ett socialt kitt som bygger attraktiva samhällen, möjliggör nya perspektiv och samhörighet samt främjar god hälsa.

Invånarnas medlemskap och engagemang i olika typer av föreningar mäts årligen i den västsvenska SOM-undersökningen. Hösten 2024 omfattade undersökningen elva olika typer av föreningar. Jämförelser visar på en tydlig stabilitet över tid när det gäller föreningsmedlemskap. År 2024 uppger 84 procent av svarspersonerna att de är medlemmar i någon förening, en andel som åren dessförinnan var 85 procent (2023) respektive 82 procent (2022).

De föreningar och organisationer som är vanligast att tillhöra är religiösa samfund, fackföreningar och idrotts- respektive friluftsföreningar, vilket framgår av figur 3.1. Ungefär fyra av tio västsvenskar svarar att de är medlemmar i något av de två förstnämnda alternativen medan tre av tio är medlemmar i föreningar relaterade till idrott och friluftsliv. Det fjärde vanligaste alternativet av de elva omfrågade kategorierna är medlemskap i någon bostadsrättsförening. Drygt två av tio tillhör en sådan förening. Vidare är 16 procent medlem i en välgörenhetsorganisation medan var tionde person svarar att de är medlemmar i någon

pensionärsförening, hembygdsmåning eller kulturförening. Därutöver är 3–6 procent medlemmar i en patient- eller anhängigförening, ett politiskt parti eller en miljööförening. Eftersom listan begränsats till elva kategorier har respondenterna även haft möjlighet att ange alternativet ”annan typ av förening/organisation”, vilket 20 procent har valt.

Figur 3.1 Medlemskap i olika typer av föreningar, Västra Götaland 2021–2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* samt *...och jag deltar aktivt i verksamheten* och *...och jag har någon typ av uppdrag*. Samtliga Ja-alternativ har slagits ihop till Medlem. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Minsta antal svar år 2024 är 2 292.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2021–2024.

Många ideella föreningar har de senaste åren upplevt utmaningar i att få medlemmar att engagera sig, exempelvis genom att ta sig an förtroendeuppdrag, hjälpa till att anordna aktiviteter eller vara idrotts- eller kursledare. Det har särskilt gällt intresseföreningar och idrottsföreningar (MUCF, 2024). Statistik från sent 2010-tal har visat att knappt 30 procent av befolkningen i åldrarna 16 år och äldre deltog aktivt i någon förening, vilket motsvarade ungefär 40 procent av samtliga föreningsmedlemmar (SCB, 2020).

Resultat från den västsvenska SOM-undersökningen visar att det råder påtagliga skillnader i engagemangsgrad mellan olika typer av föreningar och organisationer. Utöver frågan om föreningsmedlemskap har respondenterna angett om de deltar aktivt i föreningens verksamhet och om de har någon form av uppdrag. I figur 3.2 redovisas andelen aktiva medlemmar per föreningstyp. Störst andel aktiva finns inom idrotts- och friluftsföreningar, där 40 procent av medlemmarna har någon form av uppdrag och/eller på annat sätt är aktivt engagerade i verksamheten. Även kulturföreningar präglas av en relativt hög andel aktiva medlemmar, 29 procent. Därefter följer politiska partier och bostadsrättsföreningar, där cirka 20 procent av medlemmarna är aktiva.

På motsatt sida hittas fackliga organisationer och Svenska kyrkan/frikyrkor/religiösa organisationer, där andelen engagerade medlemmar är klart lägre, sex respektive åtta procent. Dessa organisationer kännetecknas ofta av ett medlemskap som pågår under lång tid där medlemmarnas bidrag huvudsakligen är ekonomiskt genom avgifter eller skatter och där organisationens förväntan om ett aktivt engagemang är lägre. Även välgörenhetsorganisationer, miljöorganisationer och pensionärsföreningar kännetecknas av lägre engagemang med ungefär 10 procent aktiva medlemmar. Precis som i de föregående exemplen bygger medlemskapet här ofta på ekonomisk stöttning. Den låga engagemangsgraden i dessa organisationer känns igen från tidigare studier (Carlander m.fl., 2020).

Figur 3.2 Engagemangsgrad i olika föreningar och organisationer, Västra Götaland 2024 (procent)

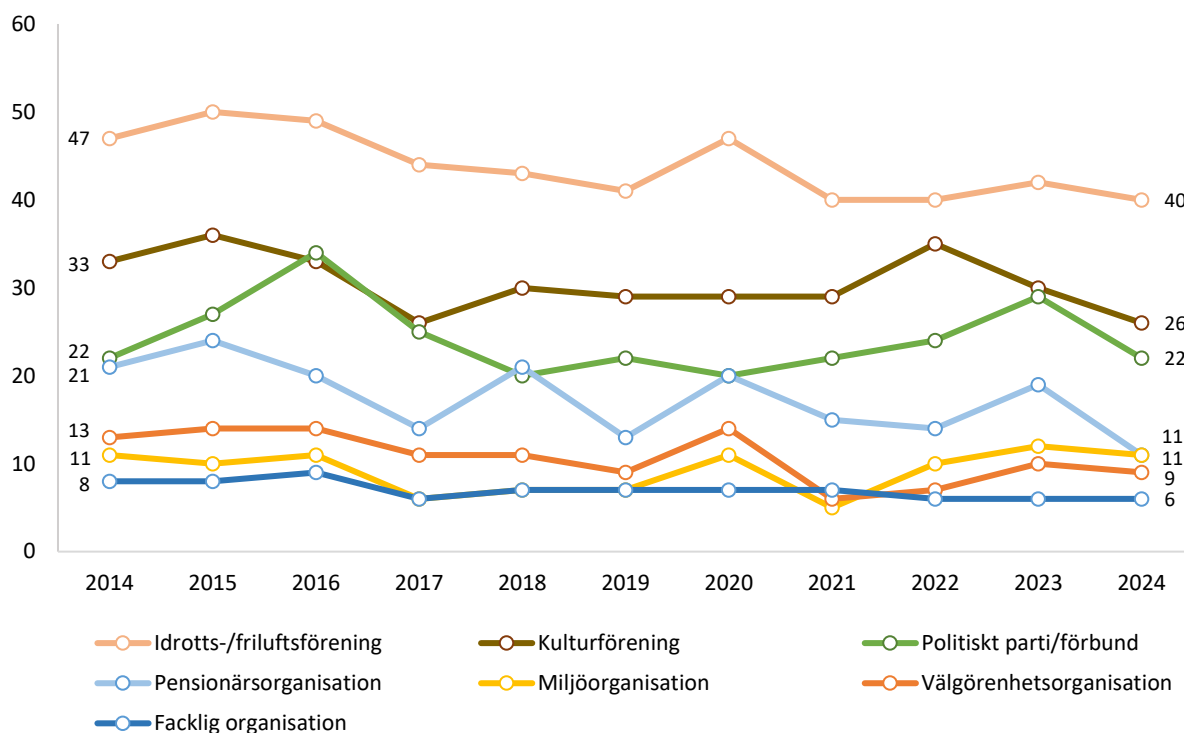

Kommentar: Frågan lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* samt *...och jag deltar aktivt i verksamheten* och *...och jag har någon typ av uppdrag*. Diagrammet visar andelen medlemmar som också svarat att de deltar aktivt i verksamheten eller att de har någon typ av uppdrag. Minsta antal svar är 111 (medlem i politiskt parti/förbund).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Figur 3.3 visar att det har skett en viss nedgång i andelen engagerade medlemmar i idrotts-/friluftsföreningar över tid. År 2014 var engagemangsgraden 47 procent, att jämföra med 40 procent år 2024. Ett liknande mönster syns i kulturföreningar och pensionärsorganisationer. I det senare fallet har variationen mellan enskilda år varit relativt stor vilket kan förklaras av att gruppen av engagerade är mycket liten sett till antal svarspersoner. Fluktuationer mellan enskilda år kan då bli större. Det gäller också för politiska partier/förbund. För fackliga organisationer, välgörenhets- respektive miljöorganisationer har engagemangsgraden däremot legat stabil under perioden.

Figur 3.3 Engagemangsgrad över tid bland föreningsmedlemmar, Västra Götaland 2014–2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* samt *...och jag deltar aktivt i verksamheten* och *...och jag har någon typ av uppdrag*. Diagrammet visar andelen medlemmar som har svarat att de deltar aktivt i verksamheten eller att de har någon typ av uppdrag. Minsta antal svar år 2024 är 111 (medlem i politiskt parti/förbund).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014–2024.

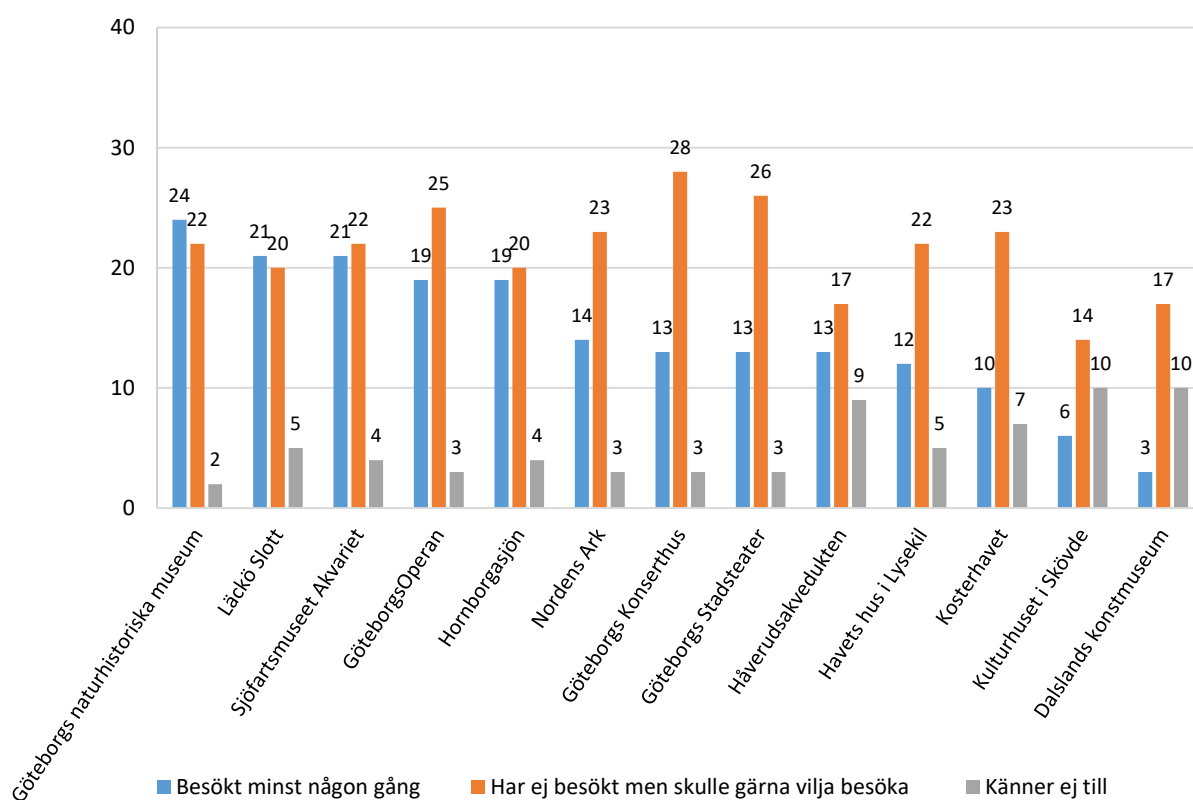
Besöksmål i regionen

I likhet med föreningslivet är tillgången till besöksmål och kulturella aktiviteter viktiga för att främja upplevelser som kan bidra till ökad livskvalitet och välbefinnande hos invånarna. Den västsvenska SOM-undersökningen mäter sedan 1999 i vilken utsträckning invånarna besöker olika utflyktsmål och anläggningar belägna i regionen. Då utbudet är stort varierar de omfrågade besöksmålen från år till år. I varje undersökning listas ett tiotal mål som respondenterna får svara på om de har besökt under de senaste 12 månaderna.

De besöksmål som ingick i 2024 års undersökning redovisas i figur 3.4. Där framgår att Göteborgs naturhistoriska museum är det mål som flest respondenter, 24 procent, svarar att de har besökt minst någon gång under det senaste året. Andraplatsen delas av Läckö Slott (21 procent) och Sjöfartsmuseet Akvariet (21 procent). Inom ramen för frågan undersöks också hur stor andel av de svarande som *skulle vilja* besöka respektive besöksmål men som ännu inte haft möjlighet att göra det. Drygt var fjärde respondent, 28 procent, svarar att de inte har besökt men skulle vilja besöka Göteborgs Konserthus, tätt följt av Göteborgs Stadsteater (26 procent) och GöteborgsOperan (25 procent).

Samtliga av de hittills nämnda besöksmålen är välkända för de flesta personer. Det är exempelvis endast två procent som uppger att de inte känner till Göteborgs naturhistoriska museum. Bland de något mindre kända besöksmålen hittas Kulturhuset i Skövde, Dalslands konstmuseum och Håverudsakvedukten i Dalsland, vilka ungefär var tionde person är obekant med.

Figur 3.4 Besöksmål i regionen, Västra Götaland, 2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Har du under de senaste 12 månaderna besökt följande?* med svarsalternativen *Känner ej till, Flera gånger, Någon gång, Ingen gång* och *Har ej besökt men skulle gärna vilja besöka*. I figuren har svarsalternativen *Flera gånger* och *Någon gång* slagits samman till *Besökt minst någon gång*. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Minsta antal svar är 2 318.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Tidigare studier har visat att geografisk närhet är en mycket betydelsefull faktor för att förklara graden av kännedom och besöksfrekvens när det gäller enskilda besöksmål (Magnusson & Wärnlöf Bové, 2019; Oscarsson, 2011). Ju närmare individerna bor en viss anläggning eller ett visst område desto större är chansen att de också besöker detta mål. I figur 3.4 ovan var resultaten beräknade utifrån svarsgruppen som helhet, utan hänsyn till storleken på folkmängden i respektive besöksmåls närområde. Om jämförelsen istället görs mellan boende i olika geografiska områden framträder tydliga regionala skillnader i hur välbesökta olika mål är. I tabell 3.1 framgår exempelvis att det är boende i Göteborgsregionen som i högst utsträckning besöker de mål som är belägna i Göteborg, såsom Naturhistoriska museet, GöteborgsOperan och Göteborgs Stadsteater. Skaraborgsbor besöker i klart högre utsträckning än andra Hornborgasjön (59 procent) och Läckö Slott (55 procent) och boende i Fyrbodalen är mest flitiga i att besöka akvedukten i Håverud (33 procent) och Nordens Ark (32 procent).

Andra faktorer som har visat sig samvariera med besöksbenägenhet är utbildning och social klass, om än i lägre utsträckning än geografisk närhet. Besök vid någon av de kulturella institutionerna i Göteborg är exempelvis oftare förknippat med högre utbildningsnivå och att tillhöra ett tjänstemannahem alternativt ett högre tjänstemannahem. För flera besöksmål har emellertid betydelsen av sådana demografiska faktorer minskat över tid (Magnusson & Wärnlöf Bové, 2019).

Tabell 3.1 Besöksmål i regionen, andel som har besökt respektive mål under de senaste 12 månaderna för olika grupper, Västra Götaland, 2024 (procent)

	Naturhistoriska museum	Sjöfartsmuseet Akvariet	Göteborgs-Operan	Göteborgs Stadsteater	Läckö Slott	Hornborgasjön	Kulturhuset i Skövde	Nordens Ark	Kosterhavet	Häveruds-akvedukten	Minsta antal svar
Samtliga	24	21	19	13	21	19	6	15	10	13	2 318
Kön											
Kvinna	25	20	22	15	21	18	7	16	10	12	1 227
Man	22	21	16	10	21	21	6	14	10	13	1 105
Ålder											
16–29 år	30	18	16	18	11	9	5	16	6	5	272
30–49 år	34	29	21	11	16	13	7	16	10	7	580
50–64 år	18	15	19	12	23	20	7	12	10	13	652
65+ år	19	20	19	12	26	27	7	15	12	19	812
Utbildning											
Låg utbildning	20	19	11	10	26	26	7	19	12	18	288
Medellåg utbildning	21	16	12	9	24	22	6	16	12	14	673
Medelhög utbildning	23	19	17	11	23	20	6	15	10	13	519
Hög utbildning	29	27	30	17	16	14	6	12	9	9	810
Inkomst											
Max 14 999 SEK	28	16	10	10	15	17	5	16	8	10	329
15 000–24 999	18	18	16	12	27	26	8	14	12	17	452
25 000–34 999	21	17	17	12	22	20	6	14	9	14	463
35 000–34 999	29	27	22	14	24	19	9	14	11	9	478
Mer än 45 000 SEK	26	24	29	13	17	16	4	16	11	12	517
Subjektiv klass											
Arbetslöshet	22	17	12	10	21	20	7	15	10	13	886
Jordbrukarhem	19	13	6	7	29	41	9	22	10	16	68
Tjänstemannahem	24	26	25	14	20	16	5	14	10	13	847
Högre tjänstemannahem	29	22	32	18	22	20	6	11	10	10	222
Företagarhem	23	17	20	12	24	21	8	18	13	19	170
Huvudsaklig uppväxt											
I Norden	23	21	20	12	21	20	7	15	11	13	2 029
Utanför Norden	41	25	17	18	17	10	5	9	6	5	153
Delregion											
Göteborgsregionen	30	28	26	18	11	8	1	11	9	8	1 409
Sjuhärad	15	9	12	6	19	26	1	9	6	5	325
Skaraborg	14	10	6	3	55	59	35	13	6	13	349
Fyrbodalsregionen	15	10	11	6	25	13	2	32	22	33	368
Livstillfredsställelse											
Mycket nöjd med livet	27	23	22	13	23	21	8	16	11	15	782
Ganska nöjd med livet	21	19	19	12	20	17	6	14	10	11	1 332
Inte nöjd med livet	26	17	10	11	17	16	8	11	10	9	211

Kommentar: Frågan lyder: *Har du under de senaste 12 månaderna besökt följande?* med svarsalternativen *Känner ej till, Flera gånger, Någon gång, Ingen gång* och *Har ej besökt men skulle gärna vilja besöka*. Tabellen visar andelen som säger sig ha besökt respektive anläggning/utflyktsmål minst *någon gång* under de senaste 12 månaderna. Sedan 2024 har den övre åldersgränsen för deltagande i SOM-undersökningarna tagits bort. I redovisningen av delregioner har alternativet Göteborgsregionen kompletterats med respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024

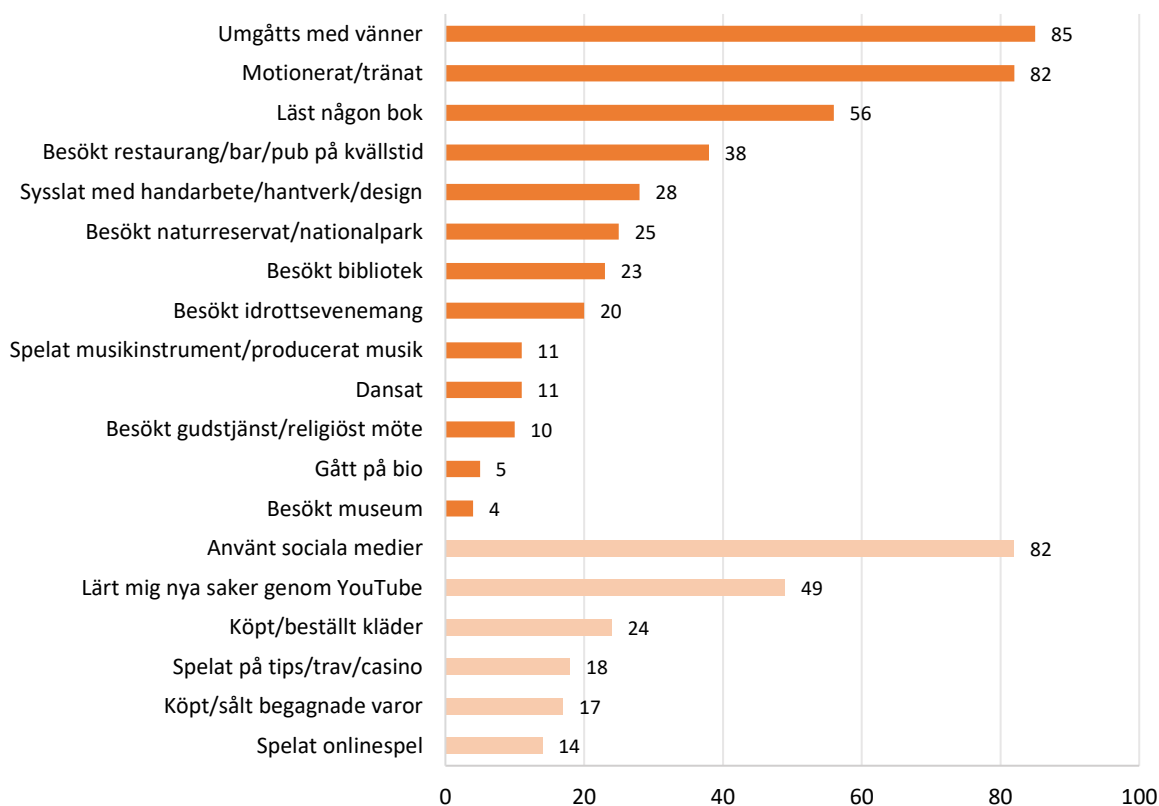
Fritidsvanor och online-aktiviteter

Nästa område i fokus för det här kapitlet är invånarnas fritidsvanor och online-aktiviteter. Mätningar av fritidsvanor har sedan länge varit en del av SOM-undersökningarna, såväl de nationella som de regionala. Även frågor relaterade till internet har en lång tradition, Exempelvis studerades Västra Götalandsbornas internetanvändning redan i 1995 års västsvenska SOM-undersökning. Då handlade det främst om internettillgång och hur ofta man använde internet. Sedan tidigt tjugohundratals har frågan kompletterats med alternativ som rör specifika online-aktiviteter.

I figur 3.5 presenteras ett urval av de fritidsvanor och online-aktiviteter som har undersökts i 2024 års undersökning. De flesta är av sådan art att de utförs relativt frekvent och redovisas här i form av andelen som har gjort aktiviteten någon gång i månaden eller oftare under de senaste tolv månaderna. De mörkare staplarna visar fritidsvanor och de ljusare staplarna visar online-aktiviteter.

Den vanligaste fritidsvanan bland västsvenskarna är att umgås med vänner, vilket 85 procent har gjort minst någon gång i månaden. En nästan lika stor andel, 82 procent, har motionerat eller tränat. Drygt hälften har läst någon bok. Runt var fjärde person har ägnat sig åt antingen handarbete/hantverk (28 procent), besökt naturreservat/nationalpark (25 procent) eller besökt ett bibliotek (23 procent). Därtill har 11 procent varje månad eller oftare spelat något musikinstrument eller producerat musik.

Figur 3.5 Fritidsvanor och online-aktiviteter senaste månaden, Västra Götaland 2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* med svarsalternativen *Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i kvartalet, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan* och *Flera gånger i veckan*. Staplarna visar andelen som valt alternativet *Någon gång i månaden* eller oftare. Procentbasen för fritidsvanor utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. För online-aktiviteter är basen de som använt internet minst någon gång senaste 12 månaderna. Minsta antal svar är 2 275.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

En synnerligen stor andel, 98 procent, använder också internet minst någon gång i månaden. Totalt omfattar frågan om onlinevanor femton olika aktiviteter, varav sex redovisas här: *använt sociala medier, lärt mig nya saker med hjälp av YouTube, köpt eller beställt kläder, spelat på tips/trav/casino, köpt eller sålt begagnade varor samt spelat onlinespel*. Bland internetanvändarna har 82 procent använt sociala medier. Ungefär hälften svarar att de har lärt sig nya saker genom YouTube, medan 24 procent har beställt kläder minst någon gång i månaden. Var sjätte internetanvändare har spelat på tips, trav eller casino (18 procent), köpt eller sålt begagnade varor (17 procent) alternativt spelat online-spel (13 procent). Jämförelser mellan 2023 och 2024 visar på små eller inga förändringar i vanor och online-aktiviteter.

Även här finns det tydliga skillnader mellan olika gruppers fritids- och online-vanor. I tabell 3.2 framgår exempelvis att andelen som umgåtts med vänner, motionerat/tränat eller läst någon bok är lägre bland personer som inte är nöjda med livet jämfört med gruppen nöjda. Bland de mindre nöjda har 64 procent umgåtts med vänner, en andel som bland de mycket nöjda är 91 procent. Ifråga om motion/träning och bokläsning förekommer även utbildningsrelaterade skillnader. Bland högutbildade svarar 88 procent att de har motionerat minst varje månad, en andel som bland lågutbildade är 68 procent. För bokläsning är andelen 70 procent bland högutbildade och 39 procent bland lågutbildade, vilket motsvarar en differens om 31 procentenheter. Kvinnor, äldre och låginkomsttagare ägnar sig i högre utsträckning åt handarbete och hantverk, medan män, yngre och medelålders samt personer med en inkomst över 45 000 kronor i månaden gör detta i betydligt lägre utsträckning.

Tabell 3.2 Fritidsvanor minst en gång i månaden i olika grupper, Västra Götaland 2024 (procent)

	Umgått med vänner	Motionerat/tränat	Läst någon bok	Sysslat med handarbete/ hantverk/design	Besökt naturreservat/ nationalpark	Besökt bibliotek	Spelat musikinstrument/ producerat musik	Minsta antal svar
Samtliga	85	82	56	28	25	23	11	2 326
Kön								
Kvinna	86	84	66	34	25	29	8	1 232
Man	84	80	44	23	25	17	14	1 104
Ålder								
16–29 år	92	85	55	26	27	23	17	266
30–49 år	81	87	54	25	31	31	14	587
50–64 år	84	82	54	26	25	14	9	649
65+ år	85	79	59	34	20	25	8	838
Utbildning								
Låg utbildning	81	68	39	26	12	15	6	292
Medellåg utbildning	83	80	45	28	21	15	9	671
Medelhög utbildning	85	85	57	31	27	20	9	517
Hög utbildning	88	88	70	28	31	34	15	815
Inkomst								
Max 14 999 SEK	81	75	54	35	19	24	13	332
15 000 – 24 999	83	80	56	33	16	24	9	455
25 000 – 34 999	84	80	54	27	25	21	8	465
35 000 – 44 999	85	86	53	28	26	23	12	479
Mer än 45 000 SEK	89	90	61	23	36	22	13	519
Subjektiv klass								
Arbetarhem	83	77	45	28	19	18	7	890
Jordbrukarhem	79	70	59	28	23	14	16	70
Tjänstemannahem	87	88	64	29	29	30	12	848
Högre tjänstemannahem	89	89	72	24	35	26	11	224
Företagarhem	86	81	56	32	28	18	15	172
Huvudsaklig uppväxt								
I Norden	86	83	56	28	25	22	11	2 035
Utanför Norden	75	74	53	27	33	31	9	152
Delregion								
Göteborgsregionen	86	83	59	26	30	25	11	1 417
Sjuhärad	80	83	52	29	15	21	12	331
Skaraborg	86	82	52	29	22	23	9	355
Fyrbodal	82	81	53	35	22	20	10	368
Livstillfredsställelse								
Mycket nöjd med livet	91	87	61	31	28	25	13	820
Ganska nöjd med livet	84	81	53	27	24	22	10	1 326
Inte nöjd med livet	64	67	47	28	22	22	12	158

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* med svarsalternativen *Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i kvartalet, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan och Flera gånger i veckan*. Tabellen visar andelen som valt alternativet *Någon gång i månaden* eller oftare. *Låg utbildning* – ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellåg utbildning* – studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhög utbildning* – eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *hög utbildning* – examen (inkl forskarutbildning) från högskola/universitet. Sedan 2024 har den övre åldersgränsen för deltagande i SOM-undersökningarna tagits bort. I redovisningen av delregioner har alternativet Göteborgsregionen kompletterats med respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

När det gäller aktiviteter på internet finns tydliga demografiska skillnader relaterade till kön, ålder och utbildningsnivå. I svarsgruppen som helhet använder 82 procent sociala medier minst varje månad. Sett till olika grupper är andelen högst bland unga mellan 16–29 år (96 procent) och lägst bland personer i som är 65 år eller äldre (68 procent). Det digitala gapet mellan yngre och äldre har dock minskat över tid, en trend som kunnat ses även internationellt (Cotten m.fl., 2022; Faverio, 2022). Differensen mellan åldersgrupper är ännu större för alternativet att ha lärt sig något genom YouTube, vilket 75 procent av de yngsta och 32 procent av de äldsta har gjort. En nästan lika stor differens syns mellan personer uppvuxna i Norden och personer med icke-nordisk bakgrund. I den nordiska gruppen har 47 procent lärt sig något genom YouTube minst varje månad, en andel som är 74 procent i den icke-nordiska gruppen. Här bör sägas att genomsnittsåldern i den senare gruppen är lägre (47,9 år) än bland den som vuxit upp i Norden (55,4 år) och det är framför allt åldersfaktorn som förklarar den stora skillnaden mellan grupperna.

Klädköp online är en aktivitet som företrädevis lockar personer under 50 år, kvinnor, högutbildade, höginkomsttagare, individer i högre tjänstemannahem samt boende i Göteborgsregionen. Minst benägna att onlineshoppa är äldre, lågutbildade, personer med medellåg inkomst (15 000–24 999 SEK/månad) och män. Jämfört med tidigare år har det skett en viss nedgång i andelen kvinnor och 16–29-åringar som köper kläder online. År 2024 gjorde 28 procent av kvinnorna och 39 procent av de unga detta på månadsbasis, att jämföra med 34 respektive 45 procent 2022. På begagnatmarknaden har trenden bland unga däremot gått i motsatt riktning. Från att ha legat runt 20 procent under 2022 och 2023, ökar andelen 16–29-åringar som köpt eller sålt begagnade varor online till 32 procent 2024. Något liknande trend har inte kunnat ses i övriga grupper.

Spel på tips/trav/casino har en överrepresentation av lågutbildade, män och personer i 50–64-årsåldern (26–27 procent). På motsatt sida hittas unga (10 procent) och personer födda utanför Norden (9 procent). Unga är i sin tur överrepresenterade när det gäller onlinespel (44 procent). Andelen har ökat något jämfört med föregående år, då drygt var tredje person uppgav sig spela onlinespel (37 procent 2022, 36 procent 2023). Även bland låginkomsttagare har andelen ökat (31 procent 2024, 22 procent 2022).

Tabell 3.3 Online-aktiviteter minst en gång i månaden i olika grupper, Västra Götaland, 2024 (procent)

	Använt sociala medier	Lärt mig nya saker med hjälp av YouTube	Köpt eller beställt kläder	Spelat på tips/trav/casino	Köpt eller sålt begagnade varor	Spelat onlinespel	Minsta antal svar
Samtliga	82	49	24	18	17	14	2 275
Kön							
Kvinna	87	40	28	12	18	13	1 190
Man	77	59	15	26	17	20	1 083
Ålder							
16–29 år	96	75	39	10	32	44	268
30–49 år	90	61	38	13	28	21	583
50–64 år	85	47	18	26	14	9	650
65+ år	68	32	8	19	7	8	773
Utbildning							
Låg utbildning	68	38	12	27	8	16	266
Medellåg utbildning	81	48	19	23	17	20	657
Medelhög utbildning	85	48	21	21	18	17	509
Hög utbildning	85	53	28	11	19	13	806
Inkomst							
Max 14 999 SEK	83	60	22	10	17	31	312
15 000 – 24 999	73	33	12	18	11	13	432
25 000 – 34 999	82	44	22	23	15	15	457
35 000 – 44 999	88	51	26	21	20	13	478
Mer än 45 000 SEK	85	57	27	19	23	12	515
Subjektiv klass							
Arbetslöshet	83	48	21	23	17	20	861
Jordbrukarhem	80	51	13	16	20	13	68
Tjänstemannahem	82	48	21	16	15	13	832
Högre tjänstemannahem	82	48	35	14	24	18	225
Företagarhem	82	54	18	14	18	8	165
Huvudsaklig uppväxt							
I Norden	82	47	22	19	17	16	1 982
Utanför Norden	83	74	27	9	23	21	150
Delregion							
Göteborgsregionen	82	52	26	17	19	17	1 390
Sjuhärad	82	46	16	24	14	14	318
Skaraborg	81	48	19	20	15	15	348
Fyrbodalsregionen	83	43	18	20	14	13	354
Livstillfredsställelse							
Mycket nöjd med livet	81	49	22	17	15	12	796
Ganska nöjd med livet	82	48	22	20	18	18	1 299
Inte nöjd med livet	82	50	21	17	19	26	161

Kommentar: Frågan är besvarad av respondenter som har svarat att de har använt internet *någon gång de senaste 12 månaderna eller oftare*. Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna använt internet?* Med svarsalternativen: *Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan, Flera gånger i veckan och Dagligen*. Kategorierna listade i tabellen är utifrån följdfrågan som lyder: *Och hur ofta har du gjort följande på internet?* med svarsalternativen *Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan, Flera gånger i veckan och Dagligen*. Figuren visar andelen som valt alternativet *Någon gång i månaden* eller oftare. *Låg utbildning* – ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellåg utbildning* – studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhög utbildning* – eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *hög utbildning* – examen (inkl forskarutbildning) från högskola/universitet. Sedan 2024 har den övre åldersgränsen för deltagande i SOM-undersökningarna tagits bort. I redovisningen av delregioner har Göteborgsregionen kompletterats med respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

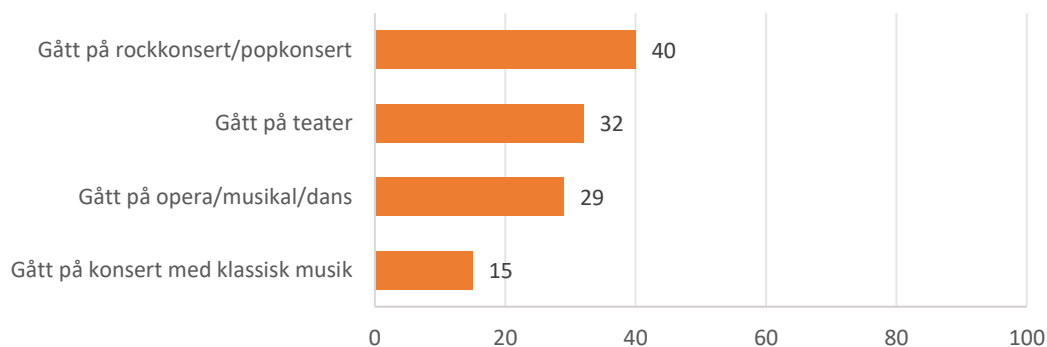
Kultur i regionen

Från de mer vardagliga fritidsaktiviteterna vänds fokus nu mot kultur, mer specifikt hur ofta invånarna ägnar sig åt olika kulturella aktiviteter liksom hur de bedömer regionens arbete med kultur. Studier har visat att kulturvanor ofta är stabila över tid (Myndigheten för kulturanalys, 2024), till skillnad från exempelvis attityder som ibland kan förändras relativt hastigt i spåren av stora händelser i omvärlden. I likhet med de västsvenska fritidsvanorna har också kulturvanorna präglats av tydliga och bestående mönster, vilket har framkommit i tidigare års SOM-undersökningar.

I figur 3.6 redovisas de kulturvanor som har undersökts i den västsvenska SOM-undersökningen 2024. Det handlar om hur ofta de svarande har gått på rock- eller popkonsert, teater, opera/musikal/dans och konsert med klassisk musik. Dessa aktiviteter har i tidigare studier definierats som *klassiska kulturvanor* (Carlander m.fl., 2020) med den gemensamma nämnaren att de utförs utanför hemmet och innebär en upplevelse som oftast kostar pengar. I vissa avseenden kan nämnda aktiviteter även inrymmas i begreppet finkultur (Purhonen, Gronow & Rahkonen, 2011). Då dessa vanor oftast äger rum mer sällan än andra fritidsaktiviteter redovisas här andelen som gjort respektive aktivitet minst någon gång under de senaste tolv månaderna.

Vanligast av de fyra kulturvanorna är att ha gått på någon rock- eller popkonsert under det senaste året vilket 40 procent uppger att de har gjort. Den minst frekvent förekommande kulturvanan är att ha gått på konsert med klassisk musik, något som 15 procent har gjort. Däremellan hittas teaterbesök med 32 procent och samlingskategorin opera/musikal/dans med 29 procent.

Figur 3.6 Kulturvanor senaste året, Västra Götaland 2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* med svarsalternativen *Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i kvartalet, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan* och *Flera gånger i veckan*. Staplarna i orange är beräknade utifrån andelen som valt alternativet *Någon gång i månaden* eller oftare. Staplarna i ljusare färg är beräknade utifrån andelen som valt alternativet *Någon gång de senaste 12 månaderna* eller oftare. Procentbasen utgörs av dem som besvarat respektive delfråga. Minsta antal svar är 2 326.

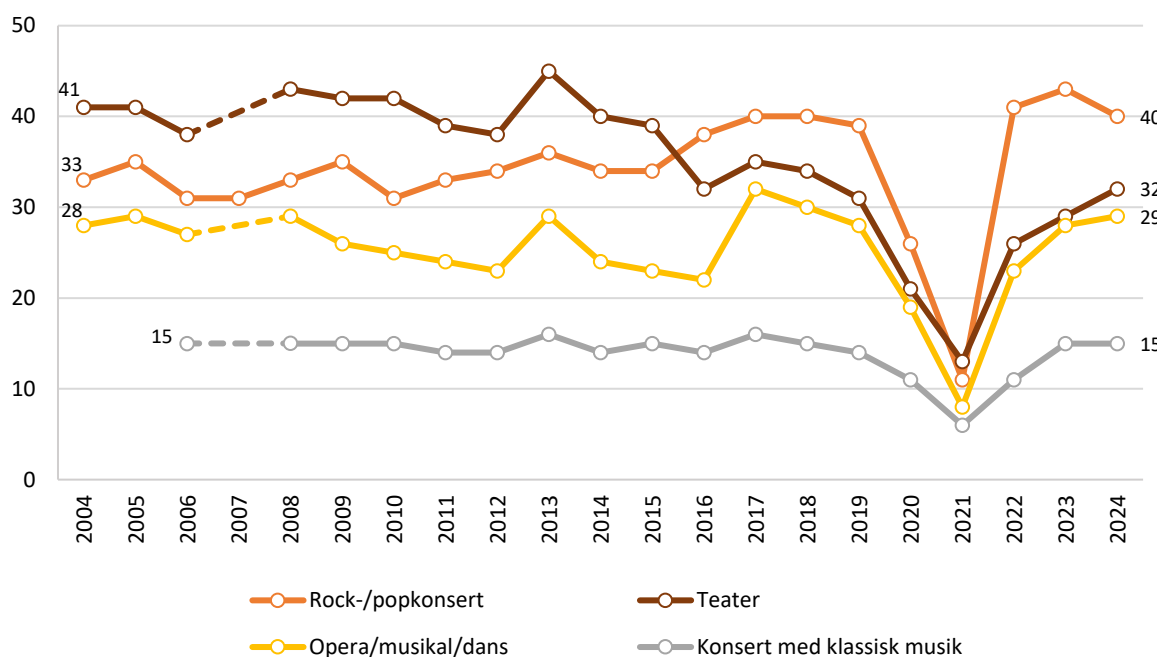
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Flera av kulturvanorna i den västsvenska SOM-undersökningen har mätts sedan mitten av 2000-talet vilket gör det möjligt att följa förändringar över tid. I figur 3.7 redovisas andelen som respektive år har uppgett att de gått på teater, konserter och andra föreställningar som opera och musikal de senaste 12 månaderna. Resultaten pekar mot stabila vanor för teater och opera/musikal/dans där andelen besökare 2024 är ungefär densamma som vid det första mättillfället 2004. För teater och rock-/popkonsert skedde en omväxling 2016 som följde av sviktande siffror för teaterbesök och stärkta siffror för konsertbesök. Mellan 2004–2015

dominerade teater över de tre övriga kulturaktiviteterna, då omkring 40 procent svarade att de varit på teater minst en gång under den senaste 12-månadersperioden. Från 2016 och framåt har det istället varit rock-/popkonsertbesökarna som hållit sig runt fyrtioprocentstrecket.

Den största förändringen under tidsperioden står dock pandemiåren för, då besökstalen rasade kraftigt som följd av restriktioner för hur många som personer som fick vistas tillsammans och att många av kulturinstitutionerna stängde helt. Samtliga aktiviteter har dock återhämtat sig och ligger nu på ungefär samma nivåer som åren före pandemin. För teater kan ses en uppgång i andel besökare mellan 2023 och 2024, från 28 till 32 procent. Om den uppåtgående trenden kommer att fortsätta även framöver återstår att se i kommande års undersökningar.

Figur 3.7 Besök på rock-/popkonsert, teater, opera/musikal/dans och konsert med klassisk musik det senaste året, Västra Götaland 2004–2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* med svarsalternativen *Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i kvartalet, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan* och *Flera gånger i veckan*. Figuren visar andelen som valt alternativet *Någon gång under de senaste 12 månaderna* eller oftare. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Minsta antal svar år 2024 är 2 326.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004–2024.

Tidigare års kartläggningar har visat att det finns stora demografiska likheter hos dem som ägnar sig åt klassiska kulturaktiviteter (Carlander m.fl., 2020; Magnusson & W. Bové, 2019; Bové & Jansson, 2017). För samtliga aktiviteter kan noteras att kvinnor, högtbildade, höginkomsttagare, personer i högre tjänstemannahem och personer som är mycket nöjda med livet ägnar sig åt klassiska kulturaktiviteter i högre utsträckning än män, lågutbildade, låginkomsttagare och personer som inte är nöjda med livet, vilket redovisas i tabell 3.4. För rock- och popkonsert kan noteras att personer under 65 år är klart underrepresenterade jämfört med övriga åldersgrupper, ett mönster som inte kan ses för övriga kulturaktiviteter. I dessa fall är fördelning mellan olika åldersgrupper mer jämn.

Det har huvudsakligen skett små eller inga förändringar i kulturvanorna mellan hösten 2023 och hösten 2024. Ett undantag finns dock och det gäller ungas och göteborgares besök på rock-

/popkonsert. Bland unga mellan 16–29 år har andelen besökare minskat från 57 till 47 procent och bland boende i Göteborgsregionen har minskningen gått från 49 till 43 procent. Förändringen förklaras sannolikt av att utbudet av stora konserter i Göteborg var mindre under 2024 jämfört med året dessförinnan.

Tabell 3.4 Klassiska kulturvanor de senaste 12 månaderna i olika grupper, Västra Götaland 2024 (procent)

	Gått på rock- /popkonsert	Gått på teater	Gått på opera/ musikal/dans	Gått på konsert med klassisk musik	Minsta antal svar
Samtliga	40	32	29	15	2 327
Kön					
Kvinna	41	38	33	17	1 223
Man	38	25	25	13	1 099
Ålder					
16–29 år	47	29	23	12	267
30–49 år	51	32	29	12	584
50–64 år	52	34	31	14	645
65+ år	21	31	30	18	831
Utbildning					
Låg utbildning	19	22	18	6	296
Medellåg utbildning	38	27	22	9	665
Medelhög utbildning	41	30	26	14	516
Hög utbildning	49	41	42	22	807
Inkomst					
Max 14 999 SEK	26	26	17	11	332
15 000 - 24 999	24	29	25	13	452
25 000 - 34 999	39	29	26	13	458
35 000 – 44 999	51	37	33	13	479
Mer än 45 000 SEK	57	36	40	21	515
Subjektiv klass					
Arbetarhem	36	25	21	7	883
Jordbrukarhem	27	21	11	7	70
Tjänstemannahem	44	37	36	19	850
Högre tjänstemannahem	52	46	46	27	221
Företagarhem	38	29	29	19	169
Huvudsaklig uppväxt					
I Norden	42	32	30	14	2 027
Utanför Norden	28	29	25	20	150
Delregion					
Göteborgsregionen	43	34	34	17	1 292
Sjuhärad	34	28	25	8	328
Skaraborg	39	34	24	14	350
Fyrbodal	35	25	23	11	367
Livstillfredsställelse					
Mycket nöjd med livet	46	37	34	16	810
Ganska nöjd med livet	38	30	27	14	1 321
Inte nöjd med livet	27	23	24	11	169

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* med svarsalternativen *Ingen gång, Någon gång under de senaste 12 mån, Någon gång i halvåret, Någon gång i kvartalet, Någon gång i månaden, Någon gång i veckan* och *Flera gånger i veckan*. Tabellen visar andelen som valt alternativet *Någon gång de senaste 12 månaderna* eller oftare. *Låg utbildning* - ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellåg utbildning* - studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhög utbildning* - eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *hög utbildning* - examen (inkl forskarutbildning) från högskola/universitet. Sedan 2024 har den övre åldersgränsen för deltagande i SOM-undersökningarna tagits bort. I redovisningen av delregioner har alternativet Göteborgsregionen kompletterats med respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Som nämnts redan i kapitlets inledning är kultur ett av fem fokusområden som ingår i Västra Götalandsregionens vision för regionen – *Vision Västra Götaland – Det goda livet* (2005). Som avslutning tittar vi därför närmare på medborgarnas bedömningar av Västra Götalandsregionens kulturarbete.

Till skillnad från exempelvis hälsa är det inte lika många invånare som har kunskap om regionens arbete med kultur. Som framgår av tabell 3.5 saknar ungefär var tredje svarsperson i den västsvenska SOM-undersökningen uppfattning om hur regionen sköter denna uppgift. Bland de som tar ställning är bedömningen emellertid övervägande positiv. Tjugosex procent anser att regionen gör ett bra arbete medan 14 procent är mer kritiska. Knappt en tredjedel, 29 procent, har valt mittenalternativet Varken bra eller dåligt, vilket beaktat andelen som saknar uppfattning (31 procent) indikerar att frågan är svårbesvarad för många invånare. Endast sju procent uttrycker en stark åsikt i frågan, i betydelsen att de har valt någon av ytterpunkterna på svarsskalan. En tolkning av resultatet är att det sannolikt är få svarande som har kännedom om vad Västra Götalandsregionen har för uppgifter när det gäller kulturområdet.

Mest positiva till regionens arbete är unga mellan 16–29 år. Nio procent anser att regionen sköter sin uppgift mycket bra. Gruppen unga uppvisar också den största procentdifferensen mellan andelen positiva (mycket/ganska bra) och andelen negativa (mycket/ganska dåligt) med 22 procentenheter till förmån för den positiva sidan. En betydligt mer jämn fördelning hittas bland de äldsta respondenterna, där övervikten för andelen positiva endast är fyra procentenheter. Utöver gruppen unga kännetecknas också högre tjänstemäns bedömningar av en tydlig positiv övervikt (21 procentenheter).

Den egna vanan att gå på klassiska kulturaktiviteter spelar viss roll för bedömningen. I gruppen som har varit på minst en kulturaktivitet under de senaste 12 månaderna gör 30 procent en positiv bedömning av regionens arbete. Bland dem som inte har varit på något evenemang är motsvarande andel 20 procent. Den tydligaste skillnaden syns dock i andelen som saknar uppfattning. Gruppen som relativt nyligen har varit på exempelvis teater, musikal eller popkonsert har en lägre andel utan uppfattning, 25 procent, jämfört med andelen bland dem som inte har varit på någon sådan aktivitet, 41 procent.

Utöver de skillnader som beskrivits ovan är nöjdheten med hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift avseende kultur i huvudsak likartad i de flesta grupper.

Tabell 3.5 Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: Kultur, Västra Götaland, 2024 (procent, balansmätt)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Summa	Antal	Balansmätt
Samtliga	3	23	29	10	4	31	100	2 358	+12
Kön									
Kvinna	3	26	29	9	4	29	100	1 231	+16
Man	3	19	29	11	4	34	100	1 122	+7
Ålder									
16–29 år	9	23	26	8	3	31	100	271	+22
30–49 år	5	27	24	9	5	30	100	591	+18
50–64 år	2	23	31	9	4	32	100	656	+12
65+ år	2	18	32	12	4	32	100	840	+4
Utbildning									
Låg utbildning	3	20	30	8	3	36	100	295	+13
Medellåg utbildning	4	19	30	9	4	34	100	676	+10
Medelhög utbildning	2	22	29	11	4	32	100	519	+9
Hög utbildning	4	26	28	11	4	27	100	810	+15
Månadsinkomst									
Max 14 999 SEK	5	24	26	8	4	33	100	329	+17
15 000–24 999	4	18	32	11	3	32	100	464	+8
25 000–34 999	3	21	32	9	5	30	100	469	+10
35 000–44 999	3	23	26	14	3	31	100	474	+9
Mer än 45 000 SEK	3	26	27	7	5	33	100	519	+17
Subjektiv klass									
Arbetsarhem	3	22	29	9	4	33	100	893	+12
Jordbrukarhem	4	16	28	5	4	43	100	70	+11
Tjänstemannahem	3	23	31	11	4	28	100	854	+11
Högre tjänstemannahem	4	29	21	8	4	34	100	225	+21
Företagarhem	1	19	27	14	6	33	100	168	+0
Huvudsaklig uppväxt									
I Norden	3	22	29	9	4	33	100	2 042	+12
Utanför Norden	7	29	26	15	5	18	100	152	+16
Delregion									
Göteborgsregionen	4	23	27	10	4	32	100	1 426	+13
Sjuhärad	2	22	35	7	3	31	100	333	+14
Skaraborg	4	19	28	9	5	35	100	357	+9
Fyrbodalen	1	23	28	12	3	33	100	375	+9
Klassiska kulturvanor									
Aktivitet senaste 12 mån	4	26	29	11	5	25	100	1 375	+14
Ej aktivitet senaste 12 mån	3	17	27	8	3	41	100	947	+9

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: Kultur?* med svarsalternativen *Mycket bra, Ganska bra, Varken bra eller dåligt, Ganska dåligt, Mycket dåligt* och *Ingen uppfattning*. *Låg utbildning* – ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellåg utbildning* – studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhög utbildning* – eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *hög utbildning* – examen (inkl forskarutbildning) från högskola/universitet. Sedan 2024 har den övre åldersgränsen för deltagande i SOM-undersökningarna tagits bort. I redovisningen av delregioner har alternativet Göteborgsregionen kompletterats med respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av de som besvarat delfrågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Sammanfattning

Västra Götaland har en tydlig kulturprofil som drivs av målsättningen att vara en ledande kulturregion där kulturen fungerar som en kraftkälla i människors vardag och där alla medborgare deltar aktivt i kulturlivet. Denna målsättning är en av flera som beskrivs i styrdokumentet Vision Västra Götaland – Det goda livet. I det här kapitlet undersöks hur invånarna i regionen deltar i olika aktiviteter som kan kopplas till kultur utifrån visionens mål om en region för alla. Det handlar om engagemang i föreningslivet, om besöksmål, fritidsvanor och kulturaktiviteter samt om medborgarnas bedömning av regionens prestationer inom kulturområdet. De vanor och aktiviteter som undersöks samt de besöksmål i regionen som fokuseras utgår från frågeformuleringar om sådant som skett under den senaste tolv månadersperioden.

Föreningsliv och engagemang

Jämförelser av olika former av medlemskap visar att den allmänna uppslutningen i föreningslivet är stabil och hög. Graden av engagemang varierar dock stort mellan olika föreningar och organisationer. Bland medlemmar i idrotts-/friluftsföreningar är 40 procent också aktiva och/eller har någon form av uppdrag i föreningen. Andelen aktiva bland de som är medlemmar i en facklig organisation är sex procent. Av regionens invånare är 41 procent medlemmar i någon kyrka eller religiöst samfund men enbart åtta procent av medlemmarna deltar på något sätt aktivt i verksamheten. Sett övertid är engagemangsgraden relativt stabil i de undersökta förenings- och organisationstyperna, även om en viss nedgång kan ses i idrotts-/friluftsföreningar.

Besöksmål

I regionens olika delar finns många besöksmål med kulturell prägel. Av de besöksmålen som mättes i 2024 års undersökning är Göteborgs Naturhistoriska museum mest populärt följt av Läckö Slott och Sjöfartsmuseet Akvariet. Tjugofem procent har besökt Naturhistoriska museet de senaste 12 månaderna medan 21 procent har besökt Läckö Slott respektive Sjöfartsmuseet. För besöksmål syns en tydlig geografisk effekt där invånarna i regionen framför allt är benägna att besöka ett utflyktsmål i sitt närområde. Exempelvis har 59 procent av Skaraborgarna besökt Hornborgasjön de senaste 12 månaderna.

Fritidsvanor och online-aktiviteter

Den fritidsvana som allra flest har ägnat sig åt under det gångna året är umgänge med vänner. Åttiofem procent av respondenterna i 2024 års undersökning uppger att de har umgått med vänner minst en gång i månaden. Den aktivitet som följer tätt därefter är motion/träning, vilket 82 procent har ägnat sig åt. Drygt varannan person läser någon bok varje månad. För bokläsning finns en tydlig effekt av utbildning där högutbildade (70 procent) läser böcker i betydligt högre utsträckning än lågutbildade (39 procent).

I den regionala utvecklingsstrategin lyfts digitalisering som en viktig del i den långsiktiga prioriteringen att knyta samman Västra Götaland. I regionen finns en mycket hög andel internetanvändare där 98 procent använder internet på månadsbasis. Flera vanliga online-aktiviteter relaterar till konsumtion i form av klädinköp och olika former av betting. Kvinnor och unga är två av de grupper som är mest benägna att köpa kläder online, även om andelen

har minskat något i båda grupperna under 2024. Samtidigt har det skett en ökning av andelen unga som ägnar sig åt att köpa och sälja begagnade saker online.

Kultur i regionen

Kulturvanor tenderar att vara tämligen stabila över tid. Dock kan en viss minskning över tid ses i andelen som går på teater medan andelen som går på rock-/popkonsert har ökat. Kvinnor, personer med hög utbildning, hög månadsinkomst och som bor i ett högre tjänstemannahem tillhör tillsammans personer med stor livsnöjdhet de grupper som i högst utsträckning ägnar sig åt klassiska kulturaktiviteter. Bland unga under 30 år kan noteras en nedgång i andelen som besökt någon rock-/popkonsert vilket sannolikt är ett resultat av att den göteborgska konsertscenen bjöd på färre stora arrangemang 2024.

Invånarna i regionen tycks ha svårt att ta ställning till hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller kultur. Det kan vara så att respondenterna har svårt att identifiera vilka områden och aktiviteter som regionen ansvarar för. De som ändå tar ställning är övervägande positiva: 26 procent tycker att regionen sköter sin uppgift ganska eller mycket bra.

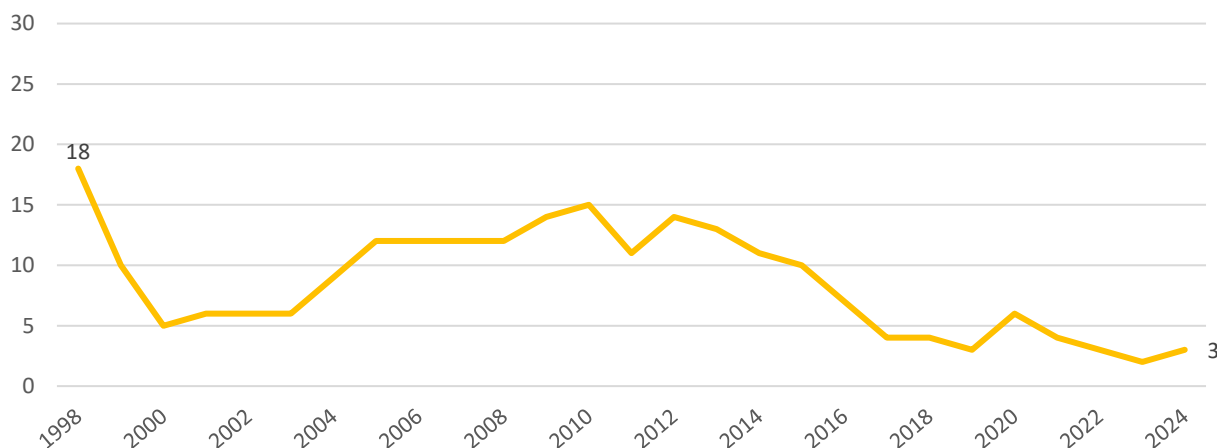
4. Arbetsmarknad och arbetsliv

Arbetsmarknaden i Västra Götaland har länge präglats av en god sysselsättning bland invånarna och en generellt låg arbetslöshet, men något dystrare moln har syns de senaste åren. En central utgångspunkt i Västra Götalandsregionens strategiska arbete är att bidra till en välfungerande och hållbar arbetsmarknad med hög sysselsättning (VGR, 2021a). I det här kapitlet granskas hur invånarna i Västra Götaland bedömer den egna arbetsituationen och risken för att bli arbetslös inom det närmaste året. Likaså redovisas hur väl invånarna anser att regionen sköter uppgiften att bidra till en hög sysselsättning. Kapitlet följer också upp frågan om i vilken utsträckning invånarna ägnar sig åt distansarbete och analyserar den digitala utvecklingen och tankar kring AI och automatisering, där regionens medborgare uppvisar hög nivå av digital kompetens.

Arbetsmarknaden upplevs inte som något stort samhällsproblem

När invånarna i Västra Götaland i en öppen fråga tillfrågades om vilka tre regionala samhällsfrågor eller samhällsproblem som upplevdes vara de viktigaste 2024 svarade tre procent arbetsmarknad och sysselsättning. Jämfört med de områden som störst andel av invånarna upplever som viktigast, såsom sjukvård (46 procent), lag och ordning (18 procent), skola/utbildning (18 procent) och infrastruktur (17 procent), ligger arbetsmarknadsrelaterade frågor därmed på en klart lägre nivå. Själva enkätfrågan är en fritextfråga där respondenterna med egna ord får ange de tre samhällsfrågor eller samhällsproblem som de upplever som viktigast i regionen. Fritextsvaren kodas sedan om till fasta kategorier enligt ett särskilt kodschema. Sedan 2017 har arbetsmarknad och sysselsättning omnämnts av omkring två till fyra procent, med undantag för en viss ökning 2020, då sex procent lyfte frågan som ett viktigt samhällsproblem. Ökningen från 2019 till 2020 kan sannolikt härledas till en oro hos befolkningen för coronapandemins konsekvenser för arbetsmarknaden. Eventuella farhågor om ökad arbetslöshet till följd av pandemin dämpades dock relativt omgående och frågan har sedan den första pandemihösten gradvis minskat i betydelse, från sex procent 2020 till två procent 2023, vilket var den historiskt lägsta nivån uppmätt.

Figur 4.1 Andel som uppgett ”Arbetsmarknad” som en viktig samhällsfråga eller ett samhällsproblem i regionen, Västra Götaland 1998–2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder *Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götaland?* Respondenterna får uppge upp till tre samhällsproblem som sedan kodas upp i huvudkategorier. Figuren visar andelen som har uppgett samhällsproblem relaterade till arbetsmarknad och arbetslöshet. Antal svarande 2024 är 2 501.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2024.

Den låga nivån kan tyckas något förvånande. Visserligen sjönk inflationen under 2024 och under juni månad nådde Sverige åter det utsatta inflationsmålet, med prognoser om fortsatta liknande nivåer under 2025. Samtidigt steg arbetslösheten under året och finansministern själv beskrev det som att Sverige ”befinner sig i fortsatt lågkonjunktur” (Regeringen, 2024). Andra indikatorer från den västsvenska SOM-undersökningen visar dock på samma låga fokus på det ekonomiska läget som frågan om viktigaste samhällsproblem. I undersökningen frågades bland annat om oro för ett antal områden, under 2023 var det 36 procent som fann inflationen mycket oroande, under 2024 hade denna siffra sjunkit ner till 21 procent. Även i frågan om oro för stor arbetslöshet var det enbart 22 procent som fann detta mycket oroande. I jämförelser mellan 2023 och 2024 på nationell nivå går det dock att se en viss förbättring i det ekonomiska läget som kan förklara detta. Utöver den lägre graden av inflation, lägre ränteutgifter och stigande reallöner förväntades ytterligare förbättringar under 2025 (Regeringen, 2024). Arbetslösheten fortsatte dock stiga under samma period (SCB, 2024). Västra Götalandsregionen placerar sig visserligen i mittengruppen när regionerna rangordnas efter andelen arbetslösa, men i en historisk jämförelse uppvisar regionen inte längre de låga nivåer som präglat de senaste åren, utan istället signifikant stigande nivåer av arbetslöshet (VGR 2024a). De höga nivåer av varsel som syntes redan under 2023 fortsatte även under 2024 och antalet anmälda lediga platser ligger fortsatt lågt (Arbetsförmedlingen, 2024a; VGR, 2024b). Under 2023 var det främst byggverksamheten som var drabbat av mycket varsel, detta fortsatte under 2024, men även tillverkningsindustrin nådde upp till samma nivåer (Arbetsförmedlingen, 2024b). Trots att ekonomin ur flera aspekter uppvisar dystra tecken prioriterar dock de boende i Västra Götaland andra problem, där sjukvård och frågor om lag och ordning fortsatt dominerar agendan. Den något paradoxala bilden kan kanske under 2024 förklaras av sjunkande inflation och att ekonomin förutspåddes förbättras framöver. Hög konkurrenskraft och nyföretagande är dock viktiga regionala prioriteringar, som i relation till arbetsmarknaden kan komma att lida om arbetsmarknaden fortsätter att uppvisa negativa tendenser.

En jämförelse av andelen i olika samhällsgrupper som uppger ”Arbetsmarknad” som viktig fråga/problem i Västra Götaland visar på en relativt enhetlig bild. Av tabell 4.1 framgår att skillnaderna mellan demografiska och arbetsmarknadsmässiga grupper i de flesta fall är ytterst små. Några signifikanta skillnader förekommer dock, vilka är kopplade till olika delar av arbetsmarknadsstatus. Tidigare har en tydlig åldersskillnad funnits kring benägenheten att uppge arbetsmarknad som ett problem, med de låga nivåerna som frågan uppnår i årets undersökning finns dock begränsat utrymme för olika demografiska grupper att skilja sig. Den individuella arbetsmarknadsstatusen, så som anställningsform, uppvisar trots det vissa skillnader där de med tidsbegränsade anställningar är något mer oroliga än övriga. Överlag är dock gruppkillnaderna mycket små under 2024.

Tabell 4.1 Andel i olika grupper som har som uppgett ”Arbetsmarknad” som viktigt samhällsproblem, Västra Götaland 2024 (procent)

	Andel	Antal svar		Andel	Antal svar
Samtliga	3	2 463			
Kön			Uppväxtland		
Kvinna	4	1 297	Sverige	3	2 021
Man	3	1 160	Annat land	9	219
Ålder			Utbildning		
18–29 år	4	288	Låg	1	309
30–49 år	5	625	Medellåg	4	689
50–64 år	4	673	Medelhög	3	534
65+ år	1	877	Hög	4	822
Sysselsättning			Egen månadsinkomst		
Arbetande	4	1 200	Max 14 999 SEK	3	349
Arbetslös	5	93	15 000 – 34 999 SEK	3	946
Pensionär	1	784	Mer än 35 000 SEK	3	1 010
Studerande	4	142			
Anställningsform					
Tillsvidare	3	1 882			
Tidsbegränsad	5	168			
Egen företagare	1	201			

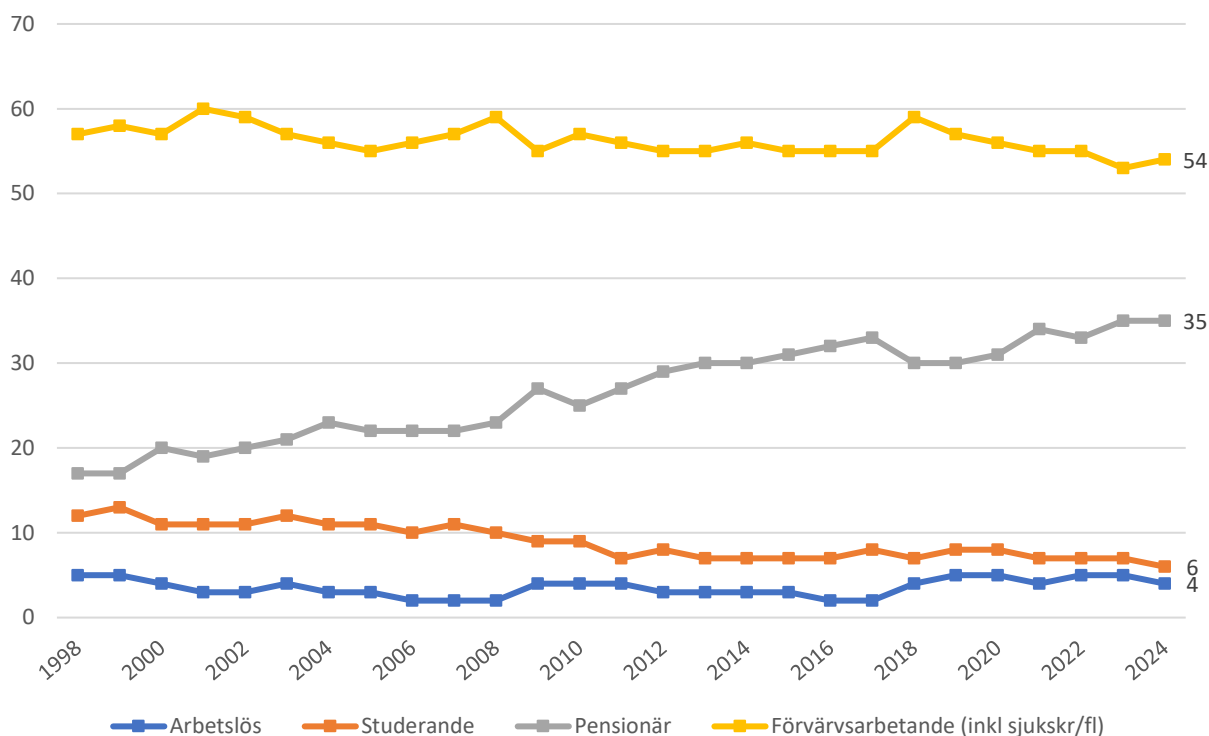
Kommentar: Frågan lyder *Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götaland?* Respondenterna får uppge upp till tre samhällsproblem som sedan kodas upp i huvudkategorier. Procentbasen utgörs av samtliga svarande. *Lågutbildad* – ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellågutbildad* – studier/examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhögutbildad* – eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *högutbildad* – examen (inkl. forskarutbildning) från högskola/universitet. *Arbetande* – inklusive arbete i arbetsmarknadsåtgärd. *Arbetslös* – inklusive sjuk-/aktivitetsersättning.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Större oro för arbetslöshet bland låginkomsttagare

Sammanställningen av respondenternas arbetsituation har varit stabil över tid, sånär som på den ökande andelen pensionärer. Arbetslösheten i Västra Götaland låg under hösten 2024 strax över sex procent enligt officiell statistik (VGR, 2024a) och den västsvenska SOM-undersökningens respondenter, med strax över fyra procent arbetslösa, får därmed betraktas som en relativt god skattning av det faktiska läget på arbetsmarknaden.

Figur 4.2 Svarspersonernas arbetsmarknadssituation, Västra Götaland 1998–2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder *Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?* med svarsalternativen *Förvärksarbetande (även sjukskriven, föräldraledig), ålderspensionär/avtalspensionär, har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder/ genomgår arbetsmarknadsutbildning, har sjuk-/aktivitetsersättning, studerande, arbetslös och annat* (öppet svarsalternativ). Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Figuren redogör för svarspersonernas arbetsmarknadssituation. SOM-undersökningen har lägre svarsfrekvens bland ungdomar och personer med utländsk bakgrund. Siffrorna är därför inte helt jämförbara med arbetslöshetsstatistik från till exempel SCB eller Arbetsförmedlingen.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2024.

Totalt åtta procent av de svarande upplever att det finns en ganska eller mycket stor risk för att bli arbetslös under det närmaste året (tabell 4.2). Bedömningen skiljer sig dock åt mellan olika grupper. Tidsbegränsat anställda, låginkomsttagare och personer som upplever sig ha svårt att klara sig på nuvarande inkomst uttrycker en större osäkerhet kopplad till sin position på arbetsmarknaden. Detta speglar närmast exakt hur situationen även såg ut under 2023, med något av en ökning i oro bland låginkomsttagare och unga. Bland personer med tidsbegränsad anställning har bedömningarna legat på en relativt jämn nivå under de senaste åren, även om en marginell ökning av den upplevda risken att drabbas av arbetslöshet har skett 2021–2024, från 27 till 32 procent.

När anställningsform, inkomst, självskattad möjlighet att klara sig på nuvarande inkomst samt utbildningsnivå kontrolleras mot varandra, utkristalliserar sig inkomstnivå som den faktor som

spelar störst roll för individens upplevda risk för arbetslöshet. Därtill kan nämnas att även yrke spelar roll, där särskilt de inom försäljning och serviceyrken upplever högre risk för arbetslöshet jämfört med andra yrkesgrupper. Dessa präglas av en jämförelsevis högre andel låginkomsttagare samt tidsbegränsat anställda än andra yrkesgrupper. Även med hänsyn till yrkesgrupp utgör dock inkomstnivå fortfarande den viktigaste förklaringsfaktorn bakom upplevd risk för att förlora arbetet under det kommande året.

Tabell 4.2 Upplevd risk att drabbas av arbetslöshet de närmaste 12 månaderna, Västra Götaland 2024 (procent och antal)

	Mycket stor	Ganska stor	Ganska liten	Mycket liten	Ingen uppfattning	Antal svar
Samtliga	3	5	23	61	8	1 362
Kön						
Kvinna	3	5	21	64	7	708
Man	2	5	25	60	8	653
Ålder						
18–29 år	4	11	28	45	12	196
30–49 år	3	4	25	65	3	543
50–64 år	2	4	21	65	8	538
65–69 år	6	0	8	62	24	85
Utbildning						
Låg	8	0	24	49	19	59
Medellåg	4	7	26	56	7	376
Medelhög	2	7	20	63	8	298
Hög	1	3	23	68	5	609
Anställningsform						
Tillsvidareanställning	2	3	24	65	6	1 110
Tidsbegränsad	13	19	21	32	15	110
Egen företagare	0	4	16	69	11	89
Anställningssektor						
Statligt anställd	2	2	18	73	5	112
Kommunanställd	3	4	18	65	10	277
Regionanställd	1	1	13	83	2	112
Privatanställd	3	5	27	59	6	783
Egen månadsinkomst						
Max 14 999 sek	12	19	27	23	19	120
15 000 – 34 999 sek	4	5	22	57	12	395
Mer än 35 000 sek	1	2	23	70	4	825
Klarar sig på hushållets inkomst						
Mycket/ganska bra	1	3	20	71	5	965
Varken bra eller dåligt	2	8	33	45	12	216
Mycket/ganska dåligt	13	11	24	38	14	159
Boendeområde						
Ren landsbygd	1	4	18	68	9	185
Mindre tätort	2	5	20	67	6	257
Stad/större tätort	3	4	25	60	8	495
Göteborg	3	5	24	61	7	408
Område						
Göteborgsregionen	3	5	24	61	7	794
Sjuhärad	3	7	21	60	9	182
Skaraborg	3	3	21	67	6	198
Fyrbodalen	2	7	20	62	9	188

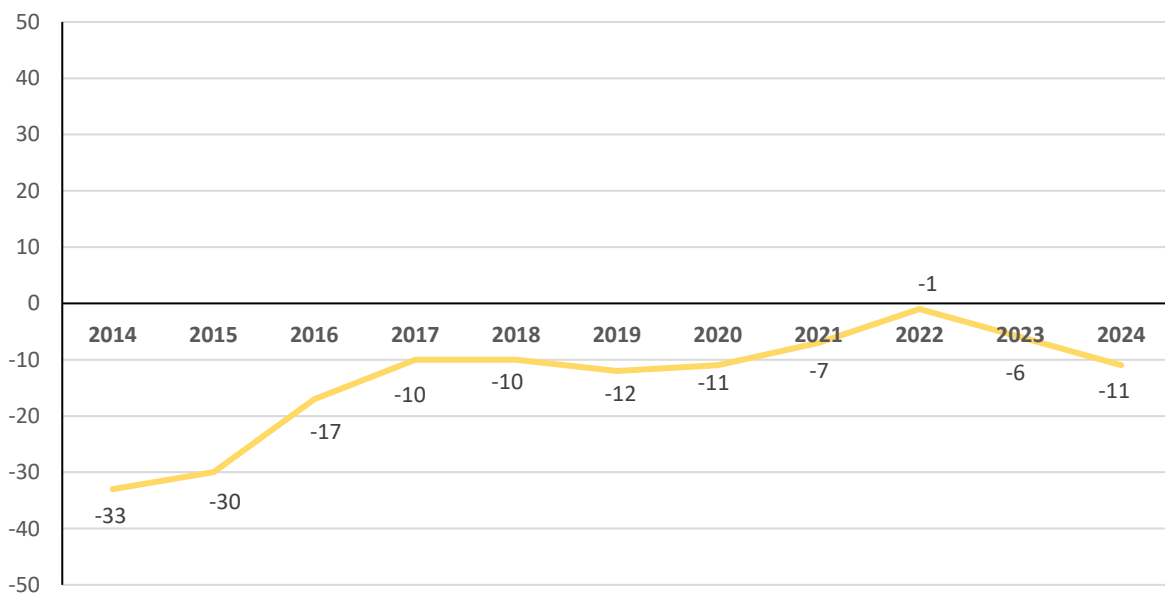
Kommentar: Frågan lyder *Hur bedömer du risken att du under de närmaste 12 månaderna kommer att bli arbetslös?* Svarsalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Något mer kritisk bedömning av regionens insatser för ökad sysselsättning

Det har under en period funnits en relativt kritisk bild av hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller att bidra till fler arbetstillfällen. Den mest kritiska bedömningen gjordes runt 2014–2015 då en klart större andel menade att uppdraget inte sköttes särskilt bra jämfört med andelen som menade att regionens arbete på området var bra. Figur 4.3 visar hur det samlade balansmättet under 2014 och 2015 låg på -33 respektive -30. Därefter har bedömningsbalansen successivt förbättrats, i betydelsen att andelen kritiska har minskat samtidigt som andelen positiva har ökat. Mellan 2017 och 2022 gick balansmättet från -10 till -1. Under de senaste två åren var fördelningen mellan andelen kritiska och andelen positiva åter något mer negativa, med balansmättet -6 respektive -11. Nivån har därmed nått den tydliga negativa bedömning som speglade 2017–2021.

Figur 4.3 Bedömning av hur Västra Götalandsregionen sköter uppgiften att bidra till fler jobb, Västra Götaland 2014–2024 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: att bidra till fler jobb?* Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. Balansmättet visar andelen som svarar bra minus andelen som svarar dåligt och varierar mellan +100 (samtliga svarar bra) och -100 (samtliga svarar dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014–2024.

Räknat i procentandelar är det enbart 12 procent som 2024 gör en positiv bedömning av regionens arbete på området medan 23 procent gör en negativ bedömning (tabell 4.3). Den stora majoriteten svarar emellertid antingen att uppgiften varken sköts bra eller dåligt (28 procent) eller att de inte har någon uppfattning i frågan (37 procent). Jämfört med 2023 har andelen som står för negativ bedömning ökat relativt jämnt i samtliga samhällsgrupper. De grupper som gör den mest kritiska bedömningen 2024 är personer boende i Sjuhärad (-15), 50–64-åringar (-17) samt arbetslösa (-32). Det är i gruppen arbetslösa som den klart största minskningen av omdömet syns. Den minst negativa bedömningen görs av de studerande (-4).

Tabell 4.3 Bedömning av hur Västra Götalandsregionen sköter uppgiften att bidra till fler jobb, Västra Götaland 2024 (procent, antal och balansmätt)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken eller	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Antal svar	Balansmätt
Samtliga	1	11	28	16	7	37	2 366	-11
Kön								
Kvinna	1	9	26	16	8	40	1 236	-14
Man	1	12	31	17	7	32	1 125	-11
Ålder								
18–29 år	1	13	21	16	11	38	270	-13
30–49 år	2	12	28	13	8	37	590	-7
50–64 år	1	9	28	19	8	35	660	-17
65+ år	1	10	31	17	5	36	846	-11
Utbildning								
Låg	3	14	34	18	5	26	295	-6
Medellåg	1	11	28	17	9	34	678	-14
Medelhög	1	10	26	17	8	38	522	-14
Hög	0	9	27	15	6	43	812	-12
Egen månadsinkomst								
Max 14 999 sek	2	13	25	15	9	36	331	-9
15 000 – 34 999 sek	2	10	30	17	8	33	937	-13
Mer än 35 000 sek	0	10	29	16	6	39	997	-12
Sysselsättning								
Arbetande	1	10	28	16	7	38	1 187	-12
Arbetslös	0	7	30	22	17	24	88	-32
Pensionär	1	10	30	17	4	38	768	-10
Studerande	1	17	22	12	10	38	139	-4
Uppväxtland								
Sverige	1	9	28	16	7	39	1 989	-13
Annat land	2	12	34	15	12	25	210	-13
Område								
Göteborgsregionen	1	10	27	16	7	39	1 299	-12
Sjuhärad	1	11	28	19	8	33	334	-15
Skaraborg	2	11	32	16	6	33	358	-9
Fyrbodalen	1	11	31	15	9	33	375	-12

Kommentar: Frågan lyder *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: att bidra till fler jobb?* Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. *Lägutbildad* – ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellägutbildad* – studier/examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhögutbildad* – eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *högutbildad* – examen (inkl. forskarutbildning) från högskola/universitet. *Arbetande* – inklusive arbete i arbetsmarknadsåtgärd. *Arbetslös* – inklusive sjuk-/aktivitetsersättning. Balansmättet visar andelen som svarar bra minus andelen som svarar dåligt och varierar mellan +100 (samtliga svarar bra) och -100 (samtliga svarar dåligt). Göteborgsregionen inkluderar även respondenter i Kungälv.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Distansarbete

Distansarbetet som samhällsfenomen slog igenom stort i arbetslivet i samband med utbrottet av coronapandemin vårvintern 2020. En ökad grad av flexibilitet har blivit en del av vardagen på många arbetsplatser, samtidigt som möjligheten till distansarbete skiljer sig åt mellan olika yrkesgrupper. I den västsvenska SOM-undersökningen 2021–2024 ombads respondenterna att svara på *om* och i så fall *hur ofta* de i genomsnitt arbetat på distans under det senaste året (tabell 4.4). Tabellen visar att majoriteten av de svarande befinner sig på arbetsplatser som av olika anledningar inte möjliggör arbete på distans. Bland dem som däremot distansarbetar minst någon gång per vecka har det skett en viss förskjutning i hur ofta detta sker. Förändringen ligger

framför allt i att andelen som arbetar hemifrån någon eller några enstaka dagar i veckan har ökat mellan 2021–2024, medan andelen som arbetar hemma fyra till fem dagar i veckan har minskat. Resultatet indikerar att det har skett en återgång till vad som skulle kunna beskrivas som mer av ett normalläge, även om det är rimligt att tro att andelen distansarbetande fortfarande ligger på en högre nivå jämfört med hur det såg ut före pandemin.

Tabell 4.4 Andel svarspersoner som arbetat på distans under de senaste 12 månaderna, Västra Götaland 2021–2024 (procent och antal)

	I genomsnitt en dag/vecka	I genomsnitt två dagar/vecka	I genomsnitt tre dagar/vecka	I genomsnitt fyra dagar/vecka	I genomsnitt fem dagar/vecka	Arbetar inte på distans	Summa procent	Antal svar
2021	8	5	5	6	12	64	100	2 029
2022	12	8	5	3	3	68	100	2 135
2023	14	7	4	2	3	70	100	2 157
2024	15	7	4	2	2	70	100	2 088

Kommentar: Frågan lyder *Har du under det senaste året arbetat på distans?* Skalan lyder 'Ja, i genomsnitt en dag, ... två dagar, ... tre dagar, ... fyra dagar, ... fem dagar i veckan', 'Nej, i mitt yrke går det inte att jobba på distans'. Procentbasen utgörs av de som uppgett att de yrkesarbetar eller *har* yrkesarbetat.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2021–2024.

Tabell 4.5 ger en bild av hur fördelningen mellan distansarbetande och icke-distansarbetande ser ut bland respondenter i Västra Götaland. De grupper som i högst utsträckning ägnat sig åt distansarbete under 2024 är 30–49-åringar, högutbildade, boende i tjänstemannahem respektive högre tjänstemannahem, höginkomsttagare samt boende i Göteborgsregionen. Svarande med låg utbildning, låg inkomst samt hemmahörande i arbetar- respektive jordbrukarhem har i lägst utsträckning ägnat sig åt arbete på distans. Det visar sig tydligt att distansarbete är kopplat till socioekonomisk bakgrund och status. Mönstret liknar i stor utsträckning resultatet från 2022 och 2023 års undersökningar.

Utfallet hänger också i hög utsträckning samman med individernas yrken. Bland dem som i högst utsträckning uppger att deras arbetsuppgifter inte medger distansarbete hittas framför allt butikssäljare, byggnadsarbetare, industri- och lagerarbetare samt vårdpersonal. I dessa grupper uppger över 90 procent att de aldrig distansarbetat under den senaste 12-månadersperioden. Motpolen återfinns bland de inom mer kontorsnära yrken, så som ekonomi, personal, administration, IT och dylikt, där över 60 procent har ägnat sig åt distansarbete det senaste året. När de olika faktorerna kontrolleras för varandra visar det sig att yrke i kombination med inkomstnivå spelar störst roll för huruvida individerna har ägnat sig åt distansarbete eller inte.

Huruvida trenden med sjunkande andel distansarbete fortsätter i samma riktning återstår förstås att se. Svaren speglar dock vad andra undersökningar funnit (Vision, 2024) och den medierapportering som kommer från främst USA (Forbes, 2024). Med referens till effektivitet och gemenskap har arbetsgivare allt mer börjat kräva att arbetstagare återvänder till arbete på plats, något som då främst drabbar höginkomsttagare, välutbildade och tjänstemän.

Tabell 4.5 Andel svarspersoner som har respektive inte har arbetat på distans, Västra Götaland 2024 (procent och antal)

	Har arbetat på distans	Har <i>inte</i> arbetat på distans	Summa procent	Antal svar
Samtliga	30	70	100	2 088
Kön				
Kvinna	28	72	100	1 104
Man	32	68	100	981
Ålder				
18–29 år	23	77	100	220
30–49 år	52	48	100	565
50–64 år	35	65	100	647
65+ år	9	91	100	656
Utbildning				
Låg	3	97	100	238
Medellåg	15	85	100	596
Medelhög	31	69	100	473
Hög	51	49	100	755
Egen månadsinkomst				
Max 14 999 sek	9	91	100	244
15 000 – 34 999 sek	11	89	100	816
Mer än 35 000 sek	53	47	100	973
Anställningssektor				
Statligt anställd	36	64	100	195
Kommunanställd	16	84	100	457
Regionanställd	21	79	100	165
Privatanställd	36	64	100	1 174
Subjektiv klass				
Arbetarhem	12	88	100	805
Jordbrukarhem	11	89	100	62
Tjänstemannahem	45	55	100	766
Högre tjänstemannahem	52	48	100	196
Företagarhem	36	64	100	162
Boendeområde				
Ren landsbygd	23	77	100	303
Mindre tätort	25	75	100	429
Stad/större tätort	28	72	100	738
Göteborg	40	60	100	593
Område				
Göteborgsregionen	37	63	100	1 151
Sjuhärad	23	77	100	296
Skaraborg	19	81	100	318
Fyrbodal	22	78	100	323

Kommentar: Frågan lyder *Har du under det senaste året arbetat på distans?* Skalan lyder 'Ja, i genomsnitt en dag, ... två dagar, ... tre dagar, ... fyra dagar, ... fem dagar i veckan', 'Nej, i mitt yrke går det inte att jobba på distans'. I tabellen har svarsalternativen en till fem dagar i veckan slagits ihop till en kategori som benämns 'Har arbetat på distans'. Procentbasen utgörs av de som uppgett att de yrkesarbetar eller *har* yrkesarbetat. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

AI och automatisering

En stor utveckling inom arbetsmarknad under de senaste åren har förstås varit den framträdande roll som artificiell intelligens (AI) har kommit att spela. De stora språkmodellerna som utvecklats av bland annat OpenAI har fått frågor om den påverkan som AI kommer att få på arbetsmarknaden att åter komma högt upp på agendan hos beslutsfattare och medborgare.

”Utvecklingen inom AI” är trots det ett av de områden som oroar de boende i Västra Götaland minst (27 procent finner det mycket oroande). Snarare verkar en viss försiktig optimism kopplat till AI och arbetsmarknad att finnas, då 49 procent anser att det är ett bra förslag att ”förkorta arbetstiden i takt med att automatiseringar ökar”, med enbart 20 procent som anser det vara ett dåligt förslag.

I likhet med hur de demografiska och socioekonomiska fördelningarna ser ut i andelen distansarbete så uppvisar även användandet av AI-chatbotar ett tydligt mönster (tabell 4.6). Vid första anblick kan det tyckas förvånande att inkomstnivå inte uppvisar ett tydligt mönster, men detta är snarast en effekt av att det största användandet sker av unga och studenter. Eftersom frågan inte specifikt omber respondenterna att besvara huruvida de har använt en chatbot i sitt arbete präglas svaren av att chatbotar har blivit ett framträdande verktyg för att underlätta studier. Könsskillnaderna som syns visar på vad implementering av tidigare teknik har visat, att män snabbare tar till sig sådan.

Den regionala utvecklingsstrategin beskriver ambitionerna regionen har att stärka innovationskraften och nyttiggöra kunskap, AI kan här säkerligen komma att spela en viktig roll. Att en så stor andel av studenterna redan 2024 använde sig av AI-verktyg i form av chatbotar visar på att digitaliseringen redan är på en hög grad bland de unga. Kompetensutveckling kan i framtiden mycket komma att handla om att vidareutbilda de grupper som inte tagit till sig av denna typ av verktyg, för att se till att automatiseringens potentiella jobbpåverkande effekter drabbar medborgarna mer jämlikt.

Tabell 4.6 Andel i olika grupper som har använt sig av en AI-chatbot, Västra Götaland 2024 (procent)

	Andel	Antal svar		Andel	Antal svar
Samtliga	38	2 406			
Kön			Uppväxtland		
Kvinna	34	1 262	Sverige	38	2 048
Man	42	1 137	Annat land	46	207
Ålder			Utbildning		
18–29 år	79	277	Låg	14	276
30–49 år	58	620	Medellåg	35	685
50–64 år	36	690	Medelhög	33	547
65+ år	11	819	Hög	52	850
Sysselsättning			Egen månadsinkomst		
Arbetande	49	1 254	Max 14 999 SEK	45	328
Arbetslös	38	88	15 000 – 34 999 SEK	20	921
Studerande	88	741	Mer än 35 000 SEK	52	1 070
Pensionär	9	144			
Anställningsform					
Tillsvidare	36	1 902			
Tidsbegränsad	64	163			
Egen företagare	33	206			

Kommentar: Frågan lyder *Hur ofta har du gjort följande på internet? Använt mig av en AI-chatbot*. Svartalternativen har kodats samman till en binär variabel av *Ingen gång* och *Någon gång de senaste 12 månaderna*. Procentbasen utgörs av samtliga svarande. *Lågutbildad* – ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellågutbildad* – studier/examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhögutbildad* – eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *högutbildad* – examen (inkl. forskarutbildning) från högskola/universitet. *Arbetande* – inklusive arbete i arbetsmarknadsåtgärd. *Arbetslös* – inklusive sjuk-/aktivitetsersättning. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Sammanfattning

En central punkt för Västra Götalandsregionens strategiska arbete är att bidra till en välfungerande och hållbar arbetsmarknad med hög sysselsättning som präglas av innovation och ett konkurrenskraftigt näringsliv. Målsättningen är att regionen ska främja utvecklingen inom arbetsmarknaden och bidra till hög sysselsättning med tillväxt, kunskap och omställning i fokus. Det här kapitlet om västsvenskarnas syn på arbetsmarknaden, oro för framtida arbetslöshet och bedömning av hur väl regionen sköter sin uppgift att bidra till sysselsättningen har bland annat visat att frågan om arbetsmarknaden som regionalt samhällsproblem, sett över tid, ligger på en historisk låg nivå. I en lång historisk kontext har arbetsmarknaden varit ett av de största problemen för så väl västsvenskarna som det svenska folket, i synnerhet i ekonomiskt oroliga tider. Så är dock inte längre fallet. Frågan har under de senaste åren varit betydligt lägre prioriterad hos befolkningen jämfört med stora delar av 2000-talet och inte minst slutet av 1990-talet. Jämfört med andra samhällsområden såsom sjukvård, lag/ordning och skola/utbildning har arbetsmarknadsrelaterade frågor alltså en betydligt lägre position på invånarnas agenda över viktiga samhällsproblem i regionen.

Oro för att själv drabbas av arbetslöshet är som mest utbredd bland svarande som har en låg inkomst, som klarar sig dåligt på sin inkomst och vars anställning är tidsbegränsad. Även yrke spelar roll, där individer som arbetar som försäljare och inom serviceyrken är särskilt benägna att uppleva risk för arbetslöshet. Inkomstnivå utgör dock den viktigaste förklaringsfaktorn till upplevd risk att förlora arbetet under det kommande året. Oro över den personliga risken att drabbas av arbetslöshet speglar i mångt och mycket bilden av arbetsmarknaden som helhet, där individer som arbetar inom yrken med en stor andel tidsbegränsade anställningar av naturliga skäl är mer oroade än individer med övriga anställningsformer.

När det gäller frågan om hur väl regionen sköter sin uppgift att bidra till fler jobb uppvisar invånarna en allt mer negativ inställning. Andelen som ställer sig kritiska till regionens arbete har fortsatt öka under 2024 och ligger nu på samma nivå som under perioden 2017–2020. Gruppkillnaderna i bedömningen av hur regionen sköter sin uppgift är relativt små och det är främst personer i övre medelålder samt boende i området Sjuhärad som står ut genom att göra en mer negativ bedömning än övriga respondenter, tillsammans med arbetslösa som är klart mest negativt inställda, vilket är ett förväntat resultat.

Som en del av den regionala utvecklingsstrategin diskuteras möjligheterna till hållbara resval och distansarbete som en del av en digitaliserad och väl utvecklad arbetsmarknad. Distansarbete har sedan coronapandemins utbrott kommit att bli ett viktigt inslag på arbetsmarknaden. Kapitlet visar dock att andelen distansarbetande har minskat i Västra Götaland kontinuerligt mellan 2021–2024, vilket gäller samtliga jämförda grupper och speglar vad annan forskning har observerat. Möjligheten till distansarbete varierar ofta med avseende på utbildning, inkomst och subjektiv klass. Högutbildade, höginkomsttagare och boende i tjänstemanna- respektive högre tjänstemannahem arbetar i högre utsträckning på distans jämfört med andra grupper. Likaså arbetar boende i Göteborgsregionen i högre utsträckning på distans jämfört med boende i övriga Västra Götaland. Förutsättningarna för distansarbete är som lägst i grupper som arbetar

inom service-, industri- och vårdsektorn, i synnerhet inom grupper med låga inkomstnivåer. En högre inkomstnivå förefaller ge ökade möjligheter till distansarbete, dock är arbetets inriktning av stor betydelse. Mest benägna att arbeta på distans är projektledare och konsulter, grupper som vanligen tillhör kategorin höginkomsttagare.

Avslutningsvis har ett antal frågor relaterade till AI undersökts. För frågan om digitalisering och konkurrenskraft är det här viktiga frågor och undersökningen visar att det i befolkningen finns en försiktig optimism till AI kopplat till arbetsmarknad. Användandet av AI-chatbotar speglar på flera sätt övriga arbetsmarknadsindikatorer, med högutbildade och höginkomsttagare som de mest frekventa användarna. Unga som studerar är dock de som använder AI-chatbotar i högst utsträckning. Hela 88 procent av de studerande använder en AI-chatbot, vilket kan vara en positiv indikation för regionens ambition att ligga i framkant av kunskap om teknologiska verktyg som kan användas för att utveckla arbetsmarknaden.

5. Hälsa och sjukvård

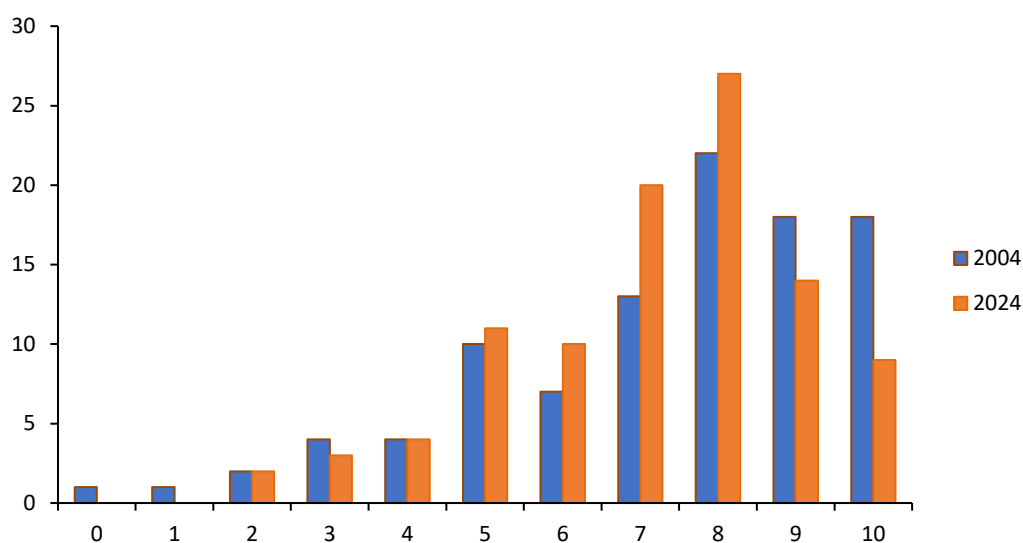
Det här kapitlet handlar om den goda och jämlika hälsan samt om förutsättningarna för att få den vård som tillgodoser möjligheterna för hälsa och välbefinnande. De huvudsakliga resultaten baseras på en bedömning av den självskattade hälsan över tid och mellan olika grupper i regionen. Därefter redovisas hur invånarna i regionen upplever hälso- och sjukvården jämfört med tidigare år samt en bedömning av olika delar av sjukvården.

Självskattad hälsa

Ett av de globala målen för hållbar utveckling enligt FN:s Agenda 2030 handlar om att en god hälsa är en grundläggande förutsättning för samhällets långsiktiga utveckling (United Nations, 2015). Beaktar vi också att alla ska erbjudas möjligheter och förutsättningar för en god hälsa fastslog världshälsoorganisationen WHO:s ett globalt mål om att sluta hälsoklyftorna inom en generation (Marmot m fl., 2008), vilket i Sverige översattes till det nationella folkhälsomålet om att sluta de *påverkbara* hälsoklyftorna inom en generation (Prop. 2017/18:249). Västra Götalandsregionens målvision är formulerat utifrån att hälsoklyftor kopplade till kön, etnisk bakgrund och boendeområde ska utjämnas (Västra Götalandsregionen, 2005). Utvecklingen sen de olika folkhälsomålen publicerades enligt ovan är emellertid allttjämt stabil. Vi ser inga tecken på att hälsoklyftorna minskar väsentligt. De senaste decenniernas data från den nationella SOM-undersökningen i Sverige visar att hälsoklyftan gällande framför allt socioekonomiska skillnader är markant och stadig (Carlander m fl., 2023), om något har klyftan i vissa bemärkelser vidgats enligt Folkhälsomyndighetens senaste årsrapport av folkhälsan i Sverige (Folkhälsomyndigheten, 2025).

Självskattad hälsa är ett effektivt sätt att mäta det allmänna hälsotillståndet. Trots att det är ett subjektivt mått har forskning konsekvent visat att det finns en relativt stark koppling mellan självskattad hälsa och framtida morbiditet och mortalitet (Falconer & Quesnel-Vallée, 2017). Figur 5.1 visar fördelningen av den självskattade hälsan i 2024 års västsvenska SOM-undersökning respektive 2004 års undersökning, då frågan fick sin nuvarande form. Jämfört med 2004 är andelen som skattar sin hälsa som skalans högsta värde, 10, lägre i 2024 års undersökning, ett liknande mönster som har gått att se de senaste åren. På totalen har också den självskattade hälsan gått ner 2024 ($M = 7,1$, $SD = 2$) jämfört med 2023 ($M = 7,3$, $SD = 2,1$). Skillnaden är signifikant ($p < .01$) och beror sannolikt till största delen på att medelåldern är högre i 2024-års data (55,1) jämfört med 2023 (53,2). Den högre medelåldern har sin grund i att den övre åldersgränsen om 90 år togs bort inför 2024 års urval från folkbokföringsregistret. Vi noterar också en skillnad i att antalet yngre (<30 år) deltagare är avsevärt lägre 2024 jämfört med 2023. Det är därför rimligt att innevarande år avstå från detaljerade jämförelser mellan åren. Det bör emellertid tilläggas att även Folkhälsomyndigheten noterar en smärre nedgång i självskattad hälsa i den senaste mätningen av folkhälsan i Sverige (Folkhälsomyndigheten, 2025).

Figur 5.1 Bedömning av personlig hälsa 2004 och 2024 (fördelning av svar mellan 0 och 10, procent)

Kommentar: Frågan lyder *Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?* Svarsskalan går från 0=Mycket dåligt till 10=Mycket gott. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Antal svarande 2004 är 3 379. Antal svarande 2024 är 2 361.
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 och 2024.

Den självskattade hälsan fördelar sig olika beroende på vilken grupp i samhället vi studerar. I tabell 5.1 presenteras fördelningen av den självskattade hälsan år 2024 och indikerar att män och kvinnor bedömer sin hälsa likvärdigt. Resultaten indikerar också att det finns en förväntad skillnad mellan åldersgrupper, där de äldsta (65+) skattar sin hälsa lägst och den yngsta åldersgruppen (16–29 år) högst. Detta mönster är i linje med tidigare års resultat från den västsvenska SOM-undersökningen.

Den största skillnaden i självskattad hälsa mellan grupper ser vi bland svarande med olika utbildningsnivå och inkomstnivå. Detta ligger i linje med större nationella mätningar där hälsoklyftan som kan förklaras med hjälp av socioekonomiska skillnader sannolikt är den största individuella orsaken till ojämlika hälsoutfall i Sverige (Carlander m fl., 2023). Ett bifynd från Carlander m fl. (2023) som är värt att nämna i sammanhanget är att högre utbildning förvisso verkar ha en positiv effekt på hälsa, men bara om den högre utbildningen också innebär en högre lön. Folkhälsomyndigheten inkluderar nu för första gången även inkomst, utöver utbildningsnivå, i den senaste rapporten om folkhälsan och rapporterar ett liknande mönster och resonemang (Folkhälsomyndigheten, 2025). Både utbildning och inkomst beskrivs således som skyddsfaktorer mot ohälsa men inkomst har i regel en väsentligt starkare effekt. Vad beträffar skillnader mellan delregioner i Västra Götaland kan vi observera att boende i Göteborgsregionen (inklusive Kungälv) har en generellt högre hälsa. Vid en närmare titt på Göteborgs Stad och de olika resursområdena inom kommunen syns ett tydligt mönster där hälsan i resursstarka områden är högre än i resursvaga områden, vilket i allt väsentligt är ett annat sätt att rapportera hur socioekonomiska faktorer påverkar folkhälsan.

Tabell 5.1 Bedömning av personlig hälsa hos olika samhällsgrupper 2024 (procent)

	Självskattad hälsa			Antal svarande
	Dålig	Medelgod	God	
Samtliga	10	41	49	2 361
Kön				
Kvinna	10	41	49	1 239
Man	10	42	48	1 116
Ålder				
16-29 år	9	35	56	272
30-49 år	8	46	46	587
50-64 år	9	40	51	653
65+ år	13	42	45	849
Utbildning				
Låg	14	48	38	302
Medellåg	11	40	49	671
Medelhög	11	42	47	527
Hög	8	39	53	812
Delregion				
Göteborgsregionen (inkl. Kungsbacka)	10	41	49	1 431
Göteborg	9	41	50	749
Resursstarka områden	7	37	56	239
Medelresursstarka område	11	36	53	204
Medelresurssvaga områden	7	47	46	191
Resurssvaga områden	15	46	39	113
Sjuhärad	10	41	49	332
Skaraborg	8	44	48	356
Fyrbodal	12	42	46	376
Månadsinkomst	12	41	47	
Max 14 999 kr	16	42	42	339
15 000 kr – 24 999 kr	14	41	45	466
25 000 kr – 44 999 kr	9	44	47	949
Minst 45 000 kr	5	36	59	513

Kommentar: Frågan lyder: *Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?* Svarsskalan går från 0=Mycket dåligt till 10=Mycket gott. Definition av självskattad hälsa 0–4= dålig hälsa, 5–7=medelgod hälsa, 8–10=god hälsa. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Bedömningar av sjukvården i Västra Götaland

Den absolut största delen av regionernas ansvar och resursfördelning handlar om sjukvården. Västra Götalandsregionens visionsarbete belyser därför vikten av tillgång till en högkvalitativ

hälso- och sjukvård (Västra Götalandsregionen, 2005), vilket också har bäring på den regionala hälso- och sjukvårdsstrategin vilken syftar till att ställa om för att kunna erbjuda en mer tillgänglig och jämlik hälso- och sjukvård med högre kvalitet och större delaktighet inom ramen för befintliga resurser (Västra Götalandsregionen, 2025a). Sjukvården är alltjämt en av samhällets viktigaste frågor. När SOM-institutet frågar svenska folket om vilket område som är viktigast idag har sjukvården sedan mätningarna startade 1987 alltid placerats sig bland topp-3 (SOM-institutet, 2025a), medan på regional nivå är det alltjämt den absolut viktigaste samhällsfrågan sedan 1998 (SOM-institutet, 2025d). Hela 46 procent av de tillfrågade i mätningen från 2024 svarar att sjukvården är den viktigaste regionala frågan.

När invånarna i Västra Götalands län bedömer hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift gällande hälso- och sjukvård känns resultaten igen från föregående år, där den samlade bedömningen är svagt negativ (tabell 5.2). Resultaten visar att 35 procent av de svarande anser att regionen sköter sin uppgift mycket eller ganska bra och 37 procent anser att regionen sköter sin uppgift ganska eller mycket dåligt. Det här är en nedgång jämfört med 2023 års undersökning och kan eventuellt vara en indikation på en negativ trend. Det finns också vissa skillnader i bedömningen mellan grupper. Mest nöjda är invånarna i Sjuhärad, minst nöjda i Skaraborg vilket verkar följa en tydlig negativ trend. Mest positiva är de yngsta (16-29 år) och äldsta (65+ år) och minst positiva verkar invånarna mitt i livet vara (30-64 år).

Tabell 5.2 Uppfattning om hur Västra Götalandsregionen sköter hälso- och sjukvården 2024 (procent, antal och balansmätt)

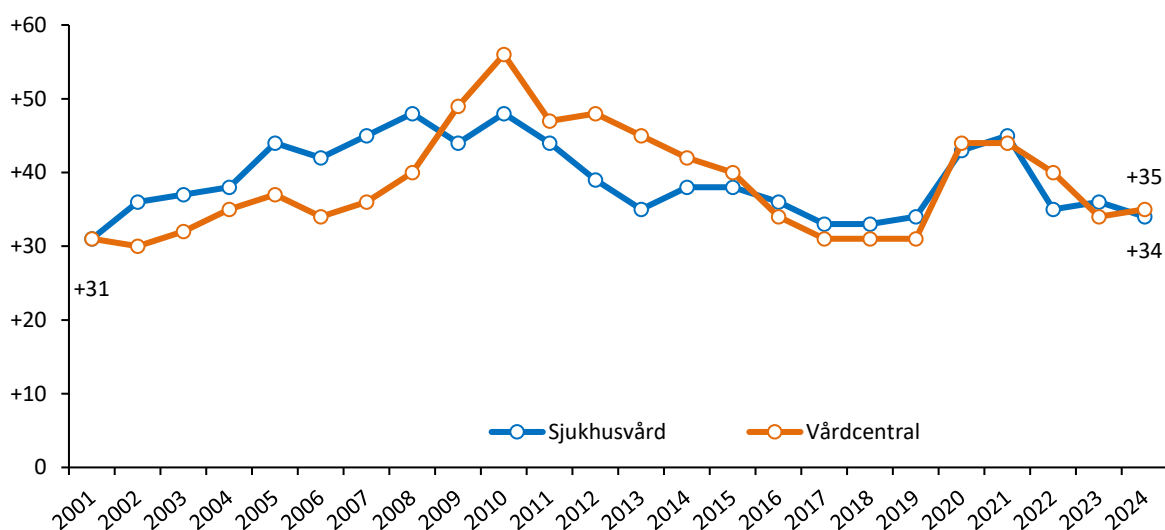
	Mycket bra	Ganska bra	Varken eller	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Antal svar	Balansmätt
Samtliga	5	30	21	24	13	100	2380	-2
Ålder								
16–29 år	3	34	19	21	8	100	273	8
30–49 år	3	26	21	25	18	100	591	-14
50–64 år	2	30	21	27	14	100	658	-9
65+ år	8	33	21	22	12	100	858	7
Delregion								
Göteborgsregionen	5	30	21	23	12	100	1438	0
Sjuhärad	5	38	20	23	7	100	337	13
Skaraborg	5	23	18	23	24	100	359	-19
Fyrbodal	5	31	25	23	11	100	378	2

Kommentar: Frågan lyder *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller?* följt av det aktuella ansvarsområdet. Balansmättet visar andelen som svarar bra minus andelen som svarar dåligt inom de olika serviceområden som undersökts. Måttet varierar mellan +100 (samtliga svarar bra) och -100 (samtliga svarar dåligt). Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

I den västsvenska SOM-undersökningen finns också en fråga om vad invånarna anser om *servicen* i den egna kommunen när det kommer till sjukhusvård och vårdcentral. För båda dessa områden är bedömningen mer positiv jämfört med den övergripande frågan om hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift. I figur 5.2 nedan ser vi att den nedåtgående trenden vad gäller bedömning av service på vårdcentral fortsätter i en negativ lutning, men att bedömningen om sjukhusvård möjligen har stabiliserats från den temporära uppgången för nära nog samtliga indikatorer som hade med sjukvård att göra under åren med coronapandemin (2020 och 2021).

Figur 5.2 Bedömning av service: sjukhusvård och vårdcentral, Västra Götaland 2001–2024 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder *Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?* Svartaltemativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' samt 'Ingen uppfattning'. Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Mättet varierar mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2001–2024.

När bedömningen om servicen stratifieras utifrån kön, ålder, utbildning och delregion i tabell 5.3 nedan, går det att utläsa att de äldre (65+ år) är mest nöjda av alla åldersgrupper med både sjukhusvård (+44) och vårdcentral i hemkommunen (+48). Vidare indikerar resultaten att det finns ett samband mellan lägre utbildningsnivå och högre grad av nöjdhet med sjukhusvården (+44) och vårdcentralen (+52).

Liksom i den generella bedömningen av hälso- och sjukvården ovan syns vissa regionala skillnader vad gäller bedömningen av servicen, både beträffande sjukhusvård och vårdcentral. Boende i Sjuhärad är mest nöjda med både sjukhusvården och vårdcentraler medan vi i andra änden finner Skaraborg med mindre positiva tongångar. Till sist, resultaten demonstrerar ett tydligt samband med självs kattad hälsa, där en bättre hälsa indikerar en väsentligt högre grad av nöjdhet med både sjukhusvården och vårdcentralen. Däremot indikerar en känslighetsanalys med hjälp av regression att sambandet mellan självs kattad hälsa och nöjdhet är mindre uttalat och att starkast samband verkar finnas mellan ålder och nöjdhet, både gällande sjukhusvård och vårdcentral.

Tabell 5.3 Bedömning av sjukhusvård och vård på vårdcentral, Västra Götaland 2024 (balansmått och antal)

	Sjukhusvård	Antal svar	Vårdcentral	Antal svar
Samtliga	+34	2 328	+35	2 356
Kön				
Kvinna	+34	1 212	+33	1 232
Man	+34	1 112	+34	1 120
Ålder				
16–29 år	+28	268	+29	270
30–49 år	+22	583	+22	588
50–64 år	+32	654	+27	656
65+ år	+44	823	+48	842
Utbildning				
Låg	+44	294	+52	295
Medellåg	+32	668	+28	679
Medelhög	+28	511	+32	522
Hög	+34	808	+33	811
Delregion				
Göteborgsregionen	+35	1 413	+33	1 428
Sjuhärad	+43	328	+48	332
Skaraborg	+19	353	+21	357
Fyrbodal	+35	367	+44	373
Självskattad hälsa				
Dålig hälsa	+29	225	+23	231
Medelgod hälsa	+32	947	+32	958
God hälsa	+36	1 112	+40	1 123

Kommentar: Frågan lyder *Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?* Svarsalternativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' samt 'Ingen uppfattning'. Balansmålet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Måttet varierar mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Definition av självskattad hälsa 0–4= dålig hälsa, 5–7=medelgod hälsa, 8–10=god hälsa. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

När vi studerar nöjdhet med sjukvården är det relevant att separera brukare från icke-brukare. Av tabell 5.4 framgår att brukare gör en mer positiv bedömning av sjukhusvården jämfört med samtliga respondenter, detta gäller både vårdtagare av övrig sjukhusvård samt de som behövt uppsöka akutsjukvården under det senaste året. Vad gäller bedömningen av vårdcentraler är bilden mer tvetydig. Brukare verkar vara mer nöjda men vi ser också att den totala bedömningen är mer positiv när det kommer till offentliga vårdcentraler.

Tabell 5.4 Bedömning av service: sjukhusvård och vårdcentral, bland samtliga respektive vårdtagare, Västra Götaland 2024 (procent, antal och balansmätt)

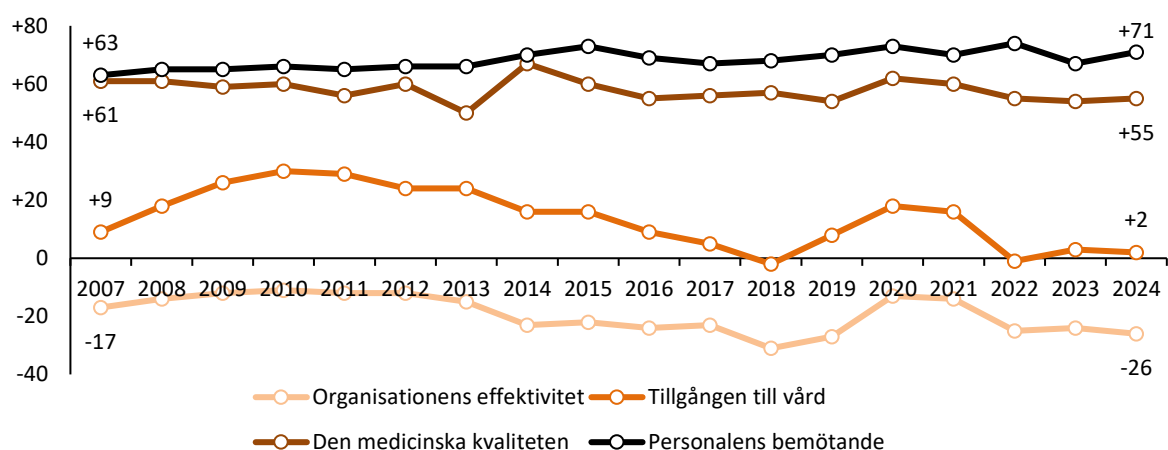
	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken eller	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Ingen upp- fattning	Antal svar	Balans- mätt
Sjukhusvård								
Samtliga	14	33	18	8	5	22	2 328	+34
Vårdtagare av akutsjukvård	24	38	15	8	7	8	496	+47
Vårdtagare av annan sjukhusvård	18	40	17	8	5	12	903	+45
Vårdcentral								
Samtliga	15	39	20	13	6	7	2 356	+35
Vårdtagare av offentlig vårdcentral	17	43	18	13	6	3	1 347	+41
Vårdtagare av privat vårdcentral	17	39	17	14	6	7	591	+36

Kommentar: Frågan lyder *Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?* Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Mättet varierar mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

I den västsvenska SOM-undersökningen inkluderas sedan 2007 en fråga om invånarnas uppfattning om fyra specifika delar av sjukvården i Västra Götaland (organisationens effektivitet, tillgången till vård, den medicinska kvaliteten samt personalens bemötande). Figur 5.3 och tabell 5.5 nedan visar uppfattningarna om de olika delarna av sjukvården över tid. Resultaten avslöjar ett ganska tydligt mönster där kärnverksamheten i form av medicinsk kompetens och personalens bemötande bedöms mycket positivt och stabilt över tid. I kontrast indikerar kurvorna att styrningen av vården får ett sämre betyg, med större variation över åren. Organisationens effektivitet uppfattas fortsatt övervägande dålig bland invånarna i Västra Götaland, där balansmättet för 2024 landar på -26 vilket dels är en nedgång från föregående år, dels ett närmande till bottennoteringen 2018. Bedömningen om tillgången till vård balanserar på gränsen till en negativ balans (+2) och verkar ha parkerat här. Flertalet sjukhus inom regionen har tvingats till nedskärningar de senaste åren vilket sannolikt påverkar opinionen.

Figur 5.3 Uppfattning om olika delar av sjukvården i Västra Götaland 2007–2024 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder *Allmänt sett, vilken är din uppfattning om hälso- och sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden?* Svartaltemativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' samt 'Ingen uppfattning'. Balansmättet visar andelen som svarat bra minus andelen som svarat dåligt om de olika serviceområden som undersökts. Måttet varierar mellan +100 (alla svarar bra) och -100 (alla svarar dåligt).
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2007–2024.

Tabell 5.5 visar hur svaren fördelar sig för respektive del av vården. Värt att notera är att även om effektiviteten i organisationen får ett negativt balansmätt är det en relativt stor andel av respondenterna som uttrycker att de inte har någon uppfattning (17 procent) eller svarar varken eller (21 procent).

Tabell 5.5 Uppfattning om olika delar av sjukvården i Västra Götaland 2024 (procent och balansmätt)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken eller	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Balansmätt
Personalens bemötande	35	42	12	4	2	5	+71
Den medicinska kvaliteten	22	43	14	8	2	11	+55
Tillgången till vård	8	32	18	27	11	4	+2
Organisationens effektivitet	4	14	21	26	18	17	-26

Kommentar: Frågan lyder *Allmänt sett, vilken är din uppfattning om hälso- och sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden?* Svartaltemativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' samt 'Ingen uppfattning'. Balansmättet visar andelen som svarat bra minus andelen som svarat dåligt om de olika serviceområden som undersökts. Måttet varierar mellan +100 (alla svarar bra) och -100 (alla svarar dåligt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Minsta antal svarande: 2 370.
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Bedömningen om sjukvårdens olika delar stratifierat på delregion, en indelning av självskattad hälsa och huruvida invånaren också varit vårdtagare under perioden indikerar några noterbara skillnader (tabell 5.6). Tillgången till vård bedöms väsentligen högre i Sjuhärad (+16) jämfört med alla andra delregioner. Skaraborg noteras återigen för den mest negativa bedömningen (-10). Vidare framgår det att en bättre självskattad hälsa är associerad med generellt mer positiva bedömningar, i synnerhet beträffande den medicinska kvaliteten och tillgången till vård.

Tabell 5.6 Uppfattning om sjukvårdens olika delar i Västra Götaland i olika grupper 2024 (balansmått)

	Personalens bemötande	Den medicinska kvaliteten	Tillgången till vård	Organisationens effektivitet
Samtliga	+71	+55	+2	-26
Delregion				
Göteborgsregionen	+65	+55	+2	-28
Sjuhärad	+75	+62	+16	-18
Skaraborg	+72	+53	-10	-39
Fyrbodal	+75	+56	+5	-21
Självskattad hälsa				
Dålig hälsa	+68	+47	-6	-25
Medelgod hälsa	+69	+54	-3	-25
God hälsa	+71	+60	+9	-29
Vårdtagare				
Nyttjar själv	+71	+59	+4	-21
Nyttjar inte	+71	+55	0	-29

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden:* Svartaltemativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' och 'Ingen uppfattning'. Balansmålet visar andelen som svarat bra minus andelen som svarat dåligt om de olika serviceområden som undersökts. Måttet varierar mellan +100 (alla svarar bra) och -100 (alla svarar dåligt). Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Nyttjande av sjukvård baseras på andelen som angivit att de själva nyttjat minst något av alternativen akutvård och annan sjukvård. Definition av självskattad hälsa 0–4=dålig hälsa, 5–7=medelgod hälsa, 8–10=god hälsa. Antal svarande är mellan 2 370 och 2 517.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Sammanfattning

I Västra Götalandsregionens målvision utgör hälsa ett av fem fokusområden och den regionala strategin för omställningen av hälso- och sjukvården dikterar att målet är en vård med högre tillgänglighet, jämlikhet, kvalitet och delaktighet. Det här kapitlet visar hur invånarna i Västra Götaland bedömer den egna hälsan samt deras syn på sjukvården.

Självskattad hälsa

Den självskattade hälsan i regionen är god men det går eventuellt att skönja en svagt negativ trend där hälsan skattas lägre, vilket också får stöd i andra rapporter och underlag i Sverige idag. Likaledes är det ett tydligt mönster även i denna rapport, med den senaste datamängden, att de ojämlika hälsovillkoren – främst beträffande socioekonomiska skillnader – kvarstår. Hälsan är märkbart sämre främst i resurssvaga områden vad beträffar geografiska skillnader inom Göteborgsregionen, vilket också kan översättas alternativt förklaras av ett samband med lägre socioekonomisk status. Resultaten indikerar också att den självskattade hälsan skattas som sämre med högre ålder.

Sjukvården i Västra Götaland

På invånarnas dagordning över viktiga samhällsfrågor är det återigen sjukvården som faller ut som den viktigaste regionala frågan i Västra Götaland. När invånarna under höst och tidig vinter 2024 bedömer hur Västra Götalandsregionen sköter hälso- och sjukvården råder det emellertid en svagt negativ bild, vilket är en försämring jämfört med föregående år. Till de mer

nöjda invånarna hör boende i Sjuhärad samt de som är lite äldre. Minst nöjd är man i Skaraborg. Bedömningen av service på mer lokal nivå är det betydligt mer positiva bedömningar, där äldre invånare, de med lägre utbildning samt de med bättre självskattad hälsa är mer nöjda med både sjukhusvård och vårdcentraler. När det kommer till vårdens olika delar är det i synnerhet personalens bemötande och den medicinska kvaliteten som ligger i topp. Tillgången till vård samt organisationens effektivitet bedöms mer negativt. De som har nyttjat vården samt de som skattar sin hälsa som högre är över lag mer positiva i sin bedömning av vårdens olika delar. Störst regional skillnad finns mellan Sjuhärad, som ligger i topp, och Skaraborg, där omdömet är kraftigt negativt, till organisationens effektivitet samt tillgången till vård.

6. Infrastruktur

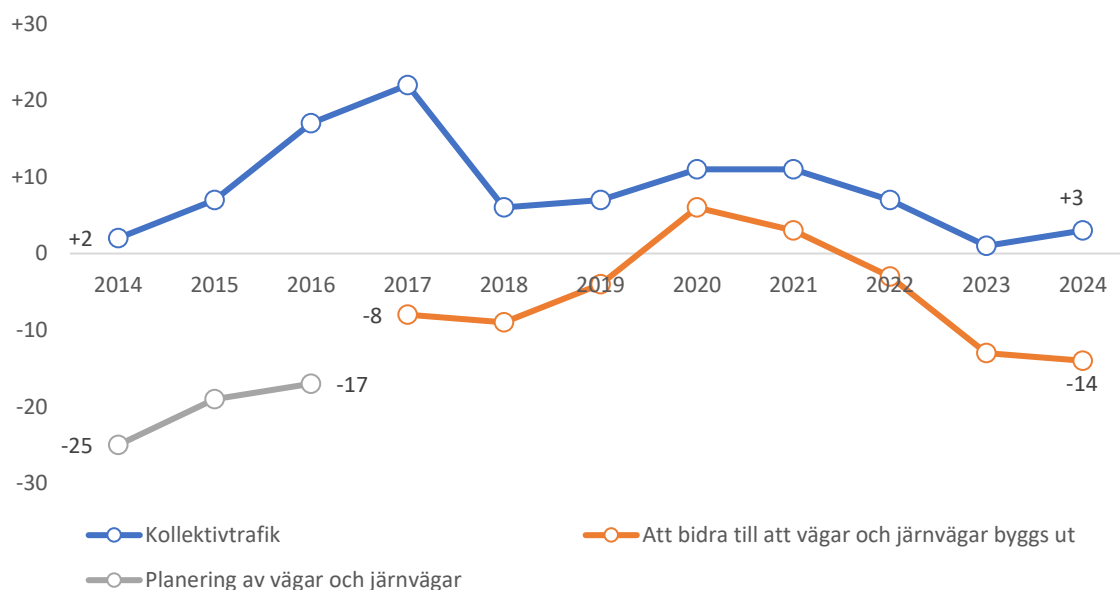
Infrastruktur och kollektivtrafik utgör en viktig roll för den regionala utvecklingsstrategins långsiktiga prioritering att knyta samman Västra Götaland (VGR, 2021a). I trafikförsörjningsprogrammet för Västra Götaland konkretiseras fokus på kollektivtrafik ytterligare med det övergripande målet att öka andelen hållbara resor (VGR, 2021b). Detta kapitel redovisar invånarnas bedömning av Västra Götalandsregionens arbete med infrastruktur och kollektivtrafik, tillsammans med inställningen till ett antal infrastrukturprojekt. Avslutningsvis beskrivs invånarnas pendlingsvanor samt deras uppfattning om kollektivtrafiken.

När respondenterna i den västsvenska SOM-undersökning i fritext får besvara frågan om vad som är den viktigaste frågan eller problemet i Västra Götaland är infrastruktur det fjärde mest förekommande. De områden som nämns i högre utsträckning är sjukvård, lag och ordning samt skola/utbildning. Omnämmandet av infrastruktur var som högst 2012 och 2014 med 26 procent och har därefter minskat över tid. I den senaste undersökningen skedde dock en uppgång i andelen som uppgav infrastruktur, från 13 procent 2023 till 17 procent 2024 (SOM-institutet, 2025c).

Sedan 2014 har respondenter i den västsvenska SOM-undersökningen även fått svara på frågor om hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift inom olika områden. En av frågorna handlar om uppfattningen av hur regionen sköter sin uppgift när det gäller kollektivtrafik och en annan om hur regionen sköter sin uppgift med vägar och järnvägar. Utfallet av frågorna över tid redovisas i figur 6.1. Bedömningen av hur regionen sköter kollektivtrafiken har fluktuerat något men alltså varit på den positiva sidan av skalan vilket innebär att fler bedömt regionens arbete med kollektivtrafiken som positivt än negativt under hela mätperioden. 2024 var balansmättet +3, att jämföra med +1 år 2023.

Vad gäller frågan om hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift med vägar och järnvägar så har formuleringen ändrats under tidsperioden men har ämnat fånga upp samma dimension av regionens arbete med väg och järnvägsnätet. Vid mätningarnas start 2014 var regionen mitt i den lokala omröstningen om trängselskatten i Göteborg, och Västlänken diskuterades livligt i olika medier (Wärnlöf Bové, 2021). Regionens arbete med vägar och järnvägar fick då ett övervägande negativt omdöme. Inställningen gick sedan uppåt under en period för att 2021 åter vända nedåt och resultatet för 2024 års undersökning visar en fortsatt negativ bedömning av hur regionen sköter sin uppgift vad gäller att bidra till att vägar och järnvägar byggs ut.

Figur 6.1 Uppfattning om hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift, Västra Götaland 2014–2024 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: 2014–2016 löd frågan om vägar och järnvägar Planering av vägar och järnvägar. Från 2017 lyder frågan att bidra till att vägar och järnvägar byggs ut.* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att regionen sköter uppgiften mycket eller ganska bra minus andelen som tycker att regionen sköter uppgiften ganska eller mycket dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att regionen sköter sig bra) och -100 (alla tycker att regionen sköter sig dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014–2024.

I tabell 6.1 redovisas utfallet av de två frågorna ovan för olika grupper 2024. Kollektivtrafiken bedöms positivt i flertalet grupper. Mest positiva till hur kollektivtrafiken sköts är de med inkomst under 25 000 kronor i månaden, de med låg utbildning, personer över 65 år samt boende i stad eller större tätort. Tidigare år har även den yngsta åldersgruppen (16–29 år) uppvisat ett högt balansmätt, men det är svagt positivt i årets mätning. Det återstår att se om det är en attitydförändring som är på gång eller om det bara är en tillfällig nedgång. De grupper som har mest negativa balansmätt i fråga om hur regionen sköter sin uppgift med kollektivtrafik är personer i åldern 50–64 år och boende på landsbygden. Även gruppen med medelhög utbildning och personer som tjänar mer än 25 000 kr, uppvisar negativa balansmätt i fråga om hur regionen sköter uppgiften med kollektivtrafiken.

Västra Götalandsregionens uppgift att bidra till att vägar och järnvägar byggs ut bedömdes sammantaget negativt år 2024. De enda grupperna som uppvisar ett positivt balansmätt är den yngsta åldersgruppen (16–29 år) och de med inkomst under 15 000 kr. Mest negativa i sin bedömning är de som har en inkomst över 35 000 kr, personer över 50 år, boende på landsbygd och mindre tätort samt boende i Skaraborg och Fyrbodalen.

Tabell 6.1 Uppfattning om hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift, olika grupper, Västra Götaland 2024 (balansmått)

	Kollektivtrafik	Att bidra till att vägar och järnvägar byggs ut	Minsta antal svar
Samtliga	+3	-14	2 367
Kön			
Kvinna	+2	-12	1 239
Man	+4	-18	1 123
Ålder			
16–29 år	+3	+13	270
30–49 år	+4	-9	590
50–64 år	-9	-21	659
65+ år	+11	-21	847
Utbildning			
Låg	+16	-8	296
Medellåg	+1	-15	679
Medelhög	-3	-15	523
Hög	+1	-18	810
Inkomst			
Max 14 999 SEK	+10	+3	333
Mellan 15 000 och 24 999	+15	-12	464
Mellan 25 000 och 34 999	-1	-16	469
Mellan 35 000 och 44 999	-6	-20	477
Mer än 45 000 SEK	-5	-24	519
Stad/land			
Ren landsbygd	-9	-25	335
Mindre tätort	±0	-22	482
Stad eller större tätort	+11	-11	785
Göteborg	+2	-6	724
Delregion			
Göteborgsregionen	+2	-10	1 432
Sjuhärad	+2	-9	332
Skaraborg	+7	-22	356
Fyrbodalen	+5	-26	376

Kommentar: Frågan lyder; *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller:* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att regionen sköter sig bra minus andelen som tycker att regionen sköter sig dåligt. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att regionen sköter sig bra) och -100 (alla tycker att regionen sköter sig dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

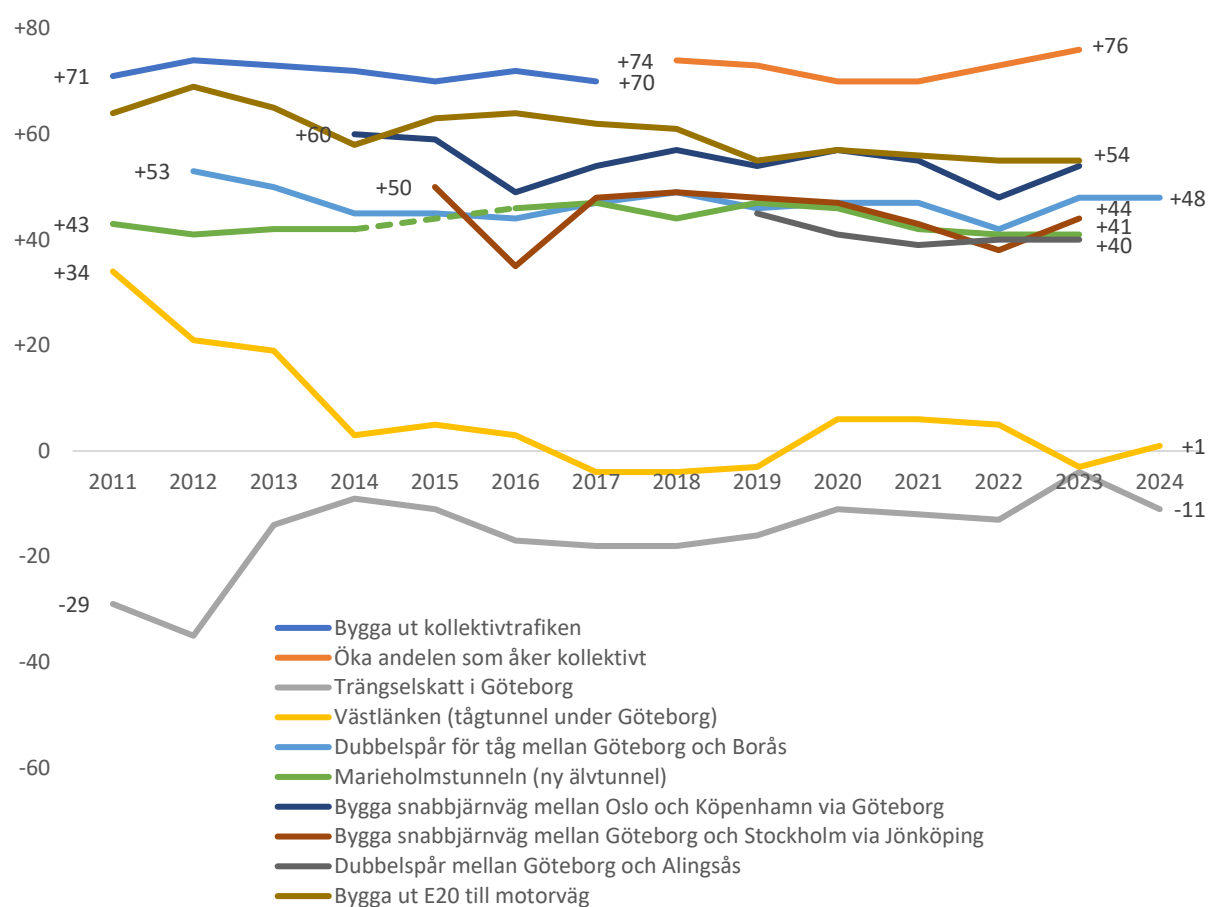
Bedömning av infrastrukturprojekt

Attityder till olika infrastrukturprojekt i Västra Götaland har undersökts i den västsvenska SOM-undersökningen sedan 2006. Attityderna har legat relativt stabilt för flertalet trafikåtgärder sedan 2011 (figur 6.2) och 2024 undersöktes endast tre trafikåtgärder, Västlänken, trängselskatt i Göteborg samt dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås. Över tid har balansmättet blivit mer negativt för Västlänken medan trängselskatten visat motsatt trend med ett mer positivt balansmått över tid. Resultatet för 2024 visar dock på ett möjligt trendbrott där balansmättet för Västlänken ökat något sedan 2023 medan balansmättet för trängselskatten minskat sedan 2023. Det återstår att se hur det utvecklar sig, särskilt i ljuset av

de senaste beskeden om en eventuell förlängning av trängselskatten i syfte att finansiera Västlänken (Sveriges Radio, 2025).

Dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås utgör exempel på ett projekt som kan knyta samman olika delar av länet vilket lyfts i den regionala utvecklingsstrategin. Åsikterna om dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås har mätts i den västsvenska SOM-undersökningen sedan 2012. Vid mätningens start var åsikterna övervägande positiva med ett balansmått på +53. Projektet med dubbelspår mellan Göteborg och Borås diskuterades frekvent under 2024 och under sommaren fastställdes en överenskommelse för genomförandet av projektet (VGR, 2024c). Resultatet är 2024 fortsatt positivt (+48).

Figur 6.2 Uppfattning om infrastrukturprojekt, Västra Götaland 2011–2024 (balansmått)

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande beslutade trafikåtgärder/förslag?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2011–2024.

Tabell 6.2 visar mer detaljerat hur befolkningen i Västra Götaland ställde sig till de tre infrastruktursatsningarna som mättes 2024. Utöver balansmättet, som också redovisas i figur 6.2 så ger tabell 6.2 insikt i hur många som inte har någon uppfattning i frågan. För både Västlänken och dubbelspår mellan Göteborg och Borås är det 32 procent som uppgett att de inte har någon uppfattning i frågan. Svårigheten eller oviljan att ta ställning i frågor kan dels

ha att göra med frågornas komplexitet, dels den lokala avgränsningen av projekten. Även för trängselskatten är andelen som saknar uppfattning relativt hög, 19 procent.

Tabell 6.2 Uppfattning om infrastrukturprojekt, Västra Götaland 2024 (procent och balansmätt)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken		Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Summa procent	Antal svarande	Balansmätt
			bra eller dåligt	Ganska dåligt					
Dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås	28	25	10	2	3	32	100	2 361	+48
Västlänken (<i>tågtunnel under Göteborg</i>)	12	16	13	8	19	32	100	2 372	+1
Trängselskatt i Göteborg	11	16	16	14	24	19	100	2 355	-11

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande beslutade trafikåtgärder?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Uppfattningen om infrastrukturprojekten redovisas för olika grupper i tabell 6.3. Störst skillnad mellan könen finns i uppfattningen om trängselskatt i Göteborg där män är mer negativa (-17) än kvinnor (-5). Även i fråga om dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås finns en skillnad där män är mer positiva än kvinnor. Västlänken är ett projekt där det likt tidigare år går att se ett mönster av att yngre personer är mer positiva (mindre negativa) än äldre personer. Detta gällde tidigare även för trängselskatten men där kan man nu ana ett skifte där förvisso den äldsta gruppen fortsatt är mest negativa men där skillnaderna mellan de yngre åldersgrupperna inte längre är lika tydliga. Gällande trängselskatten i Göteborg finner vi 2024 endast två grupper med positiva balansmätt, personer i åldern 30–49 år (+4) och personer med hög utbildning (+5).

Utbildningsnivå verkar också vara förknippat med inställningen till trafikåtgärderna. Personer med låg utbildning är mindre positivt/mer negativt inställda jämfört med de grupper som har högre utbildningsnivå.

Tabell 6.3 Uppfattning om aktuella infrastrukturprojekt i olika grupper, Västra Götaland 2024 (balansmätt)

	Dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås	Västlänken (tågtunnel under Göteborg)	Trängselskatt i Göteborg	Minsta antal svar
Samtliga	+48	+1	-11	2 356
Kön				
Kvinna	+43	±0	-5	1 235
Man	+53	+1	-17	1 115
Ålder				
16–29 år	+43	+23	-5	271
30–49 år	+49	+10	+4	589
50–64 år	+54	+2	-12	657
65+ år	+44	-14	-23	837
Utbildning				
Låg	+33	-10	-28	291
Medellåg	+45	+6	-17	675
Medelhög	+48	0	-16	521
Hög	+56	+1	+5	812
Inkomst				
Max 14 999 SEK	+41	+13	-13	332
15 000 - 24 999	+38	-9	-14	458
25 000 - 34 999	+44	-4	-19	467
35 000 - 44 999	+57	+4	-8	478
Mer än 45 000 SEK	+58	+2	-3	522

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande beslutade trafikåtgärder?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Tabell 6.4 visar hur infrastrukturprojekten bedöms i olika grupper uppdelade efter stad/land, delregion, trafikstråk och resvanor. Geografisk närhet till både planerade och genomförda trafikåtgärder påverkar bedömningen. Utbyggnad av vägar och järnvägar bedöms vanligtvis mest positivt i de regioner som främst berörs, till exempel är boende i Sjuhärad och Göteborgsregionen mest positivt inställda till dubbelspår mellan Göteborg och Borås. Gällande Västlänken är det dock gruppen boende i Göteborgsregionen som är minst positiva till Västlänken (-7) jämfört med övriga delregioner. Även trängselskatt i Göteborg bedöms mest negativt bland boende i Göteborgsregionen (-16). Trängselskatt är dock till skillnad från övriga projekt knutet till en direkt kostnad för användaren samt ämnar finansiera det västsvenska paketet där Västlänken ingår. Kostnader för övriga trafikåtgärder är inte lika tydliga vilket eventuellt kan påverka bedömningen.

I tabell 6.4 redovisas även opinionen till de olika infrastrukturprojekten för gruppen som använder bil som färdmedel minst en gång i veckan och för gruppen som reser med kollektivtrafik minst en gång i veckan. Det är främst för trängselskatten som en skillnad kan urskiljas mellan dessa grupper där bilförarna är mer negativt inställda än de som regelbundet

åker kollektivtrafik. Sammanfattningsvis kan konstateras att invånarnas bedömningar är mer påtagliga gällande trafikprojekt som berör dem geografiskt eller genom resvanor.

Tabell 6.4 Uppfattning om infrastrukturprojekt i olika grupper, Västra Götaland 2024 (balansmätt)

	Dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås	Västlänken (<i>tågtunnel under Göteborg</i>)	Trängselskatt i Göteborg	Minsta antal svar
Samtliga	+48	+1	-11	2 356
Stad/land				
Ren landsbygd	+48	+4	-4	333
Mindre tätort	+40	+9	-13	483
Stad eller större tätort	+47	+10	-8	777
Göteborg	+57	-14	-18	719
Delregion				
Göteborgsregionen	+55	-7	-16	1 430
Sjuhärad	+64	+19	-10	334
Skaraborg	+23	+5	-4	356
Fyrbodal	+37	+12	+3	370
Trafikstråk				
E6N/Bohusbanan	+44	+6	-5	241
E45/Norge- Vänerbanan	+44	+19	-10	168
E20 Västra Stambanan	+43	+4	-9	408
Väg 40/ kust-till kustbanan	+64	+20	-11	312
E6S/Väst kustbanan	+54	-6	-21	230
Övriga kommuner	+46	-9	-12	1130
Resvanor				
Åkt kollektivtrafik minst en gång i veckan	+56	+1	-2	820
Kört bil minst en gång i veckan	+49	+2	-14	1 767

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande beslutade trafikåtgärder/* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt). 'E6N/ Bohusbanan' innefattar kommunerna Kungälv, Stenungssund, Uddevalla, Tjöm och Orust. 'E45/Norge-Vänerbanan' innefattar kommunerna Ale, Lilla Edet, Trollhättan och Vänersborg. 'E20/Västra Stambanan' innefattar kommunerna Partille, Lerum, Alingsås, Vårgårda, Herrljunga, Falköping, Skövde, Essunga, Vara, Skara och Götene. 'Väg 40/Kust-till-kustbanan' innefattar kommunerna Härryda, Mark, Bollebygd, Borås och Ulricehamn. 'E6S/Väst kustbanan' innefattar kommunerna Mölndal och Kungsbacka. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Frågan om resvanor lyder; *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Åkt kollektivtrafik. Kört bil.* Minst en gång i veckan består av alternativen flera gånger i veckan samt någon gång i veckan. Övriga alternativ är: Någon gång i månaden, någon gång i kvartalet, någon gång i halvåret, någon gång de senaste 12 månaderna, ingen gång.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

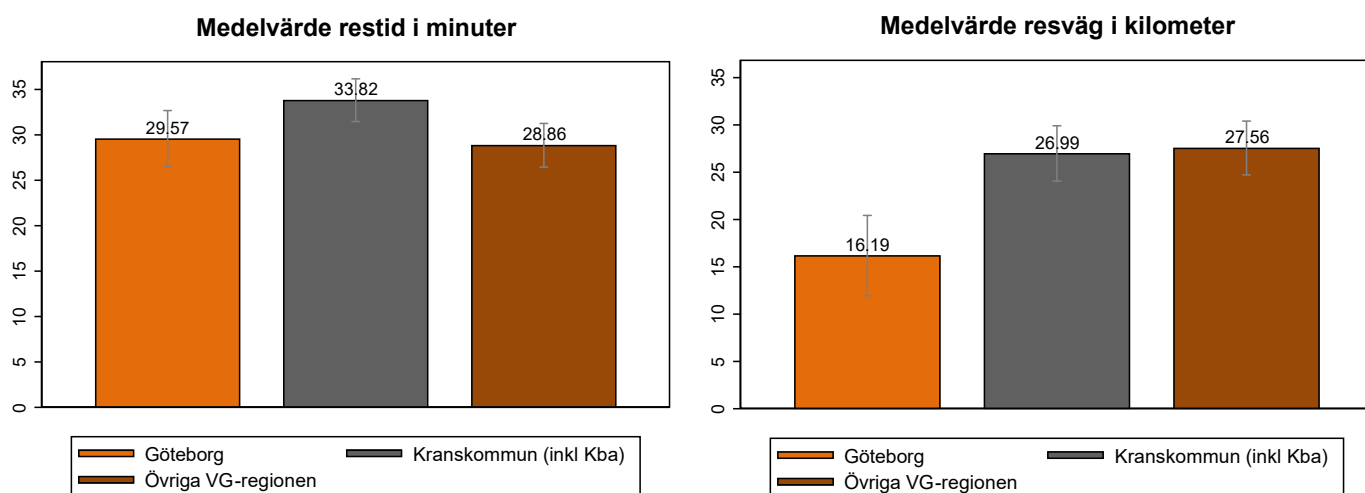
Pendling och kollektivtrafik i Västra Götaland

I Vision Västra Götaland (VGR, 2005) finns tydliga mål om att Västra Götaland ska vara en tillgänglig region med korta avstånd. Något som ytterligare poängteras i trafikförsörjningsprogrammet för Västra Götaland med målet om god geografisk tillgänglighet.

Korta avstånd och tillgänglighet underlättas av utbyggda väg- och järnvägsnät men också av en väl fungerande kollektivtrafik för alla delar av regionen.

Figur 6.3 visar i genomsnitt hur lång resväg i avstånd samt restid som invånarna har till sitt arbete eller skola, för boende i Göteborgs Stad, kranskommunerna till Göteborg samt i övriga delar av regionen. Antalet minuter som personer i olika delar av regionen i genomsnitt pendlar till arbete eller studier skiljer sig inte nämnvärt åt. Omkring 30 minuter tar det för boende i Västra Götaland att ta sig till arbete eller studier. Däremot finns det skillnader avseende den genomsnittliga distansen, distansen som de boende färdas under denna halvtimme är i genomsnitt kortare för boende i Göteborgs stad (16 km) jämfört med boende i övriga Västra Götaland (ca 27 km).

Figur 6.3 Restid i minuter samt resväg i kilometer, Västra Götaland 2024 (medelvärde)

Kommentar: Frågan lyder: 'Ungefär hur lång resväg respektive restid har du normalt till arbetet/skolan'. Värden över 500 km och 500 minuter har kodats bort i underlaget. Endast personer som uppger att dom arbetar/studerar och tar sig till arbete/ skola genom bil som passagerare/förare, buss, spårvagn eller pendeltåg är med i basen. I kranskommun ingår Kungsbacka. Härryda, Partille, Öckerö, Stenungssund, Tjörn, Mölndal, Kungälv, Ale, Lerum och Alingsås.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Resultatet i figur 6.3 indikerar att det också kan finnas en skillnad i vilka färdmedel som används för att ta sig till arbete eller skolan. I tabell 6.5 redovisas därför svar angående vilket färdmedel som olika grupper använder för att ta sig till arbetet eller skolan. Av de som arbetar eller studerar och inte huvudsakligen arbetar hemifrån är bil det vanligaste färdmedlet, antingen som förare eller som passagerare. Det är vanligast bland personer med hög inkomst, i åldersgrupperna 30–49 år och 50–64 år samt boende på landsbygden.

Det näst mest vanliga färdmedlet är buss eller spårvagn. Här är det den yngsta målgruppen (16–29 år) som i högst utsträckning svarar att de använder buss eller spårvagn för att ta sig till arbetet eller skolan och det är även vanligt förekommande bland personer med låg inkomst och personer som bor i Göteborg. Det är också mer vanligt bland män att åka bil medan buss och spårvagn är mer vanligt förekommande bland kvinnor.

Tabell 6.5 Färdmedel till arbete/studier i olika grupper, Västra Götaland 2024 (procent)

	Bil som förare/ passagerare	Buss/ spårvagn	Cykel/ El-cykel	Till fots	Tåg/ pendeltåg	Annat	Arbetar ej/ Studerar ej/ Arbetar hemma	Summa	Antal svar
Samtliga	35	12	9	5	3	1	35	100	2 138
Kön									
Kvinna	32	14	9	5	3	1	36	100	1 113
Man	39	10	9	4	3	2	33	100	1 019
Ålder									
16–29 år	30	43	5	10	5	2	5	100	241
30–49 år	51	15	17	7	4	1	5	100	535
50–64 år	58	9	11	5	3	2	12	100	596
65+ år	10	3	2	1	1	1	82	100	766
Utbildning									
Låg	17	6	2	3	0	2	70	100	260
Medellåg	42	13	5	5	2	1	32	100	612
Medelhög	39	9	7	3	1	1	40	100	475
Hög	35	15	16	6	5	1	22	100	745
Inkomst									
Max 14 999 SEK	10	29	6	4	3	1	47	100	297
15 000 - 24 999	12	6	2	4	1	1	74	100	405
25 000 - 34 999	42	8	6	6	2	1	35	100	418
35 000 - 44 999	53	11	14	4	2	1	15	100	440
Mer än 45 000 SEK	51	11	14	5	6	1	12	100	492
Stad/land									
Ren landsbygd	53	2	2	1	3	2	37	100	312
Mindre tätort	41	6	5	3	3	1	41	100	438
Stad eller större tätort	35	9	9	7	4	1	35	100	708
Göteborg	24	24	14	5	1	2	30	100	644
Delregion									
Göteborgsregionen	32	17	10	4	4	2	31	100	1294
Sjuhärad	44	7	3	5	3	1	37	100	298
Skaraborg	43	2	9	6	2	1	37	100	330
Fyrbodalsregionen	39	5	5	6	2	0	43	100	342

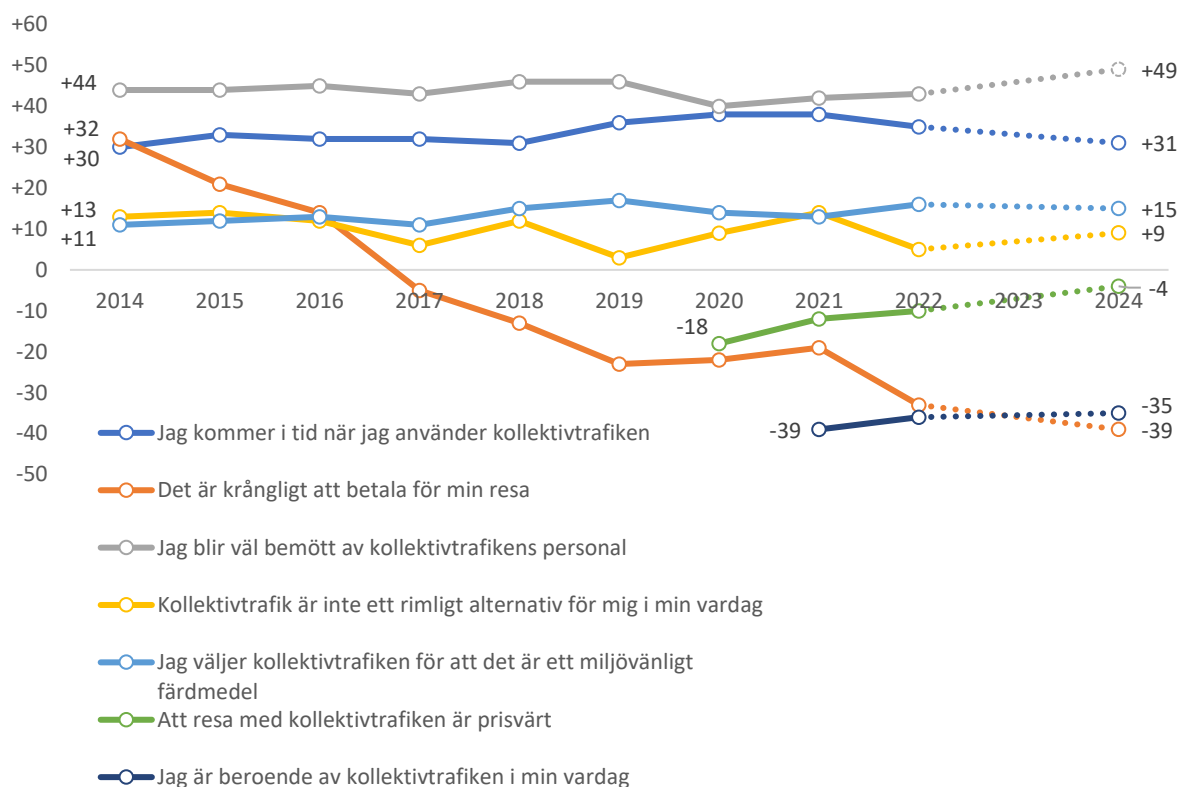
Kommentar: Frågan lyder: *Hur brukar du ta dig till arbetet/skolan? Om du använder mer än ett färdmedel, ange det huvudsakliga.* Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Svartalternativen bil som förare och bil som passagerare respektive buss och spårvagn har slagits samman i tabellen. Annat består av svartalternativen *MC/moped, Båt/färja, El-sparkcykel* och *Annat*. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka.
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Kollektivtrafiken skall verka som en sammanbindande kraft mellan stad och land men också för effektiva transporter inom städer. Västtrafik ägs av Västra Götalandsregionen och har ansvar för att utveckla och erbjuda hållbart kollektivt resande i Västra Götaland. Över 444 000 resenärer åker varje dag med något av Västtrafiks olika färdmedel (Västtrafik, 2025).

I figur 6.4 redovisas västsvenskarnas uppfattning om ett antal påståenden om kollektivtrafiken. Sedan 2014 är bedömningen av de flesta av påståendena relativt stabila. Att man kommer i tid och bli väl bemött när man reser med kollektivtrafiken håller de flesta med om. Flertalet håller

även med om att en miljömedvetenhet spelar in i valet av kollektivtrafiken som färdmedel, även det påståendet bedöms stabilt över tid. Påståendet *Kollektivtrafik är inte ett rimligt alternativ i min vardag* är negativt formulerad. Ett positivt balansmått innebär därmed att kollektivtrafiken inte bedöms vara ett rimligt alternativ. Fler tycker således att det inte är rimligt för dem att använda kollektivtrafik i vardagen jämfört med att anse påståendet som felaktigt. Med mindre upp och nedgångar sedan 2014 är även den bedömningen relativt stabil över tid. Slutligen är det en linje som går på tvärs med alla stabila utvärderingar; nämligen den om hur det upplevs att betala för sin resa. Även här är minustecken framför balansmålet att föredra då en lägre siffra betyder att färre håller med om att det är krångligt att betala för sin resa med kollektivtrafiken. Bedömningen 2014 låg på +32 medan den 2024 är nere på den lägsta siffran hittills, -39. Västtrafik har under perioden utvecklat både kostnadsmodeller och betalsystem på ett sätt som uppenbarligen uppskattas av invånarna i regionen, då bedömningen sedan 2017 gått i en positiv riktning.

Figur 6.4 Uppfattning om kollektivtrafiken, Västra Götaland 2014–2024 (balansmätt)

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din bedömning av följande när det gäller kollektivtrafiken i Västra Götaland?* Balansmålet visar andelen som tycker att påståendet är riktigt minus andelen som tycker påståendet är felaktigt. Balansmålet kan variera mellan +100 (alla tycker att påståendet är riktigt) och -100 (alla tycker att påståendet är felaktigt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Frågan ställdes inte år 2023.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014–2024.

Tabell 6.6 visar hur fördelningen av svaren såg ut 2024. Utöver påståendena i figur 6.4 har två ytterligare påståenden lagts till 2024: *Jag är beroende av bil i min vardag* och *Jag klarar av de flesta av mina resor med hjälp av kollektivtrafik, cykel eller att gå*. Av balansmålet framgår att fler instämmer i påståendet att de är beroende av bil i sin vardag än de som inte gör det, medan det andra av dessa två påståenden har ett marginellt negativt balansmätt och därmed

indikerar att det är fler som inte klarar av de flesta av sina resor genom kollektivtrafik, cykel eller att gå.

Tabell 6.6 Uppfattning om kollektivtrafiken, Västra Götaland 2024 (procent och balansmätt)

	Helt riktigt	Delvis riktigt	Delvis felaktigt	Helt felaktigt	Ingen uppfattning	Summa procent	Antal svarande	Balansmätt
Jag blir väl bemött av kollektivtrafikens personal	28	33	8	4	27	100	2 315	+49
Jag kommer i tid när jag använder kollektivtrafiken	15	38	15	7	25	100	2 331	+31
Jag är beroende av bil i min vardag	39	20	11	24	6	100	2 342	+24
Jag väljer kollektivtrafiken för att det är ett miljövänligt färdmedel	15	29	10	19	27	100	2 309	+15
Kollektivtrafik är inte ett rimligt alternativ för mig i min vardag	29	17	11	26	17	100	2 322	+9
Jag klarar av de flesta av mina resor med hjälp av kollektivtrafik, cykel eller att gå	25	17	11	33	14	100	2 309	-2
Att resa med kollektivtrafiken är prisvärt	14	23	18	23	22	100	2 312	-4
Jag är beroende av kollektivtrafiken i min vardag	13	11	8	51	17	100	2 294	-35
Det är krångligt att betala för min resa	6	14	11	48	21	100	2 326	-39

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din bedömning av följande när det gäller kollektivtrafiken i Västra Götaland?* Samtliga svarsalternativ är redovisade. Balansmättet visar andelen som tycker att påståendet är riktigt minus andelen som tycker påståendet är felaktigt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att påståendet är riktigt) och -100 (alla tycker att påståendet är felaktigt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Uppfattningen om olika delar av kollektivtrafiken skiljer sig åt mellan olika grupper i samhället. I tabell 6.7 redovisas dessa skillnader för 2024 års undersökning. Män uppger att de är mer beroende av bil än vad kvinnor gör och kvinnor uppger i högre grad att de klarar av de flesta av sina resor med hjälp av kollektivtrafik, cykel eller att gå (även om balansmättet är svagt positivt). Miljöaspekten i kollektivt resande visar på störst skillnad mellan könen. Kvinnor håller i högre grad med om att miljövänlighet är en faktor bakom varför de väljer att resa kollektivt (+23) jämfört med män (+5). De som reser kollektivt regelbundet, de med högre utbildning och äldre personer håller också i högre grad med om att miljöaspekten spelar roll.

Att man blir väl bemött av kollektivtrafikens personal och att man kommer i tid med kollektivtrafiken håller de flesta invånare med om. De som är mest nöjda med punktligheten är regelbundna kollektivpendlare (+47), vilket kan anses vara ett gott betyg. Även regelbundna bilåkare instämmer dock till stor del i att kollektivtrafiken är i tid (+25).

Påståendet om att kollektivtrafiken *inte* är ett rimligt alternativ i vardagen är ett av de påståenden som visar på mest spridning. Högst andel som håller med om att det inte är rimligt att åka kollektivt återfinns i gruppen jordbrukarhem, företagarhus, personer i åldrarna 50–64 år samt boende i samtliga delregioner förutom Göteborgsregionen. En möjlig förklaring till de

delregionala skillnaderna kan vara svårigheten att erbjuda samma utbud av kollektivtrafik i alla delar av regionen.

Att betalningsmöjligheterna har utvecklats till det positiva sedan 2014 visade figur 6.4 och ingen grupp visar ett positivt balansmått, inklusive den äldsta åldersgruppen som tidigare är har instämt i hög utsträckning med påståendet att det är krångligt att betala.

Tabell 6.7 Uppfattningar om kollektivtrafiken, Västra Götaland 2024 (balansmått och antal)

	Jag blir väl bemött av kollektivtrafikens personal	Jag kommer i tid när jag använder kollektivtrafiken	Jag är beroende av bil i min vardag	Jag väljer kollektivtrafiken för att det är ett miljövänligt färdmedel	Kollektivtrafik är inte ett rimligt alternativ för mig i min vardag	Jag klarar av de flesta av mina resor med kollektivtrafik, cykel eller att gå	Att resa med kollektivtrafiken är prissvärt	Jag är beroende av kollektivtrafiken i min vardag	Det är krångligt att betala för min resa	Minsta antal svarande
Samtliga	+49	+31	+24	+15	+9	-2	-4	-35	-39	2 294
Kön										
Kvinna	+51	+30	+17	+23	+4	+4	-7	-32	-43	1 199
Man	+47	+30	+34	+5	+12	-11	±0	-42	-37	1 090
Ålder										
16–29 år	+39	+25	-24	±0	-36	+34	-17	+13	-63	271
30–49 år	+50	+26	+20	+16	+13	+1	-21	-41	-59	585
50–64 år	+48	+25	+36	+13	+23	-18	-9	-51	-43	647
65+ år	+55	+39	+33	+23	+6	-5	+22	-35	-15	788
Utbildning										
Låg	+37	+30	+38	+11	+9	-1	+13	-23	-7	271
Medellåg	+44	+25	+28	+1	+14	-11	+1	-35	-31	652
Medelhög	+47	+27	+32	+12	+16	-13	-3	-41	-39	509
Hög	+58	+35	+9	+28	-4	+9	-11	-39	-61	809
Subjektiv klass										
Arbetarhem	+42	+25	+20	+9	+13	+2	-4	-29	-33	864
Jordbrukarhem	+29	+11	+68	+9	+37	-37	+4	-38	-13	66
Tjänstemannahem	+55	+38	+17	+21	-3	+1	-4	-38	-48	842
Högre tjänstemannahem	+58	+30	+26	+15	+15	+1	-12	-41	-56	220
Företagarhem	+45	+23	+54	+4	+26	-30	-1	-55	-23	163
Delregion										
Göteborgsregionen	+49	+35	+8	+19	-9	+10	-16	-25	-45	1 396
Sjuhärad	+46	+28	+48	+11	+24	-23	-1	-43	-34	317
Skaraborg	+56	+24	+49	+8	+33	-22	+19	-58	-30	347
Fyrbodalsregionen	+49	+21	+48	+8	+34	-23	+14	-54	-36	360
Resvanor										
Åkt kollektivtrafik minst en gång i veckan	+59	+47	-37	+38	-53	+52	±0	+19	-61	815
Kört bil minst en gång i veckan	+49	+25	+48	+9	+19	-23	-3	-55	-39	1 716

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din bedömning av följande när det gäller kollektivtrafiken i Västra Götaland? Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmåtten visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmåtten kan variera mellan +100 (alla tycker att påståendet är riktigt) och -100 (alla tycker att påståendet är oriktigt). Procentbasen utgörs av andelen svarande på respektive fråga. Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Frågan om resvanor lyder; *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Åkt kollektivtrafik. Kört bil.* Minst en gång i veckan består av alternativen flera gånger i veckan samt någon gång i veckan. Övriga alternativ är: Någon gång i månaden, någon gång i kvartalet, någon gång i halvåret, någon gång de senaste 12 månaderna, ingen gång.*

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Sammanfattning

Visionen för Västra Götaland är att erbjuda en säker och hållbar infrastruktur med snabba och säkra kommunikationer (VGR, 2005). Omnämmandet av infrastruktur som viktigt samhällsproblem/ samhällsfråga i den västsvenska SOM-undersökningen har minskat på regional nivå under de senaste 10 åren (Wärnlöf Bové, 2021). Trots färre omnämmanden är infrastruktur fortfarande en av de viktigaste frågorna på regional nivå för Västra Götaland och studier av förtroende i Göteborg visar att hanteringen av infrastrukturprojekt kan få långtgående konsekvenser för politikerförtroende (Oscarsson, Solevid & Ahlbom 2021). Det här kapitlet presenterar invånarna i Västra Götalands bild av olika infrastrukturprojekt, hur invånarna nyttjar olika färdmedel i vardagen och hur kollektivtrafiken bedöms.

Bedömningen av hur Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller kollektivtrafiken har sedan mätningarnas start varit genomgående positiv, särskilt bland boende i stad eller större tätort, invånare med låg utbildning och personer över 65 år. Regionens planering av vägar och järnvägar hade vid mätningarnas start ett övervägande negativt omdöme. Inställningen har sedan dess gått stadigt uppåt och varit övervägande positiv fram till år 2021 då kurvan vände nedåt och 2024 gör boende i Västra Götaland återigen en övervägande negativ bedömning av regionens arbete med väg och tågnätet.

Bedömning av infrastrukturprojekt

Infrastrukturen utgör en viktig beståndsdel för att uppnå den långsiktiga prioriteringen om att knyta samman Västra Götaland. I 2024 års undersökning tillfrågades respondenterna om deras inställning till tre trafikåtgärder, Västlänken, trängselskatt i Göteborg samt dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås. Inställningen till Västlänken har blivit mer negativ över tid men i 2024 års undersökning syns en svagt positiv uppgång, det återstår att se om det bara är en tillfällig uppgång eller om trenden har vänt. Bedömningarna av trängselskatten har å sin sida blivit mer positiva över tid, men även här ser vi ett undantag i 2024 års undersökning då inställningen blivit mer negativ det senaste året.

Dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås har sedan mätningarna började varit övervägande positiva. Föga förvånande är de som är mest positiva till projektet boende i Sjuhärad tätt följt av Göteborgsregionen då det är boende i dessa två delregioner som kommer att ha mest nytta av dubbelspåret. Motsatt förhållande syns dock gällande Västlänken då det är personer boende i Göteborgsregionen som är mest negativt inställda.

Den lokala avgränsningen när det gäller en del projekt, men också frågornas komplexitet, tar sig uttryck i att en stor andel av de svarande inte har någon åsikt i frågorna.

Pendling i Västra Götaland

Tiden som boende i olika delar av regionen pendlar till arbete eller studier skiljer sig inte nämnvärt åt. Distansen skiljer sig däremot åt då resvägen i kilometer är kortare bland boende i Göteborg jämfört med resten av regionen.

Även färdställen till arbete och studier skiljer sig åt beroende på var i regionen en person bor. Personer boende i Göteborg eller i annan större tätort använder i högre grad buss eller spårvagn för att ta sig till sin sysselsättning medan personer boende på landsbygd eller mindre tätorter i större utsträckning använder bil. Det är också en stor skillnad avseende ålder där yngre personer nyttjar kollektivtrafiken i vardagen mer än äldre personer.

Att man blir väl bemött av kollektivtrafikens personal och att man kommer i tid med kollektivtrafiken håller de flesta grupper med om (även regelbundna bilåkare). Att betalningsmöjligheterna har utvecklats till det positiva är också tydligt.

Män uppger att de är mer beroende av bil än vad kvinnor gör och kvinnor uppger i högre grad att de klarar av de flesta av sina resor med hjälp av kollektivtrafik, cykel eller att gå. Påståendet om att kollektivtrafiken *inte* är ett rimligt alternativ i vardagen visar på mest spridning bland alla påståenden, där bland annat var personer bor spelar roll. Dessa skillnader i nyttjande av kollektivtrafik mellan delregioner och på landsbygd kontra stad utgör därmed en fortsatt utmaning för att knyta samman regionen och samtidigt öka andelen hållbara resor.

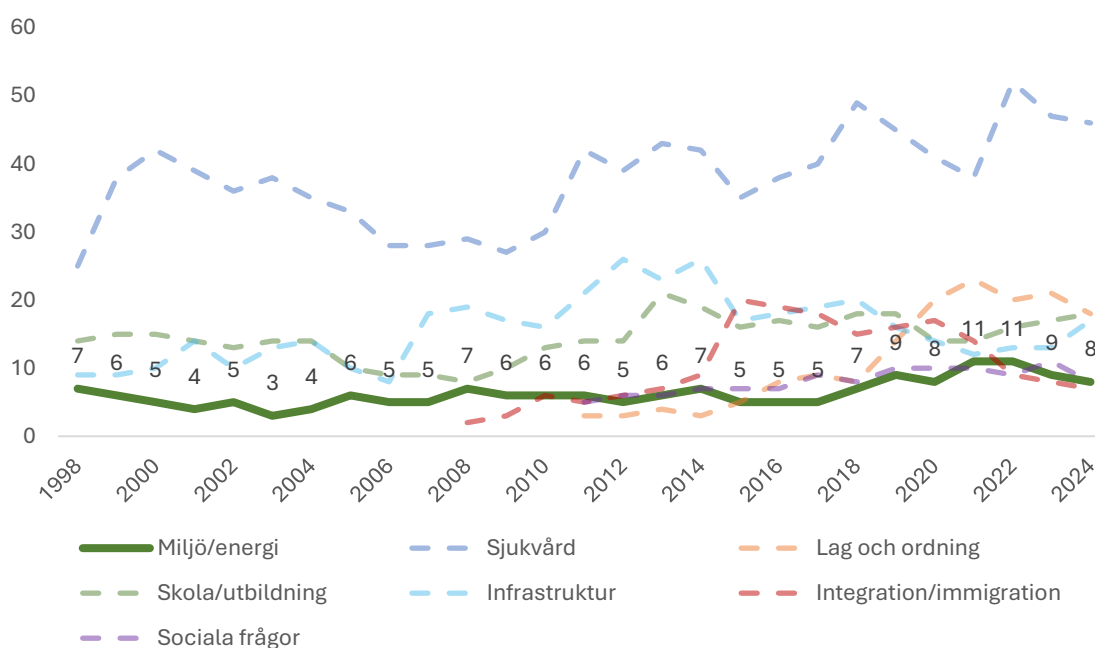
7. Miljö och hållbarhet

Hållbar utveckling är en grundläggande del av såväl Vision Västra Götaland (VGR, 2005) som den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland (VGR, 2021a). I dessa båda styrdokument framhålls behovet av att förena ekologisk/miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet. Bland annat lyfts målet om ett fossiloberoende och cirkulärt Västra Götaland där invånarna kan och vill göra hållbara val. Hållbarhets- och miljöarbete kräver legitimitet och medborgerlig acceptans. Därför är frågan om västsvenskarnas syn på miljö och klimat en nyckelfråga för att kunna genomföra den regionala utvecklingsstrategin.

I den västsvenska SOM-undersökningen ställs en öppen fråga där respondenterna ombeds lista upp till tre frågor eller problem som de anser vara viktigast i Västra Götaland. Det är ett viktigt instrument eftersom den mäter i vilken grad olika områden spontant nämns av respondenterna som en viktig fråga eller problem. Det kan därmed vittna om en annan typ av engagemang än att säga sig vara engagerad i till exempel miljö på fråga om just detta ämne.

Figur 7.1 visar på hur stor andel av västsvenskarna som anger miljö och energi som viktigt problem, ställt i relation till andra områden. Figuren visar att denna andel legat under eller kring 10 procent under hela den redovisade perioden. År 2024 var andelen 8 procent, vilket är ungefär i paritet med de senaste årens utfall. I den nationella SOM-undersökningen, där frågan i stället rör samhällsproblem för Sverige, omnämns miljö/energi av 21 procent (SOM-institutet, 2025a). Skillnaden mellan resultatet i den nationella och den västsvenska SOM-undersökningen förklaras troligtvis av att miljö/energi inte direkt kopplas till ett regionalt problem utan i högre grad ses som ett nationellt problem.

Figur 7.1 Andel som uppgett "Miljö/energi" som samhällsproblem i Västra Götaland 1998–2024 (procent)

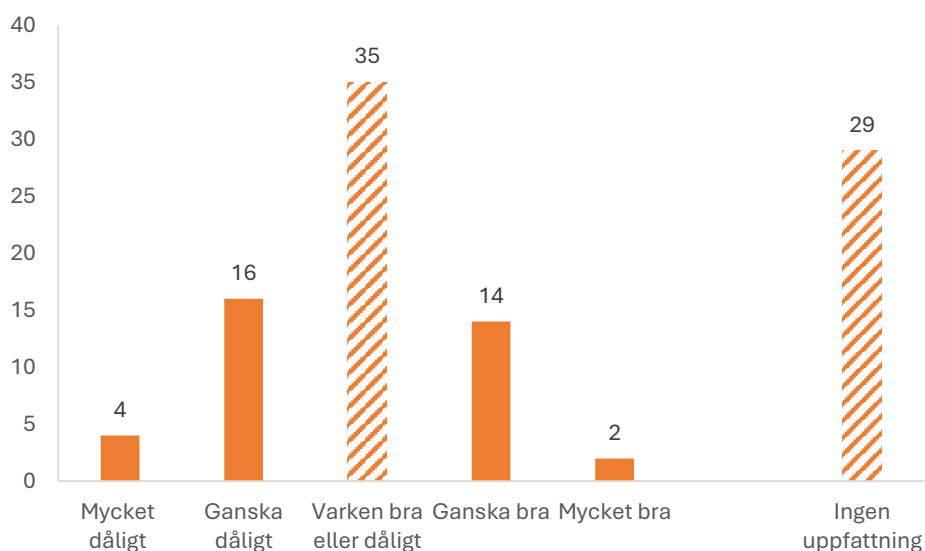
Kommentar: Frågan lyder: *Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götaland?* Respondenterna får uppge upp till tre samhällsproblem som sedan kodas upp i huvudkategorier. Antal svarande 2024 är 2 463.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998–2024.

I den västsvenska SOM-undersökningen ställs därtill återkommande en fråga om hur väl Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift inom olika områden, däribland miljö och klimat.

Figur 7.2 visar resultaten för 2024 vilket stämmer väl överens även med de senaste årens resultat. År 2024 var det 16 procent som angav att regionen sköter sin uppgift inom miljö och klimat ganska eller mycket bra och 20 procent som svarade ganska eller mycket dåligt. Figuren visar även att en majoritet av västsvenskarna antingen saknar uppfattning, eller väljer svarsalternativet ”Varken bra eller dåligt”. Detta kan bero på att respondenterna helt enkelt inte har så god kunskap om Västra Götalandsregionens arbete med miljö och klimat. Resultaten går därmed inte att rakt av jämföras mot andra verksamheter i regionens regi som mer kan tolkas som regionens kärnverksamhet. För hälso- och sjukvård är det till exempel endast 7 procent som saknar uppfattning.

Figur 7.2 Uppfattning om hur väl Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift vad gäller miljö och klimat, 2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: miljö och klimat?*
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Tabell 7.1 redovisar inställningen till hur väl regionen sköter sin uppgift avseende miljö och klimat uppdelat på demografiska grupper, samt förändringen jämfört med 2023 inom parentes. Det råder en relativt stor samsyn mellan grupperna. Bland samtliga grupper utgör varken bra eller dåligt och ingen uppfattning de två största svarskategorierna. Vid en mer ingående granskning syns dock vissa skillnader. Tydligast skillnad framkommer gällande ålder, där den yngsta åldersgruppen (16–29 år) i högre utsträckning svarat mycket bra och ganska bra än övriga åldersgrupper. Det är också den yngsta åldersgruppen som i högst utsträckning svarat att de inte har någon uppfattning i frågan.

Gällande utbildning finns en viss skillnad där de med lägre utbildning är något mer positiva än de med högre utbildning. Boende i stad/större tätort (ej Göteborg) svarar i lite högre utsträckning ganska bra och göteborgare är mindre benägna att välja ingen uppfattning. Delregion visar inga större skillnader för synen på Västra Götalandsregionens miljö och klimat-arbetet.

Siffran i parentes redovisar skillnaden mellan resultatet 2024 och 2023. Störst förändring tycks ha skett i gruppen lågutbildade där varken bra eller dåligt ökat med 6 procentenheter från föregående år samtidigt som svaret mycket dåligt minskat med 5 procentenheter. Även för boende på ren landsbygd har andelen varken bra eller dåligt ökat med 5 procentenheter. För samtliga svarande ses dock inga större skillnader jämfört med 2023.

Tabell 7.1 Uppfattning om hur väl Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift med miljö och klimat i olika grupper, samt förändringen jämfört med föregående år inom parentes, 2023–2024 (procent)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Antal svar
Samtliga	2 (±0)	14 (±0)	35 (+2)	16 (±0)	4 (-1)	29 (-1)	2 373
Kön							
Kvinna	1 (±0)	14 (±0)	34 (+1)	16 (+1)	4 (-1)	31 (-1)	1 242
Man	2 (±0)	14 (±0)	37 (+1)	15 (-1)	5 (±0)	27 (±0)	1 126
Ålder							
16–29 år	6 (+2)	19 (+1)	27 (-1)	11 (-2)	3 (-1)	34 (+1)	273
30–49 år	2 (±0)	14 (-1)	33 (+4)	15 (-3)	6 (+1)	30 (-1)	591
50–64 år	1 (±0)	14 (+1)	35 (-2)	18 (+3)	4 (-1)	28 (-1)	660
65+ år	1 (±0)	13 (±0)	39 (+2)	17 (+2)	4 (-2)	26 (-2)	849
Utbildning							
Låg	2 (±0)	16 (-1)	37 (+6)	14 (+2)	3 (-5)	28 (-2)	298
Medellåg	2 (±0)	15 (+3)	37 (±0)	13 (-1)	4 (±0)	29 (-2)	678
Medelhög	2 (±0)	13 (-1)	34 (-1)	17(+1)	5 (±0)	29 (+1)	524
Hög	1 (±0)	12 (-3)	34 (+2)	19 (+1)	5 (±0)	29 (±0)	813
Boende							
Ren landsbygd	1 (±0)	10 (-3)	37 (+5)	16 (0)	5 (+1)	31 (-3)	337
Mindre tätort	2 (+1)	13 (+1)	37 (+1)	15 (-1)	4 (-2)	29 (±0)	485
Stad/större tätort	2 (+1)	17 (+1)	33 (±0)	15 (+1)	4 (+1)	29 (-4)	785
Göteborg	2 (±0)	14 (-1)	35 (+1)	18 (±0)	6 (±0)	25 (±0)	725
Delregion							
Göteborgsregionen	2 (±0)	14 (-1)	34 (+1)	17 (±0)	5 (±0)	28 (±0)	1 436
Sjuhärad	1 (±0)	15 (-2)	37 (+2)	14 (+2)	4 (-3)	29 (+1)	335
Skaraborg	2 (±0)	13 (+1)	34 (+1)	14 (-1)	4 (+1)	33 (-2)	357
Fyrbodalen	2 (±0)	13 (+3)	34 (+1)	16 (+1)	3 (-2)	32 (-3)	377

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, hur tycker du att Västra Götalandsregionen sköter sin uppgift när det gäller: miljö och klimat?*

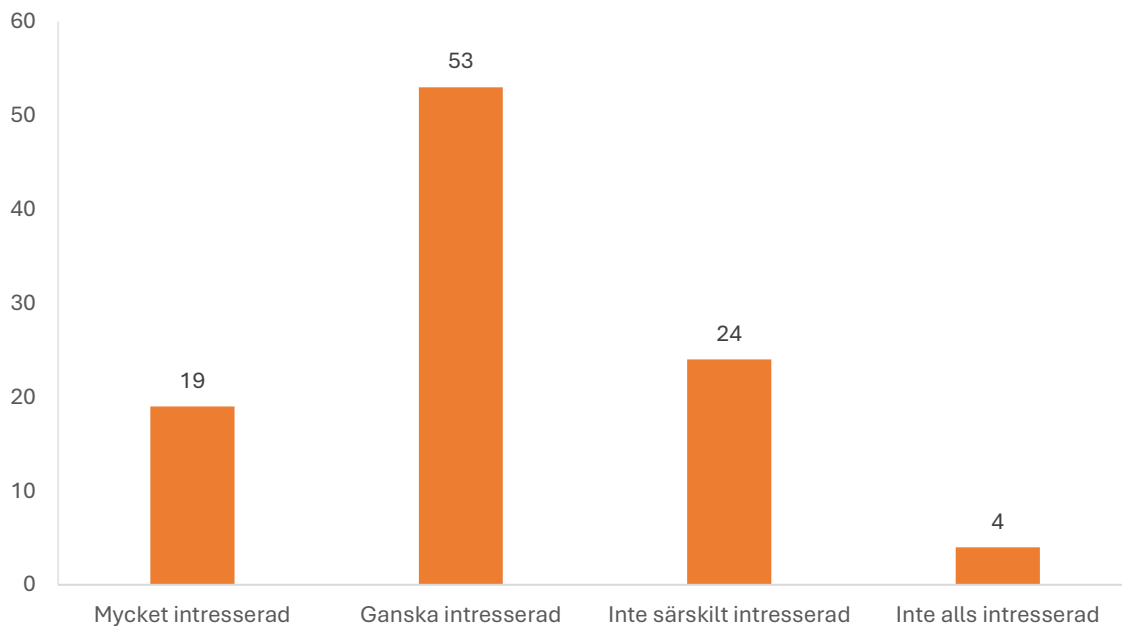
Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2023–2024.

Trots att miljö/energi inte är den fråga som västsvenskarna bedömer som viktigast i Västra Götaland och att okunskapen om Västra Götalandsregionens arbete med Miljö och klimat förefaller hög, finns ett stort intresse för miljöfrågor bland västsvenskarna. I figur 7.3 framgår

att totalt 72 procent är mycket eller ganska intresserad av miljöfrågor och endast 4 procent uppger att de inte alls är intresserade. Detta är i paritet med resultatet i den nationella SOM-undersökningen där 68 procent uppgett att de är mycket eller ganska intresserade av miljöfrågor. Därtill anger även 80 procent att de tycker att det är mycket eller ganska oroande med förändringar i jordens klimat. Med det som bakgrund presenteras i nästa avsnitt synen på olika energikällor följt av inställningen till påståenden och vanor som är kopplat till miljö och klimat.

Figur 7.3 Andel intresserade av miljöfrågor, 2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: Hur intresserad är du i allmänhet av miljöfrågor? Antal svarande 2024 är 2 525.

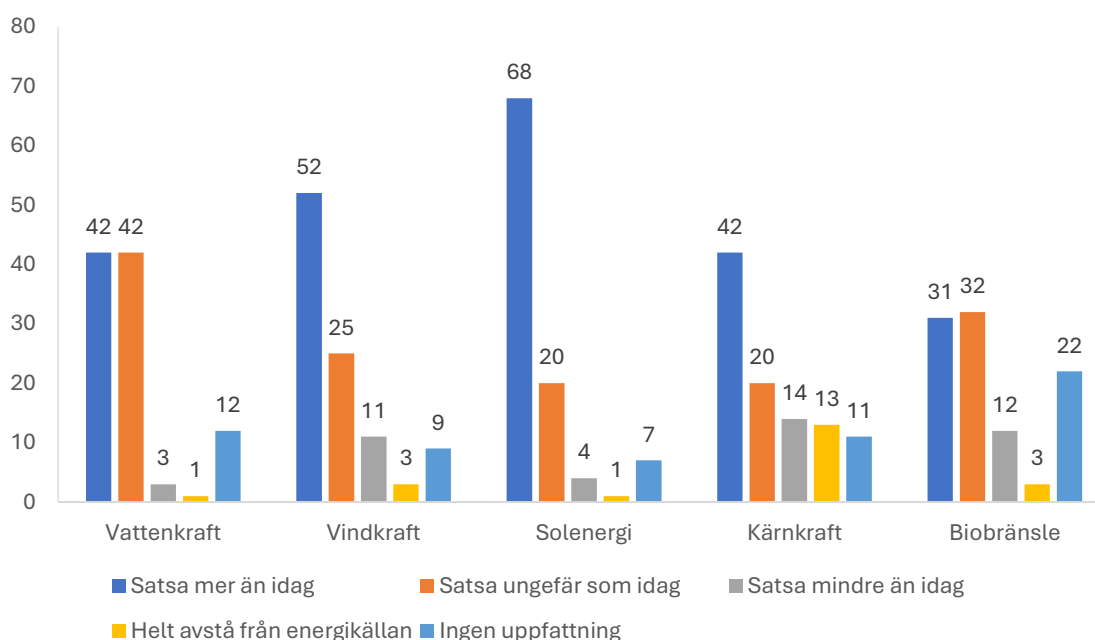
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Synen på energikällor

I den västsvenska SOM-undersökningen 2024 ställdes frågor om hur mycket som bör satsas på fem olika energikällor. I Figur 7.4 redovisas utfallet. Till att börja med kan konstateras att två energislag har en särställning när det gäller vad västsvensarna vill satsa mer på. Solenergi och vindkraft vill 68 respektive 52 procent satsa mer på än idag. Dessa energislag var mest populära att satsa på även under 2023 men andelen har minskat något från 74 procent respektive 56 procent

Andelen som vill satsa mer än idag på biobränsle har gått upp från 28 procent år 2023 till 31 procent, medan andelen som vill satsa mindre/helt avstå har sjunkit.

Figur 7.4 Uppfattning om satsningar på energikällor, 2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur mycket bör vi i Sverige satsa på följande energikällor under de närmaste 5–10 åren?*
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

I tabell 7.2 redovisas balansmättet i olika grupper för de olika energikällorna, det vill säga andelen som vill satsa mer än idag eller ungefär som idag minus andelen som vill satsa mindre än idag eller helt avstå från energikällan. Balansmåtten för samtliga energikällor är positiva, vilket innebär att för samtliga energislag så tycker en högre andel i alla grupper att man bör satsa mer eller ungefär som idag än andelen som tycker att man bör satsa mindre eller helt avstå från energikällan.

Även om resultatet är positivt för alla energislag i samtliga grupper så framkommer en del skillnader på grupp nivå. Den främsta skillnaden mellan könen noteras för kärnkraft - män är betydligt mer positiva till kärnkraft än kvinnor. Detta är ett resultat som speglas även på nationell nivå (Holmberg & Rönnerstrand, 2025).

Högutbildade är mindre positivt inställda till att satsa på kärnkraft jämfört med de med lägre utbildning. Samtliga utbildningsgrupper uppvisar dock positiva balansmätt angående satsning på kärnkraft och har blivit mer positiva sedan den första mätningen av frågan från 2013. Boende på landsbygd är mer positiva till satsning på kärnkraft och biobränsle och det motsatta syns för personer boende i göteborgsregionen. I övrigt syns inga större skillnader mellan boendetyper och delregioner.

I denna uppdelning finns inte alternativet ingen uppfattning redovisat men intressant är att kvinnor i högre utsträckning svarat ingen uppfattning än män för samtliga energislag, med en skillnad på 7–15 procentenheter beroende på energikälla.

Tabell 7.2 Uppfattning om satsningar på energikällor i olika grupper, 2024 (balansmätt)

	Vattenkraft	Vindkraft	Solenergi	Kärnkraft	Biobränsle	Minst antal svar
Samtliga	+80	+63	+83	+35	+48	2 352
Kön						
Kvinna	+78	+69	+83	+16	+45	1 234
Man	+84	+56	+82	+57	+52	1 113
Ålder						
16–29 år	+79	+62	+72	+31	+29	270
30–49 år	+74	+59	+76	+31	+42	588
50–64 år	+82	+60	+83	+39	+54	655
65+ år	+84	+67	+89	+35	+54	837
Utbildning						
Låg	+81	+61	+84	+38	+54	287
Medellåg	+82	+60	+81	+43	+46	671
Medelhög	+79	+57	+84	+41	+48	523
Hög	+82	+72	+83	+27	+49	811
Boende						
Ren landsbygd	+82	+50	+82	+50	+59	334
Mindre tätort	+84	+60	+83	+36	+50	461
Stad/större tätort	+79	+67	+84	+37	+52	777
Göteborg	+79	+64	+77	+27	+41	720
Delregion						
Göteborgsregionen	+79	+63	+80	+32	+44	1 423
Sjuhärad	+85	+66	+89	+42	+55	335
Skaraborg	+80	+58	+81	+41	+55	355
Fyrbodal	+83	+62	+87	+41	+53	372

Kommentar: Frågan lyder: *Hur mycket bör vi i Sverige satsa på följande energikällor under de närmaste 5-10 åren?* Göteborgsregionen inkluderar respondenter i Kungsbacka. Balansmättet visar andelen som tycker att man ska satsa mer eller lika mycket som idag minus dem som tycker att man ska satsa mindre eller helt avstå från energikällan. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att man ska satsa mer eller lika mycket som idag) och -100 (alla tycker att man ska satsa mindre eller helt avstå).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Ekologisk modernisering (påståenden om miljö och klimat)

I den västsvenska SOM-undersökningen ställs frågan om uppfattningen kring påståenden som syftar till att fånga upp åsikter i linje med en idétradition inom grön politisk teori som kallas ekologisk modernisering. Inom teorin om ekologisk modernisering hävdar man att marknadsekonomi och tillväxt är grundförutsättningar för miljömässig hållbar utveckling. Nya tekniska lösningar och politiska styrmedel som prissätter miljöskadligt beteende gör det möjligt att kombinera tillväxt med värnandet om en sund miljö. Hur människor ställer sig till teorin om

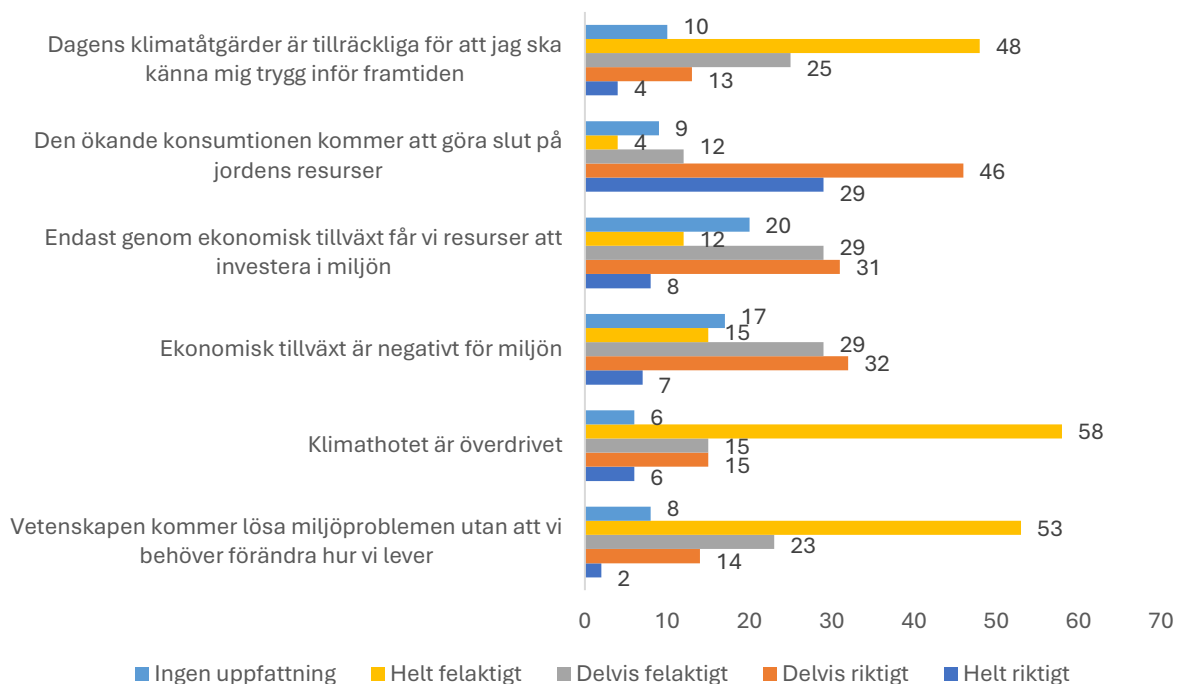
ekologisk modernisering är viktigt eftersom det visat sig få konsekvenser för prioriteringar och policy-attityder på det miljöpolitiska området (Axelsson, Martinsson & Rönnerstrand, 2023).

Som framgår av Figur 7.5 är det en klar majoritet som inte anser sig trygg med att dagens klimatåtgärder är tillräckliga inför framtiden. Endast 17 procent av västsvenskarna känner sådan trygghet helt eller delvis. En stor andel västsvenskar sluter även upp bakom påståendet att den ökande konsumtionen kommer att göra slut på jordens resurser. Detta påstående stöds helt eller delvis av 75 procent medan 16 procent motsätter sig detta.

Bilden är mer splittrad när det gäller ekonomisk tillväxt som medel för att investera i miljön. 41 procent menar att det är helt eller delvis felaktigt medan 39 procent svarar att det är helt eller delvis riktigt. Andelen som saknar uppfattning är 20 procent. Delade meningar är det också vad gäller om ekonomisk tillväxt är negativt för miljön. Här är det 44 procent som säger emot, 39 procent som håller med och 17 procent som inte har någon uppfattning.

Mer entydig är opinionen vad gäller påståendet om att klimathotet är överdrivet och att vetenskapen kommer lösa miljöproblemen utan att vi behöver förändra vår livsstil. 58 respektive 53 procent ser dessa påståenden som helt felaktiga. Endast en mycket liten andel är utpräglade teknikostrimister – 2 procent anser det som helt riktigt att vetenskaperna gör att livsstilsförändringar inte behövs.

Figur 7.5 Västsvenskarnas uppfattningar om påståenden kring klimat, miljö och naturresurser, 2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din uppfattning om följande påståenden?*

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

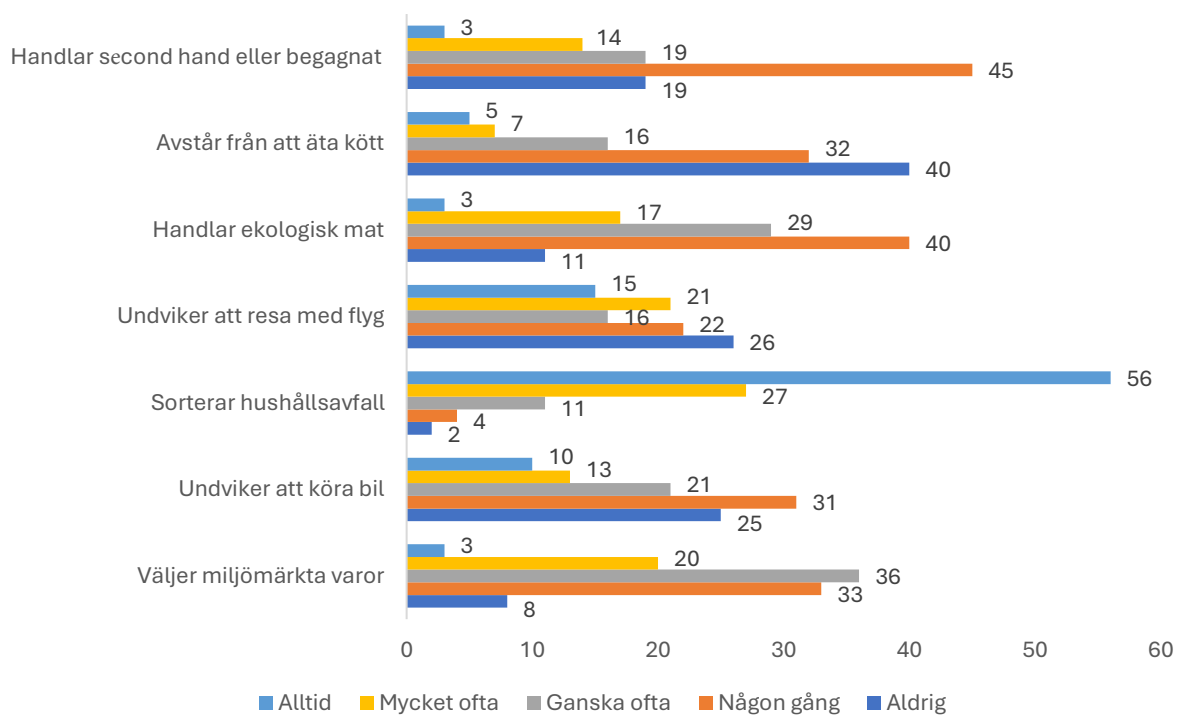
I den regionala utvecklingsstrategin lyfts invånarnas hållbara val som en del i att begränsa miljö och klimatpåverkan. Det är därav av intresse att utöver västsvenskarnas inställning till miljöfrågor också mäta hur de själva agerar i frågor som rör miljö. I den västsvenska SOM-undersökningen ställs en fråga angående hur ofta respondenten gör olika val med koppling till miljö och hållbarhet. Frågan och dess svarsalternativ kan vara svårtolkade då det inte

specificeras vad svarsalternativ som mycket ofta faktiskt innebär men det visar ändå på någon slags vilja och ambition att göra miljömedvetna val i vardagen.

Resultatet i figur 7.6 visar att de allra flesta sorterar hushållsavfall (56 procent har svarat alltid och 27 procent mycket ofta). Ekologisk mat och miljömärkta varor köps relativt ofta och 45 procent uppger att de någon gång köper second hand eller begagnat.

När det gäller att avstå från att äta kött eller undvika att resa med flyg är andelen som uppger att de gör det färre. 40 procent avstår aldrig från att äta kött och 26 procent uppger att de aldrig undviker att resa med flyg. Samtliga miljörelaterade beteenden är signifikant kopplade till graden av oro för förändringar i jordens klimat (ANOVA, $p < 0,000$). Denna koppling är starkast för att avstå från att äta kött ($\eta^2 = 0,0996$) och att välja miljömärkta varor ($\eta^2 = 0,0969$). Ju mer oro desto mer av dessa beteenden. Kopplingen till klimatoro är svagast för att handla second hand ($\eta^2 = 0,0310$) och sortera hushållsavfall ($\eta^2 = 0,0324$).

Figur 7.6 Västsvenskarnas vanor kopplat till miljö, 2024 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta gör du personligen nedanstående saker?*

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2024.

Sammanfattning

Åtta procent lyfter upp miljö och energi som en viktig samhällsfråga för Västra Götaland, vilket är ungefär samma nivå som under de senaste åren. Det är dock lägre än i den nationella SOM-undersökningen där 21 procent uppger miljö/energi som viktigt samhällsproblem. En förhållandevis låg andel (14 procent) västsvenskar anser därtill att Västra Götalandsregionen sköter arbetet med miljö och klimat på ett bra sätt. Det kan bero på att västsvenskarna helt enkelt inte är så insatta i regionens arbete med miljöfrågor, vilket till viss del också speglas i andelen som saknar uppfattning i frågan (29 procent). 72 procent uppger å andra sidan att de är mycket eller ganska intresserade av miljöfrågor och 80 procent är mycket eller ganska oroade för förändringar i jordens klimat. Av allt att döma är således miljö och klimat viktigt för västsvenskarna även om den regionala kopplingen möjligtvis inte är så stark.

Samtliga energikällor som frågats om i den västsvenska SOM-undersökningen är det fler som tycker att Sverige bör satsa åtminstone lika mycket som idag på än som tycker att Sverige bör satsa mindre på. Solenergi och vindkraft är de mest populära energislagen att satsa mer på och kärnkraft är det energislag som det råder mest delade meningar om, särskilt skillnaden mellan könen är anmärkningsvärd.

Nästan tre fjärdedelar av invånarna i Västra Götaland tycker att det är felaktigt att klimathotet är överdrivet, vilket ytterligare stärker tesen om att västsvenskarna är miljömedvetna och oroade över klimatet. Vidare har invånarna en relativt pessimistisk bild av huruvida dagens klimatåtgärder är tillräckliga, eller om vi med hjälp av vetenskapen och ny teknik kommer kunna lösa utmaningar kopplade till miljö och klimat utan beteendeförändringar. Konsensus verkar också råda över att konsumtion är negativt för jordens resurser. Detta återspeglas även till viss del i vilka vanor västsvenskarna har. Det finns dock utrymme för utveckling för att nå målet om ett fossiloberoende och cirkulärt Västra Götaland där invånarna kan och vill göra hållbara val.

8. Slutdiskussion

Den årligt återkommande Visionsrapporten beskriver i grova drag hur Västra Götaland mår. Mer specifikt innehåller rapporten information om hur invånarna i regionen bedömer sina förutsättningar för ett gott liv men också den allmänna samhällsutvecklingen. Rapporten erbjuder således goda möjligheter – både nu och sen – att systematiskt följa upp Vision Västra Götaland – Det goda livet, samt ge viktiga insikter i uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin, det regionala trafikförsörjningsprogrammet, kulturstrategin samt strategin för omställning av hälso- och sjukvården. Detta avslutande kapitel fungerar lite som en nautisk sextant där konstellationer i form av figurer, linjer och fynd från regionens alla små hörn försöker positioneras i relation till annan tillgänglig kunskap. Både lokal och global kunskap.

Det har onekligen varit ett händelserikt år på den regionala fronten. Vårdansvarskommittén fick i uppdrag att utreda ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap för hälso- och sjukvården (SOU 2025:62). Med andra ord, utredningen handlade om den principiella frågan om ett förstatligande av sjukvården. Kommittén landade emellertid inte i några konkreta förslag, mer än att det för vissa områden inom hälso- och sjukvården skulle kunna finnas utrymme för ett ökat statligt ansvar. I den nationella SOM-undersökningen 2024 ställdes bland annat frågan om inställningen till ett förstatligande av sjukvården, där nära nog 70 procent anser att det är ett mycket eller ganska bra förslag. Frågan om huruvida regionerna borde avskaffas indikerar en väsentligt högre ambivalens i och med att varannan svarande svarade *varken eller* medan nära nog en tredjedel är instämmande och var fjärde är negativ.

Årets Visionsrapport visar att hälsa och sjukvård fortsätter att utgöra en grundpelare i invånarnas syn på den regionala utvecklingen. Under lång tid har sjukvården varit den viktigaste samhällsfrågan i Västra Götaland. Årets resultat markerar en tydlig konsolidering där bedömningen av regionens vårduppdrag har försämrats sedan pandemins tillfälliga förbättring. Det här ligger måhända i linje med den bild som förmedlas av flertalet analys- och tillsynsmyndigheter, nu senast Myndigheten för Vård- och Omsorgsanalys (2025) delrapport kring en utredning om de satsningar på ökade vårdplatser som regeringen lanserade 2022. Bilden är kort sagt att det fortsatt finns ett stort behov av fler vårdplatser i de flesta regioner och att det i kölvattnet av vårdplatsbrist också kan leda till sämre vård och därmed också sämre bedömningar av vården. De delregionala skillnaderna i bedömningar av vården inom Västra Götaland nyanserar möjligen denna bild ytterligare. Sjuhärad uppvisar fortsatt högst nöjdhet med både vårdcentraler och sjukhusmottagningar, medan Skaraborg placerar sig lägst på flera bedömningsmått. Sannolikt ett direkt resultat av den omtvistade nedläggningen av akutmottagningen och intensivvårdsavdelningen på sjukhuset i Lidköping. Dessa skillnader har varit relativt stabila över tid och antyder en underliggande ojämnhet i vårdkapacitet, kompetensförsörjning eller andra faktorer. I en tid då frågan om sjukvårdens styrning återigen befinner sig i centrum för den nationella debatten – senast genom Vårdansvarskommittén och de återkommande förslagen om förstatligande enligt ovan – illustrerar resultaten hur invånarnas

förtroende inte enbart formas av övergripande politiska beslut, utan även av deras konkreta och lokala erfarenheter av vården.

När invånarna bedömer vårdapparatens olika delar faller medicinsk kompetens och personalens bemötande ut som två konstanter, oföränderligt placerade i den absoluta toppen av bedömningar. I många avseenden innebär det att sjukvårdens kärnverksamhet bedöms i mycket positiv dager. Vid handen ligger också en jämförelse med det allmänt höga förtroendet för hälso- och sjukvården i Sverige, där förtroende i litteraturen antas bestå av delkomponenter som kompetens och välvilja, vilket förstås också gäller sjukvården (Lerch m fl., 2024). I kontrast, bedömningar av sjukvårdens tillgänglighet och organisatoriska effektivitet är dels mer negativa, dels varierar betänkligt över åren. Det skulle kunna innebära att regionens legitimitet i hög grad formas av hur väl vårdens vardagsfunktioner fungerar: väntetider, kontinuitet, och hur enkelt det är att navigera i systemet men också en medial bild. I skenet av detta är det extra intressant att beakta hur Västra Götalandsregionen under året haft ett stort fokus på att utreda vad som gått snett i det fallerade och pausade införandet av vårdinformationsmiljön/journalsystemet ”Millenium” (Västra Götalandsregionen, 2025b). Det senaste budet, enligt en slutrapport från den 3 november, från samordningsgruppen för vårdinformationsmiljö är att implementeringen av Millennium inte ska återupptas. Det är än så länge för tidigt att utröna hur den misslyckade implementeringen av Millennium påverkar bedömningen av vårdens delar alternativt någon annan del inom den regionala parlamentariska nivån. Nästa års Visionsrapport kommer sannolikt kunna erbjuda en bättre bild. En klassisk devis från forskning inom statsvetenskap, offentlig förvaltning och mediakunskap indikerar att både vardagliga erfarenheter men också hanteringen av kriser inom offentliga förvaltningar har betydelse inte bara för förtroendet för specifika instanser som myndigheter eller regioner, utan också för synen på de politiska institutionerna i stort, då dessa antas företräda staten i vid bemärkelse (Fredriksson & Pallas, 2025). I detta perspektiv blir exempelvis Millennium-debacket en betydelsefull händelse – inte främst som ett teknikproblem, utan som en fråga om institutionernas förmåga att hantera komplexitet, leverera service och upprätthålla invånarnas förtroende.

När det kommer till hälsoutvecklingen i regionen ser det långsiktigt och retrospektivt relativt bra ut, vilket förstärker bilden av en välmående region. Vi kan emellertid kortsiktigt observera en signifikant nedgång mellan 2023 och 2024 i den självskattade hälsan i regionen. Ett fynd som även Folkhälsomyndigheten (2025) visar för befolkningen i stort i den senaste folkhälsorapporten. För närvarande finns det fog att vara observant på hur trenden utvecklas snarare än att alarmera. I den nationella SOM-undersökningen observerar vi ingen signifikant skillnad mellan 2023 ($M = 7,39$, $SD = 2,07$) och 2024 ($M = 7,40$, $SD = 1,99$) på den elvgradiga skalan som mäter självskattad hälsa.

Även om den självskattade hälsan överlag är god är det tydligt att hälsoklyftorna består. Skillnader mellan socioekonomiska grupper och geografiska områden har inte minskat i den takt som regeringen Löfvén, Folkhälsomyndigheten eller WHO:s jämlikhetsmål avsett, och i vissa dimensioner tycks ojämlikheten snarare ha stabiliserats på en hög nivå. Detta innebär att regionen står inför en långsiktig utmaning där både primärvård, folkhälsoarbete och

samverkansfunktioner behöver stärkas för att möta målen om en mer jämlik hälsa. Vän av ordning konstaterar att den ojämlika hälsan förvisso är ett globalt fenomen med många gemensamma rötter (WHO, 2025). Men den statistikintresserade kan navigera runt i Socialstyrelsens databas över flertalet olika hälsoindikatorer (Socialstyrelsen, 2025), och det blir tydligt att hälsan inte är jämlikt fördelad vare sig mellan Sveriges 21 regioner eller mellan olika grupper i samhället.

Hälsa och sjukvård är en fråga som ofta ligger i topp på medborgarnas agenda även i den nationella SOM-undersökningen år efter år. Människors hälsa och sjukvården kan således inte räknas till isolerade sektorsfrågor utan institutionella grundpelare i upplevelsen av samhällstrygghet och politisk legitimitet. I årets rapport framträder nämligen också samma mönster i politiskt förtroende som i flera nationella och internationella studier – äldre uttrycker lägre förtroende för politiker och politiska institutioner, medan yngre uppvisar relativt hög tilltro till demokratin som system, men lägre nivåer av traditionellt politiskt deltagande. Detta mönster – hög systemtillit men svagt deltagande hos yngre och lågt politikerförtroende hos äldre – beskrivs i den senaste demokratiforskningen som en riskprofil för långsiktig demokratisk sårbarhet. Den senaste V-Dem-rapporten (2025) visar dessutom att den globala demokratiska recessionen nu har pågått i femton år. Försämringar i indikatorer som rör delaktighet, mediefrihet, institutionell integritet och valprocesser förekommer inte längre endast i auktoritära stater, utan även i etablerade demokratier. Sverige har historiskt legat i topp i internationella demokratijämförelser, men även här syns alltså små, men statistiskt tydliga, försämringar över tid. Mot denna bakgrund blir de regionala resultaten särskilt viktiga att förstå, även om Västra Götaland inte står inför någon akut demokratisk kris speglar utvecklingen en internationell tendens där variationer i tillit och deltagande mellan grupper blir allt skarpare.

I ljuset av en tilltagande autokrati och eventuell nedmontering av demokratiska principer är det också relevant att beakta hur de relativa bedömningarna av demokratin och av politikerna skiljer sig åt i regionen. Inte bara årets rapport utan nära nog samtliga tidigare rapporter i denna serie indikerar en tydlig dissonans där demokratin som system uppfattas som välfungerade medan politikerna – både på kommunal och regional nivå – åtnjuter låga förtroendesiffror. Det här är ett välkänt fenomen inom statsvetenskaplig forskning där människor tycks skilja på demokratin som styrelseskick (måhända som en kontrast till tidigare avskräckande styrandeformer eller andra länder?) och de politiker som för tillfället leder den. Västra Götalandsregionen är inte enbart en förvaltare av hälso- och sjukvård, utan också en parlamentarisk nivå i den svenska demokratin med ansvar för att upprätthålla transparens, ansvarstagande och idealt ett högt förtroende. När centrala samhällsfunktioner upplevs som instabila – vare sig det gäller vård, digitala system eller fysisk infrastruktur – påverkar det hur medborgarna bedömer demokratins förmåga att leverera. Det är därför betydelsefullt att se hälsa, sjukvård, demokrati och förtroende som sammanhängande delar av en större samhällsstruktur.

Avslutningsvis behöver resultaten sättas in i ett bredare samtida perspektiv. Även om hälso- och sjukvården utgör regionens dominerande ansvarsområde formas den regionala

utvecklingen också av flera långsiktiga samhällsutmaningar. Den snabba framväxten av AI och automatisering förändrar arbetsliv, kompetenskrav och tillgång till samhällsservice. Detta ställer nya krav på utbildningssystem, arbetsmarknadspolitik och digital infrastruktur – områden som i ökande grad påverkar förutsättningarna för regional planering och styrning. Samtidigt fortsätter barnafödandet i Sverige att sjunka till historiskt låga nivåer (SCB, 2025c), vilket får konsekvenser för befolkningsutveckling, skatteunderlag, kompetensförsörjning och välfärdens långsiktiga hållbarhet. Till detta kommer infrastrukturfrågorna som åter stigit på den politiska agendan, inte minst det eftersatta underhållet av järnvägar och vägar i Sverige som helhet (Trafikverket, 2025). Brister inom transportinfrastrukturen påverkar rörlighet, arbetsmarknadens funktionssätt och regionens attraktivitet – men också förtroendet för samhällsinstitutionernas förmåga att genomföra och underhålla långsiktiga investeringar. Om transporter – inklusive elektrifieringen av densamma – ingår som en kritisk del i den gröna omställningen är det sannolikt fördelaktigt att kommunicera hur framtidens energibehov skall tillgodoses och en långsiktig lönsamhet uppnås. Det väntar stora pedagogiska och demokratiska utmaningar, är vår spaning.

Sammantaget visar årets rapport hur utvecklingen i regionen verkar i en tid där flera systemskiften sammanfaller – en pressad sjukvård, ökande skillnader i politiskt förtroende, accelererande teknologisk utveckling, demografiska utmaningar och infrastrukturell sårbarhet. Även om hälso- och sjukvården är det största och mest avgörande ansvarsområdet, är regionen samtidigt en central del av den svenska demokratin. Regionens förmåga att skapa legitimitet och värna om förtroende för det offentliga är gynnsamt men – viktigast av allt – att leverera välfärd är avgörande. Det är i samspelet mellan välfungerande vård, demokratisk stabilitet och långsiktig samhällsplanering som grunden läggs för ett hållbart och tryggt Västra Götaland.

Appendix

Information om den västsvenska SOM-undersökningen

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje höst frågeundersökningar i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat Samhälle, Opinion och Medier. Sedan 1986 genomförs en nationell frågeundersökning och sedan 1992 en regional undersökning i Västsverige. Därtill har det gjorts regionala undersökningar i Skåne (2004, 2006, 2008, 2011 och 2015) och i Värmland (2010, 2014, 2018 och 2022) samt en lokal undersökning i Göteborgs Stad (2016–2024). Data samlas in via postala samt webbaserade enkäter, och varje undersökning genomförs under i huvudsak samma förutsättningar för att resultaten från de olika åren, och mellan de olika undersökningarna, ska vara jämförbara.

SOM-institutet är en centrumbildning vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet och har sin bakgrund i ett långvarigt samarbete mellan de två grundarinstitutionerna Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG). Sedan 2017 är SOM-institutet även inrättat som en fakultetsgemensam forskningsinfrastruktur vid samhällsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet.

Resultaten från SOM-undersökningarna redovisas i årliga publikationer där de samverkande forskarna presenterar analyser baserade på de senaste resultaten, med fokus på långsiktiga opinions- och medietrender. Varje år publiceras också ett antal rapporter med specialanalyser av enskilda ämnesområden. En utförlig metodokumentation från den västsvenska SOM-undersökningen 2024 görs i rapporten ”Den västsvenska SOM-undersökningen 2024 – En metodöversikt” (SOM-institutet, 2025b).

Undersökningens upplägg

Fältarbetet för den västsvenska SOM-undersökningen följer i huvudsak samma upplägg från år till år. Likt tidigare år använde 2024 års västsvenska SOM-undersökning en undersökningsdesign som kallas blandad datainsamling (mixed mode) vilket innebär att flera datainsamlingsmetoder används i en och samma undersökning. I SOM-undersökningarna avser detta att postala enkäter och webbenkäter kombineras.

Undersökningen skickades ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av befolkningen i Västsverige. Urvalsramen innefattade alla svenska och utländska medborgare som har sin primära adress i Västsverige¹ och som är över 16 år². År 2023 ingick 6 000 personer i det totala urvalet. Svaren samlades in mellan den 18 september och 30 december 2023. En stor andel av svaren inkom tidigt och redan 30 dagar in i fältarbetet var bruttosvarsfrekvensen 31 procent,

¹ Från och med 1998 års undersökning täcker urvalet hela Västra Götalands län samt Kungälv kommun.

² I undersökningarna 2022–2023 var åldersintervallet 16–90 år; 2009–2021 16–85 år; 2000–2008 15–85 år; 1992–1999 15–80 år.

vilket motsvarar 70 procent av det totala antalet svar som inkommit då undersökningen avslutades i december. Under fältperioden genomfördes en serie påminnelser via post och SMS.

Svarsfrekvens och representativitet

Av det ursprungliga urvalet på totalt 6 000 personer var det 2 600 personer som besvarade och skickade in formuläret vilket motsvarar en nettosvarsfrekvens på 45 procent³.

Vilka som svarar och vilka som inte svarar på en frågeundersökning har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är underrepresenterad och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övrigas blir studiens resultat mindre giltiga för populationen som helhet. Trots att ungefär hälften av respondenterna inte svarar på enkäten är den demografiska representativiteten i svarsgruppen i de flesta avseenden god. I tabell A.1 redovisas bruttourval, nettourval samt svarsgruppens representativitet i frågan om kön relativt befolkningen. Jämförelsen utgår från den del av befolkningen som urvalet representerar, det vill säga personer över 16 år boende i Västra Götalands län samt Kungsbacka kommun. Tabellen visar att fördelningen mellan kvinnor och män är 50/50 i Västsverige, medan könsfördelningen bland de svarande i den västsvenska SOM-undersökningen är 53/47.

Tabell A.1 Könsfördelning bland svarande jämfört med befolkningen, den västsvenska SOM-undersökningen 2024 (procent)

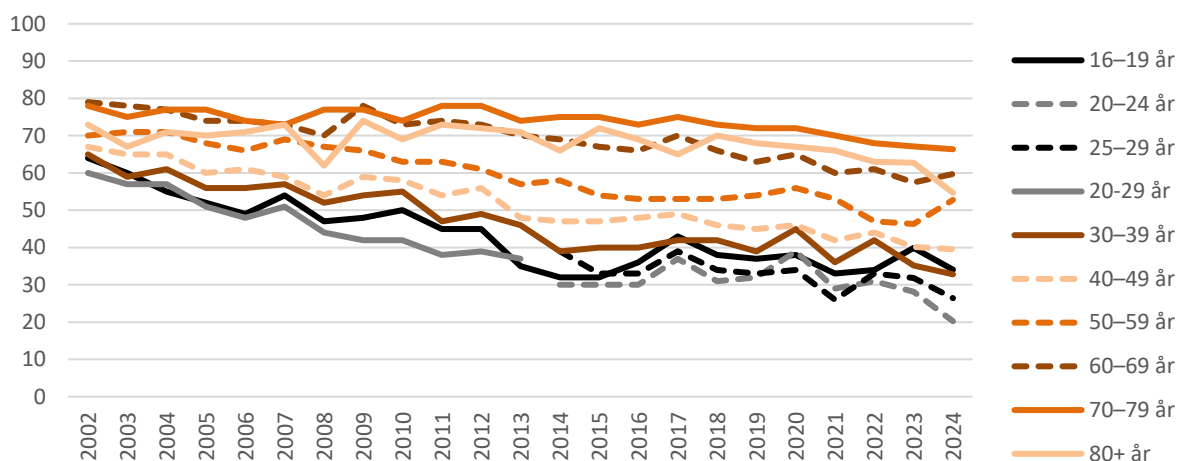
Befolkningsunderlag 16+ år	Kvinnor	Män	Summa
Befolkningen	50,0	50,0	100
Bruttourval	49,6	50,4	100
Nettourval	49,9	50,1	100
Svarande totalt	52,8	47,2	100

Kommentar: Uppgift om befolkningen samt urval baseras på registerdata, medan data om svarande utgår från respondentens egen uppgift (registerdata i de fall uppgift saknas). Underlaget baseras delvis på data från Statistiska Centralbyrån.

Skillnaderna i svarsbenägenhet är större när det gäller ålder. I figur A.1 tydliggörs att en lägre andel i de yngre åldersgrupperna svarar på SOM-undersökningarna.

³ I nettosvarsfrekvensen är det så kallade naturliga bortfallet bortdefinierat. Till det naturliga bortfallet förs personer som är fysiskt eller mentalt oförmögna att svara på enkäten, personer som är avlidna, bortresta under större delen av fältperioden, emigrerade, har språksvårigheter eller inte alls talar svenska. Sammanlagt 221 personer (3,7 procent) har räknats bort som naturligt bortfall.

Figur A.1 Svarsfrekvens i olika åldersgrupper i den västsvenska SOM-undersökningen 2002–2024 (procent)

Träffsäkerheten i attitydfrågor om politiska förslag och bedömningar av ekonomin är hög trots variationen i svarsfrekvens mellan olika åldersgrupper. SOM-institutet har studerat vilka konsekvenser skevheterna i representativitet har för undersökningarnas träffsäkerhet och resultatet visar att träffsäkerheten över tid är hög i de flesta frågor (Wessman & Andersson, 2025).

Procentskattningar och felmarginaler

SOM-undersökningarna bygger på ett slumpmässigt urval. Resultat från sådana urvalsundersökningar är alltid förknippade med en osäkerhet som kan uttryckas i form av en felmarginal. Med hjälp av en felmarginal går det att beräkna ett konfidensintervall kring till exempel en procentskattning. Vi kan förvänta oss att procenttalet för hela populationen befinner sig inom konfidensintervallet i 95 fall av 100 i en tänkt situation med många upprepade mätningar. Medvetenhet om felmarginalen gör att vi lättare undviker att dra slutsatser om förändringar eller gruppskillnader som enbart beror på slumpen. Tabellen nedan ger några exempel på hur stor felmarginalen är vid olika gruppstorlekar och procentskattningar.

Tabell A.2 Lathund för procentskattningar vid olika gruppstorlekar (felmarginaler och procentenheter)

Skattning	100	200	400	800	1000	2000
50 procent	±9,8	±6,9	±4,9	±3,5	±3,1	±2,2
30 procent	±9,0	±6,4	±4,5	±3,2	±2,8	±2,0
10 procent	±5,9	±4,2	±2,9	±2,1	±1,9	±1,3
6 procent	±4,7	±3,3	±2,3	±1,6	±1,5	±1,0
2 procent	±2,7	±1,9	±1,4	±1,0	±0,9	±0,6

Delregionerna som används i följande resultatredovisning är indelade i enlighet med indelningen i kommunförbund: *Göteborgsregionen*: Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö; *Sjuhärads*: Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och

Vårgårda; *Skaraborg*: Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Götene, Hjo, Karlsborg, Lidköping, Mariestad, Skara, Skövde, Tibro, Tidaholm, Töreboda och Vara; *Fyrbodal*: Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Lysekil, Munkedal, Orust, Sotenäs, Strömstad, Tanum, Trollhättan, Uddevalla, Vänersborg, Mellerud och Åmål.

Referenser

- Amnå, E., & Helander, A. (2022). *Ungas organisering och politiska deltagande: En kunskapsöversikt*. Forte – Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd. <https://www.forte.se/publication/ungas-organisering-och-politiska-deltagande>
- Arbetsförmedlingen (2024a). *Varsel. Månadsöversikt Västra Götalands län. Antal varslade personer per månad och år*. <https://arbetsformedlingen.se/statistik/statistik-om-varsel>
- Arbetsförmedlingen (2024b). *Varsel. Månadsöversikt Västra Götalands län. Antal varsel och berörda personer. Per län och bransch, januari-september 2023* (Excel-fil). <https://arbetsformedlingen.se/statistik/statistik-om-varsel>
- Axelsson, S., Martinsson, J. & Rönnerstrand, B. (2023). Ekologisk modernisering och svensk elproduktion. I U. Andersson, P. Öhberg, A. Carlander, J. Martinsson & N. Theorin (red) *Ovisshetens tid*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bové, K. & Jansson, D. (2017). Kulturvanor i Västra Götaland. I U. Andersson & A. Bergström (red) *En brokig gemenskap*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Carlander, A., Falk, E., Jansson, D., Sandelin, F. & Weissenbilder, M. (2020). *Västsvenska SOM-undersökningen 2019 – Uppföljning av Vision Västra Götaland*. SOM-rapport 2020:37. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Carlander, A., Olofsson Bagge, R., & Lindqvist Bagge, A-S. (2023). The ever gap: The relationship between self-rated health and socio-economic inequalities in Sweden between 1999 and 2021. *Social Sciences & Humanities Open*, 8(1), 100746. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100746>
- Cotten, S. R., Schuster, A. M., & Seifert, A. (2022). Social media use and well-being among older adults. *Current Opinion in Psychology* 45, June 2022, 101293. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.12.005>
- Craig, S. C., Niemi, R. G., & Silver, G. E. (1990). Political Efficacy and Trust: A Report on the NES Pilot Study Items. *Political Behavior*, vol 12(3):289–314.
- Easton, D. & Jack D. (1967). The Child's Acquisition of Regime Norms: Political Efficacy. *The American Political Science Review*, 61(1):25–38.
- Falconer, J., & Quesnel-Vallée, A. (2017). Pathway from poor self-rated health to mortality: Explanatory power of disease diagnosis. *Social science & medicine* (1982), 190, 227–236. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2017.08.008>
- Faverio, M. (2022). *Share of those 65 and older who are tech users has grown in the past decade*. Pew Research Center. <https://pewrsr.ch/3HZd2ao>

- Folkhälsomyndigheten (2025). *Folkhälsan i Sverige – Årsrapport 2025* (Artikelnummer: 25037). <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/f/folkhalsan-i-sverige-arsrapport-2025/>
- Forbes (2024). *Work-From-Home Levels Reach Lowest Since 2020—But Remote Work Still Dominates These Industries*. <https://www.forbes.com/sites/hyunsoorim/2024/06/10/work-from-home-levels-reach-lowest-since-2020-but-remote-work-still-dominates-these-industries/>
- Fredriksson, M., & Pallas, J. (2025). *Vad vi vet om svenska myndigheters kommunikationsverksamheter*. Göteborg: Nordicom. <https://doi.org/10.48335/9789189864160>
- Holmberg, S. & Rönnerstrand B. (2025). Kärnkraftsopinionens ideologiska förankring. I B. Rönnerstrand, A. Carlander, P. Öhberg & A. Bergström (Red.), *I rörelse*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, S. & Weibull, L. (2019). Den positiva valårseffekten finns även 2018. I U. Andersson, B. Rönnerstrand, P. Öhberg och A. Bergström (red) *Storm och stiltje*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmlund, H., Sjögren, A. & Öckert, B. (2020). *Jämlikhet i möjligheter och utfall i den svenska skolan* (Rapport 2020:7). IFAU. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2020/r-2020-7-jamlikhet-i-mojligheter-och-utfall-i-den-svenska-skolan-langtidsutredningen.pdf>
- Jarl, M. (2025). Återförstatliga skolan och begränsa det fria skolvalet? Svenskarna om skolreformer. I B. Rönnerstrand, A. Carlander, P. Öhberg & A. Bergström (Red.), *I rörelse*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Karlsson, L. (2016). Att tillhöra en social klass. I F. Fors & J. Olofsson (Red.) *Utblick – Sverige i en internationell jämförelse*. (s 103 – 118). Umeå, Sociologiska institutionen, Umeå Universitet.
- Karp, J. A. & Susan A. B. (2008) Political Efficacy and Participation in Twenty-Seven Democracies: How electoral systems shape political behavior. *British Journal of Political Science*, 38 (2): 311-334.
- Lerch, S.P., Hänggi, R., Bussmann, Y. & Lörwald, A (2024). A model of contributors to a trusting patient-physician relationship: a critical review using a systematic search strategy. *BMC Prim. Care*, 25(194), <https://doi.org/10.1186/s12875-024-02435-z>
- Lindblad, S, Lagergren Wahlin, F. Samuelsson, K & Wallström, H. (2022). Medborgarna om styrningen av den svenska skolan: Stat, marknad eller profession?. I U. Andersson, H. Oscarsson, B. Rönnerstrand & N. Theorin. *Du sköra nya värld*. Göteborg: SOM-institutet.
- Linde, J. & Ekman, J. (2003). Satisfaction with democracy: A note on a frequently used indicator in comparative politics. *European Journal of Political Research*, 42: 391–408.
- Magnusson, J. & Wärnlöf Bové, K. (2019). Kultur hit och Kultur dit? I A. Carlander, P. Öberg & E. Mellander (red) *Ingen kommer undan kulturen*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Marmot, M., Friel, S., Bell, R., Houweling, T. A. J., & Taylor, S. (2008). Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. *The Lancet*, 372(9650), 1661-1669. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(08\)61690-6](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(08)61690-6)

MUCF (2024). *Stabilitet och framtidstro trots påfrestningar. Uppföljning av ideella föreningars villkor 2023*. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). https://www.mucf.se/sites/default/files/2024/05/villkorsrapporten_2024_tillganglighetsanpassad.pdf

Myndigheten för kulturanalys (2024). *Kulturvanor i Sverige 2023*. Kulturfakta 2024:4. Kulturanalys.

Oscarsson, H. (2011). Populära utflyktsmål i Västra Götaland. I A. Bergström (red). *Västsvensk vardag*. SOM-institutet, Göteborgs Universitet.

Oscarsson, H., Solevid, M., & Ahlbom, J. (2021). Hur mår demokratin i Göteborg? I B. Rönnerstrand, M. Solevid & H. Oscarsson (red) *Hög tid för Göteborg*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Prop. 2017/18:249 (2017). *God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik*. Regeringen. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/04/prop.-201718249/>

Purhonen, S., Gronow, J. & Rahkonen, K. (2011). Highbrow Culture in Finland: Knowledge, Taste and Participation. *Acta Sociologica* 54(4), 385–402.

Regeringen (2024). Lågkonjunkturen dröjer sig kvar men ekonomisk återhämtning i sikte. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/12/lagkonjunkturen-drojer-sig-kvar-men-ekonomisk-aterhamtning-i-sikte/>

Regeringskansliet (2025). *Ny utredning för att förstå och vända ett minskat barnafödande*. Stockholm: Regeringskansliet. <https://regeringen.se/pressmeddelanden/2025/07/ny-utredning-for-att-forsta-och-vanda-ett-minskat-barnafodande/>

Rydén, O., de Fine Licht, K., Rönnerstrand, B., Harring, N., Brülde, B., & Jagers, S. C. (2024). Exploring the measurement of political trust A multilevel observational analysis of six Swedish public agencies. *Social Sciences & Humanities Open*, 10, 100885. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.100885>

Rönnerstrand, B, Solevid, M. (2021). Förtroende och tillit i en segregerad stad. I B. Rönnerstrand, M. Solevid & H. Oscarsson (Red). *Hög tid för Göteborg*. Göteborg: SOM-institutet.

SCB (2020). *Tre av tio är aktiva i förening. Undersökningar av levnadsförhållanden (ULD/SILC)*. Publicerad 2020-04-21. Statistiska centralbyrån. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning-och-levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/pong/statistiknyhet/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-2018-2019/>

SCB (2025a). *Folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 1968 – 2024.* https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningNy/

SCB (2025b). *Arbetskraftsundersökningarna (AKU), januari 2025 Arbetslösheten ökar.* <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/utbud-av-arbetskraft/arbetskraftsundersokningarna-aku/pong/statistiknyhet/arbetskraftsundersokningarna-aku-januari-2025/>

SCB (2025c). *Antal födda barn per kvinna i Sverige når ny lägstanivå.* Stockholm: Statistiska Centralbyrån. <https://www.scb.se/pressmeddelande/antal-fodda-barn-per-kvinna-i-sverige-nar-ny-lagstaniva/>

SCB (2025d). *Befolkning, antal efter region, utbildningsnivå, år, ålder och sortvariabel.* https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_UF_UF0506_UF0506B/Utbildning/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=167806&timeType=top&timeValue=1

Socialstyrelsen (2025). *Nationella indikatorer för hälso- och sjukvård.* <https://px.socialstyrelsen.se/pxweb/sv/Nationella%20indikatorer%20f%C3%B6r%20h%C3%A4lso-%20och%20sjukv%C3%A5rd/>

SOM-institutet (2025a). *Svenska Trender 1986–2024.* SOM-institutet, Göteborgs Universitet.

SOM-institutet (2025b). *Den västsvenska SOM-undersökningen 2024 - En metodöversikt.* SOM-rapport 2025:4. SOM-institutet, Göteborgs universitet.

SOM-institutet (2025c). *Den västsvenska SOM-undersökningen 2024 – Tabellrapport.* SOM-rapport 2025:22. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

SOM-institutet (2025d). *Västsvenska trender 1998–2024.* Göteborgs universitet: SOM-institutet.

SOU 2025:62 (2025). *Ansvar för hälso- och sjukvården.* Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/06/sou-202562/>

Southwell, P. (2012). Political Alienation: Behavioral Implications of Efficacy and Trust in the 2008 U.S Presidential Election. *Review of European Studies*, vol 4 (2) :71–77.

Sveriges Radio (2025). *Trafikverket: Förläng trängselskatten för att betala Västlänken.* Hämtad 2025-10-28: <https://www.sverigesradio.se/artikel/trafikverket-forlang-trangselskatten-i-goteborg-till-2044>

Trafikverket (2025). *Nationell plan 2026-2037.* <https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/langsiktig-planering-av-infrastruktur/nationell-plan/nationell-plan-2026-2037/>

Ungdomsbarometern (2025) *Unga, demokrati och Politik*, Rapport från Ungdomsbarometern.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations. <https://doi.org/10.18356/8e947ffd-en>

V-Dem Institute (2025). *Democracy Report 2025: 25 Years of Autocratization – Democracy Trumped?* Göteborg: V-Dem. https://www.v-dem.net/documents/61/v-dem-dr_2025_lowres_v2.pdf

Vision (2024). *Distansarbete: Nu ökar kraven på att vara på kontoret*. https://vision.se/tidningenvision/arkiv/2024/nr2/distansarbete/?utm_campaign=nb_tidningenvision&utm_medium=email&utm_source=Apsissender

VGR Analys (2019). *Lycka för fler. Kan ett samhälle med mer fokus på lycka öka människors välbefinnande?* 2019:3.

VGR Analys. (2020). *Var det bättre förr?* (Regionrapport 2020:2). Västra Götalandsregionen. <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/statistik-publikationer/aterkommande-aktiviteter/regionrapport--tillstandet-i-vastra-gotaland/>

VGR Analys. (2023). *Osvuret är bäst* (Regionrapport 2023:2). Västra Götalandsregionen. <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-653/native/Osvuret%20%C3%A4r%20b%C3%A4st%20Regionrapport%202023.pdf>

VGR (Västra Götalandsregionen) (2005). *Vision Västra Götaland – Det goda livet*. Beredningsgruppen för regionutveckling.

VGR (Västra Götalandsregionen) (2021a). *Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030*.

VGR (Västra Götalandsregionen) (2021b). *Trafikförsörjningsprogram 2021 – 2025 Hållbara resor i Västra Götaland*. <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/SOFIA/KTN6620-2120840548-20/SURROGATE/H%C3%A5llbara%20resor%20i%20V%C3%A4stra%20G%C3%B6taland%20beslutad%2018%20maj.pdf>

VGR (Västra Götalandsregionen) (2023). *Västra Götalands kulturstrategi och kulturplan 2024–2027*.

VGR (Västra Götalandsregionen) (2024a). *Arbetslöshet, månadsstatistik. Statistik t.o.m. september 2024*. <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNjEyNTVjYmMtNzM0My00ZTU4LTk4Y2UtMTJl>

[NzIyZDg0MjRkIiwidCI6ImZjNjJhMjU1LTQyMjAtNDdlNC05YjVhLTQxOGVIZTMxZGE1ZiIsImMiOjh9](https://www.vgregion.se/regional-utveckling/statistik-publikationer/aterkommande-aktiviteter/arbetsmarknadslaget/)

VGR (Västra Götalandsregionen) (2024b). *Arbetsmarknadsläget Västra Götaland*. <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/statistik-publikationer/aterkommande-aktiviteter/arbetsmarknadslaget/>

VGR (Västra Götalandsregionen) (2024c). *Järnvägen Göteborg – Borås klappad och klar!* <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/aktuellt-ru/jarnvagen-goteborg-boras-klappad-och-klar/>

VGR (Västra Götalandsregionen) (2025a). *Strategi för omställningen av hälso- och sjukvården 2023-2027*. Vänersborg: Västra Götalandsregionen. <https://www.vgregion.se/halsa-och-varld/vardgivarwebben/wardskiftet/om-wardsens-forandring/omstallningen-av-warden-2023-2027/>

VGR (Västra Götalandsregionen) (2025b). *Millenium*. Vänersborg: Västra Götalandsregionen. <https://www.vgregion.se/halsa-och-varld/vardgivarwebben/wardskiftet/millennium/>

Västtrafik (2025). *Västtrafik AB - det här är vi*. Hämtad 2025-10-10: <https://www.vasttrafik.se/om-vasttrafik/vasttrafik-ab/>

Wessman, F. & Andersson, C. (2025). *Utvärdering av vikters effekt i den nationella SOM-undersökningen 1991–2022*. SOM-rapport 2025:43, SOM-institutet, Göteborgs universitet.

WHO (2025). *World report on social determinants of health equity*. Geneva: World Health Organization. <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/b88a62f3-2f12-4001-840d-db0ef78dce71/content>

Wike, R., Fetterolf, J., & Schulman, J. (2025) Dissatisfaction with democracy remains widespread in many nations. Pew Research Center, 2025-06-30. <https://pewrsr.ch/3TU8biA>

Wärnlöf Bové, K. (2021) Mindre viktigt och inte så svårt? I A. Carlander & E. Johannesson (red) *Alltid måndag?* SOM-institutet, Göteborgs universitet.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.gu.se/som-institutet

